TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

Kıbrıs Problemi Dünya Problemi

Sendika Hürriyeti

Demirsoy Tevkif Edildi

Türk-iş Dergisi Bir Yaşında

Sayı 14 · Nisan 1964

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

MART - NİSAN

1964

AYLIK DERGİ

Fiatı : 250 Krş.
Abone Şartları
1 Yıllık 25.00 TL.
6 Aylık 15.00 TL.

YIL : 2
SAYI : 13 - 14

TÜRK - İŞ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Seyfi DEMİRSOY

Genel Yayın Müdürü
Oktay POYRAZ
Yazı İşleri Müdürü
Özer ESMER
Teknik Sekreter
Attilâ ULUDOĞAN

İDARE ve YAZIŞMA ADRESİ
İ Sigortaları Hanı Atatürk Bulvarı Kat 1/2
YENİŞEHİR — ANKARA
Telefon:
12 37 67 — 12 66 18

TURK - İŞ DERGİSİ BASIN AHLÂK YASASINA
UYMAYI KABUL ETMİŞTİR.

DIZILDIĞI VE BASILDIĞI YER

Sâlık
Matbaası - Ankara

BU SAYIMIZDA

bir başkan'ın özgürlüğü

"İşçi neredeyse, ben oradayım"

Türkiye'nin tek ve en büyük işçi teşekkülünün, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Başkanı Seyfi Demirsoy, İstanbul'da, Singer Fabrikası'nda grev yapan işçi arkadaşları ziyaret ettiği için polis tarafından yakalandı ve 27 saat süre ile özgürlüğü kısıtlandı.

Demirsoy, kanunları ve bu kanunların sıkı yönetim yasaklarıyla ilgi derecesini Türkiye'de en iyi bilen birkaç kişiden biriydi. 18 Yıllık sendikacı, «kraldan çok kral taraftarı» olan birkaç memurun gayretkeşliği ile yakalandı. Gerçeğe uymuyan beyanlarla dolu tutanaklarla mahkemeye gönderildi ve hakkında takipsizlik kararı verildi.

Olay yerinde derhal bitiveren polislerden biri, yapılan grevin «kanunsuz» olduğunu söylüyordu. Hangi bilgi hazinesi, bu memurun grevin kanunsuz olduğunu söyliyebilecek kapasiteye getirmişti? Grevin kanunsuz oluşu, Demirsoy'un yakalanmasına sebep teşkil eder miydi? Kaldı ki, bu grevde kanuna aykırı ne vardı?

Küçük toplumlarda, «saygıdeğer» kimliğe bürünüveren kolalı yakalıların tafrasını çok iyi bilen kişiler olarak, biz, gayretkeş küçük memurların hereketlerindeki telâşın nedenini çok iyi kavrıyoruz. Koskoca fabrikanın sahibinin elbette ki bir bildiği vardı. Şu kadar yıl baremde dirsek çürütmüş memurlar, birkaç yıllık işçinin, işverenden istediğini fazla bulabiliyorlardı. Bu, insan zafı idi. Özel otomobili ile işyerine gelen, şık, saygıdeğer fabrika yöneticilerinin etkisi altında kalan küçük memur, dirseği yamalı karşısında Tanrı'laşarak kendini tatmin etmek, insanları karşısında sinek gibi görmek istiyordu. Bunu en iyi ne şekilde yapabilirdi? Onlara güzel bir gözdağı vererek, hem de üst mertebedeki yöneticilerini yakalayarak. Biraz karşı koydu mu, tutarsın zaptı. «Vazife başındaki memura hakaret...» İki arkadaşın da basar imzayı, görür gününü...

Demirsoy'un da bizzat belirttiği gibi, olay, sadece ve sadece can ve mal emniyetimizi teslim ettiğimiz asayiş kuvvetlerinin kapasitesini göstermesi bakımından üzücüdür. Temennimiz, Türkiye'de bu konuda da branşlaşacak bir idarî organizasyonun kurulabileceği yolundaki ümidimizin gerçekleşeceği günlerin çok gecikmemesidir.

Demirsoy'un yanında Maden-İş Sendikası Başkanı Kemal Türkler, Genel Sekreter Ruhi Yümlü, Yönetim Kurulu üyesi Yusuf Sıdal ve Sendika temsilcisi Nurettin Çavdargil bulunuyordu. Bu sendikacılar da, kendisi ile birlikte nezarete alındılar.

DEMİRSOY ANLATIYOR

Dergimize özel bir demeç veren Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, olayı, mütavazi bir ifade ile, şöyle hikâye etti:

«Kartal'da devam eden Singer grevinde, yöneticilerinin maruz kaldığı haksız tatbikatı yerinde tesbit etmek ve yapmak istediğim temaslarla, sendika ile işverenleri toplu sözleşme masasına getirtmek için teşebbüslerim olacaktı. Mahallinde grev bekçileri ve şube yöneticileriyle görüştükten sonra, sanatoryoma gidip, hasta işçi ve sendikacılara «geçmiş olsun...» diyecektim.

Fabrika kapısına indiğimizde, bir başkomiser, bir komiser muavini ve birkaç polis, etrafımızı sararak, «Siz buraya, toplantı, gösteri, yürüyüş yapmağa geldiniz... Yasaktır. İş-

çilerle görüşemezsiniz... «dediler ve bize bu konuda söz hakkı bile tanımak istemediler. Bu arada, sayısı kırka yakın grevci işçi de, yakındaki gecekondulardan çıkmış, bize doğru geliyorlardı. Elinde, manevî dayanakları olan Türk Bayrak'lı bir işçi de görünce, polisin biri, «İstihbaratımızın doğru çıktı...» dedi ve dört beş arkadaşımla ben fabrika önünde adeta enterne edildik. Bu arada, baş komiserin (6320 yaka sayılı Hüseyin Üstünel), bir ara kaybolarak, Sıkı Yönetim ve Merkez Komutanlığı'na telefon ettiğini tesbit ettim.

Polislere, grev halinde, grevci işçilerle ilgilenmenin, sendika yöneticilerinin aslî vazifeleri arasında olduğunu, yürüyüş, gösteri veya herhangi bir hadiseyi protesto için miting yapmak isteniyorsa, Türk-İş'in, bunu otuz kırk değil, en az yirmi bin işçiyle yapacağını anlattım. Tutumlarının yanlış olduğunu hatırlatmağa çalıştım. Buna rağmen, «Sizi Yarbay Kemal'e götüreceğiz...» diyerek, bizi bir polis oyunuyla oyalamağı tercih ettiklerini tahmin ettim ve tahminlerin doğru çıktı.

HARP MI VAR ...

Meğerse, polis, daha da ileriye giderek fabrika yakınındaki zırhlı tugaya haber vermiş. Bu derece telâşla olayın şişirildiği, söz konusu zırhlı tugayın komutanı olan bir albayın fabrika önünde söylediği sözlerle meydana çıktı.

Fabrika önünde iki saat süre ile bekletildikten sonra, Yarbay Kemal yanında Emniyet Âmiri olduğu halde geldiler. Başta kızgın görünen bu idarecinin yüz hatları, Emniyet Âmirliği'nde olayın gerçek şeklini öğrenince değişti. Ancak, yine de kendilerini haklı çıkarmak için, işçinin elindeki bir tek bayrağı «bayraklar» ve sayısı kırkı aşmıyan işçileri de «150» olarak göstermek işgüzarlığında bulundular. Emniyet Amirliği'nde ifadelerimizi alırlarken, Mâlî Sekreterimiz Ömer Ergün'e telefon edilerek, bir bardak suda çıkarılmak istenen fırtına ile Ankara'dan ilgilenmesi istendi. Biz de, Harbiye'deki Sıkı Yönetim Komutanlığı'na sevkedildik. Burada, nöbetçi subaylığının yanındaki odaya alındık. Nöbetçi subaylarla birlikte, radyodan Fenerbahçe-Göztepe maçını dinlemeğe başladık. Bu sırada yanımıza bir yargıç yüzbaşı geldi ve bizi şöyle bir yukarıdan aşağıya süzdü. Şube Başkanı Nurettin Çavdargil'e dönerek, «Sen yine mi geldin?.» dedi ve odadan çıktı. Bir saat sonra, tekrar yanımıza geldi. Bana, «Sizin bu olay yerinde işiniz ne?...» diye bir soru yöneltti. Ben de ona şu cevabı verdim:

— Nerede işçi varsa, ben oradayım.

BALMUMCU'DA ETLİ PIRASA

Yargıç Yüzbaşı, önemli bir ifadeyle, «H.mmm...» dedikten sonra, arkadaşlarıma sudan bulduğumuz sorular yönetti ve «Sizi en hafif bir madde ile Balmumcu'ya sevkediyorum...» dedi. Aslında ise, bizi, polisin verdiği gerçeğe uymıyan tutanağı okumakla yetinerek, mahkemeye verdiler ve bir gece daha nezarette kalmamızı sağlamış oldular. Balmumcu'dan çektiğim telgraflarla, polisin tutumu sonucu, özgürlüğümüzden alıkonduğumuzu Sayın Başkan ile Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı'na bildirdim.

Balmumcu Konağı'nda, Nönetçi subayının odasında, biri yedek olan iki teğmen, bizi uzun süre yanlarında alıkoydular. Sohbet ettik. Çay, sigara ikramında bulundular. Ve bize özel ve insanca muamelede bulunarak, yatacağımız yer ile ilgili özel ve itinalı emirler verdiler. Asker karavanasından isteyip-istemedimizi sordular. O günkü karavanada sevdiğim iki yemek vardı. Etli pırasa ve makarna... Beş sendikacı da, bu nazikâne teklifi kabul ettik ve bizim için ayrılan odada, ayrı tabaklar içinde yemeklerimi ziyerken, yola yakın olan odanın penceresinden, zaman zaman odamıza kadar gelmelerine izin verilen sendika yöneticileriyle saat 23'e kadar sohbet ettik. Nihayet, uyumakla sadece uzanmak arası bir durumda, sabahı ettik.

VE... ADALET

Sıkı Yönetim Mahkemesi, yaratılmak istenen olayda kendilerince suç görülmediği ve yapılacak bir işlaem olmadğı gerekçesiyle yetkisizlik kararı verdi. Oradan, Emniyet, İstanbul Savcılığı ve son olarak ta Kartal Savcılığı'na kadar gönderildik. Savcının adem-i takip kararı üzerine, 27 saat süre ile snrlanan özgürlüğümüze kavuşmuş olduk.

İstanbul'a Cuma günü gitmiştim. Hava Alanı'na karşılamğa gelen Ziya Hepbir, İbrahim Denizcier, Rahmi Şahin, Basri Karagöz'le birlikte Mecidiyeköy'e, eve giderken, Balmumcu'nun önünden geçiyorduk. Balmumcu'nun neresi olduğunu o ana kadar bilmiyordum. Kendilerine «Balmumcu neresidir?» diye sormuştum. Meğerse, ksmette bir geceyi orada geçirmek te varmış.

SONUÇ

Bu olaydan çıkarılacak olan sonuç polisin değişen dünyaya ayak uyduramıyacak kadar kültür seviyesinden mahrum olduğudur. Ben, bu kanaate vardım. Yetkililer ne düşünürler bilmem...»

OLAYIN YURT ÇAPINDA TEPKİSİ

Olay, sabahtan itibaren, Ankara'yı karıştırdı. Civar illerden gelen sendikacılar, derhal Türk-İş Merkezi'ne gelerek, Yürütme Kurulu'nun diğer üyeleriyle görüştüler. Saatler ilerledikçe sıkıntı ve asabiyet artıyordu. Türk-İş ü-

yesi bütün teşkilâtların başkanları, yarım milyon işçi adına kaleme aldıkları şu bildiriyi, halkoyuna duyurmağa karar verdiler:

KAMU OYUNA AÇIK BİLDİRİ

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Seyfi Demirsoy ve arkadaşları Grev halinde bulunan SİNGER işçilerini ziyarete gittikleri anda sorgusuz, sualsiz ve kanunî dayanağı olmadan tevkif edilmişlerdir.

Bu tevkif olayı Batı Dünyasında örneği görülmemiş ve yurdumuzda da 5018 sayılı Kanunun mer'iyette bulunduğu devirlerde dahi başvurulmamış bir nitelik taşımakta, işçi hak ve menfaatlerinin korunması bakımından daha geniş imkânlar sağlandığı iddia edildiği bir devrede bu iddia ile ölçülemiyecek derecede ağır bulunmaktadır. Olay Türk sendikacılığının özgürlüğünü zedelemiş ve sendikalarımızla temsil etmekte bulunduğumuz işçiler arasında geniş yankılara ve infiale sebeb olmuştur.

Olayın mahiyeti ne olursa olsun tevkif elem vericidir. Memleket işçisinin temsilcilik yetkisini üzerinde bulunduran Türk-İş başkanı vukua gelen bir grev olayını tetkîk ve mahallinde tahkikatta bulunmak hususunda yetkili Devlet makamları kadar yetki ve imkânlar içinde bulunabileceğini kabul etmek ve onun hareketlerini bu anlayış içinde değerlendirmenin gerektiğini yeniden anlatmak durumuna düşmüş olmak kederimizi daha da arttırmaktadır. Meydana gelen ve ka nunî nitelik taşıyan bir grev olayını temel mevzuattan ayrı Sıkı Yönetim nizamlarına bağlamanın da doğruluğunu kabul etmek mümkün değildir.

Bu vesileyle şu hususu açıkça belirtmek isteriz ki;

Türk sendikacıları en az idareciler kadar kanunlara riayetkârdırlar. Türk-İş başkanı ve arkadaşlarına reva görülen ve bundan sonra görülecek her türlü keyfî kararlara karşı bulunduğumuzu, gerektiğinde mücadele organlarımızı harekete geçireceğimizi açıkça beyan ederiz.

Türk-İş başkanın tevkifinin kaldırılacağına yüzde yüz inanmakla beraber, bundan böyle Türk Demokrasisinin baş savunucusu ve koruyucusu olan Türk sendikacıları her çeşit gayri insanî davranışlara ve tedbirsizliklere karşı geleceğini açıkça beyan eder.

6. Nisan 1964

TÜK-İŞ'e üye olan bütün Teşkilât Başkanları.

Nezaret süresinin kısa tutulması için derhal teşebbüse geçildiğini üzüntüleriyle birlikte bildiren devlet adamları, Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Kemal Satır, İçişleri Bakanı Orhan Öztrak, Çalışma Bakanı Bülent Ecevit oldular. Bu arada, İstanbul Valisi Nikazi Akı da, olayla yakından ilgilenerek tekdir topladı.

Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu'nun 57 milyon üyesinin yarım milyonunu teşkil eden Türk İşçilerinin çok sevilen başkanı, birkaç saat daha nezarette kalsaydı, gerçek bir gösterinin ne biçim şey olduğu, bir bardak suda fırtına yaratmak istiyenler tarafından çok güzel anlaşılabilirdi. Bunu anlamak isteselerdi, 1960 yılında Saraçhanebaşı'nda bir araya gelen 200 bin işçiyi hatırlamaları elverecekti. Ama, iki tane acemi görevlinin işgüzarlığı, az kalsın yurt çapında bir hoşnutsuzluğa sebebiyet verecekti.

Tahliyesinden sonra Ankara'ya gelen Seyfi Demirsoy, her zamanki gibi neş'eliydi. O, böyle şeylere alışkındı. Üzüldüğü şey, devirlerin geçmesi, ancak, idare makamlarının devirler boyunca ayni kaliteyi muhafaza etmeleriydi. Acı patlıcanı kırağı çalmazdı. Ama, bu kırağıdan da usanç getirmiştik. Bürokrasi, cehalet, «Ben bilirim bunları» yollu karakûşî peşin yargılar, idareden sökülüp atılmalıydı.

Seyfi Demirsoy da, Ankara'ya gelişinden hemen sonra, bizzat kaleme alduğu bir genelgeyi teşkilâta yolladı. Genelgede, aynen şöyle deniyordu:

TEŞKİLÂTA

4 Nisan 1964 Pazar günü İstanbul'da Singer Grevine âmil olan hususların izalesi için temaslarıma medar olacak bilgiyi toplamak ve bazı grevci işçilerle görüşmek üzere Kartal'da bulunan fabrikanın önüne Maden-İş Sendikamızın değerli yöneticileriyle gittiğimizde, vezifeli polislerin telâşı ve kuşkusu sebebiyle 27 saat kadar müddetle benim ve dört yönetici arkadaşımın hürriyeti kısıldı.

Gerek Toplantı,Gösteri Yürüyüş Kanununa ve gerekse Örfi İdare yasaklarına hiçbir şekilde aykırı bir davranışın bulunmadığı, aksine kanuni doğan grevde grevci işçilerle temas kurup morallerini yükseltme kve ihtiyaçlarına cevap vermek en tabii ödevimi zolan mahalline gitmede, sendikaların fonksiyonlarından habersiz polisin tutumu istikbal için endişe verici olmuştur.

Bu hal gösteriyor ki polisin Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Sendikalar Kanunu üzerinde eğitilmesi devlet için kaçınılmaz bir keyfiyettir.

Bunun yanında her vesileve fırsatta sendika yöneticileri, sendikaların ödevlerini üyelerine olduğu kadar her meslekten insanlara öğretici mahiyette telkin ve konuşmalarda bulunmaları gerçeği ile de karşı karşıyadırlar.

Bakan, sendikacı seviyesinde 3 ayda bir yapılan toplantılarda da ifade edildiği üzere bazı garp memleketlerinde olduğu gibi ilk okuldan başlamak kaydıyla tedrissistemimize bugün bütün dünyada başlı başına bir ilim haline gelen İş Hukukunun öğrencilere okutulması hususunda hükümetin gerekli ilgiyi göstermeleri ve icraata geçmesi elzemdir.

Nezaret altında bulunduğumuz müddet içinde şahsımın ve arkadaşlarımın maruz kaldığı haksız tasarrufun kaldırılması hususunda büyük çaba gösteren Türk-İş değerli İcra Heyeti üyelerine, bütün teşkilât yöneticilerinin, işçi arkadaşlarımın gösterdiği hassasiyet ve tahliyemizi temine matuf çabaları takdirer değerdir.

Nezaretten bir an önce Savcının huzuruna çıkarılmamız için Başbakan Yardımcısı Sayın Kemâl Satır, İçişleri Bakanı Sayın Orhan Öztrak, Çalışma Bakanı Sayın Bülent Ecevit, İstanbul Valisi Sayın Niyazi Akı'ın ve diğer yöneticilerin aralıksız ilgi göstermeleri karşısında şükranlarımı sunarken Türk sendikacılığının tescil edilmiş memleketçi tutumunu Bahanlar seviyesi sinden Devlet kademelerinin en alt tabakasına kadar tanınması da en halisane temennimdir.

Savcılığın ademi takip kararından evvel ve sonra sendika yöneticilerinden, işçi arkadaşlarımdan, hükümet erkânından, siyasî partileri temsilen yetkililerden, şahsi dostlarımdan, işçi davâlarına sempati gösterenlerden sayısız mektup, telgrafla, telefon ve bizzat gelinerek geçmiş olsunda bulunmaları sebebiyle teşekkürlerimi sunarım.

Mevzuat içinde cereyan eden bu hadise hiçbir şekilde sendika yöneticilerinin mevzuat içindeki vazifelerini icra ederlerken endişeye kapılmamalarını rica ederim.

En derin sevgi ve saygılarımı sunarım.

11. Nisan 1964

Seyfi DEMİRSOY
Başkan

YÖNETİM KURULU BİLDİRİSİ

8 Nisan günü periyodik toplantısına başlıyan Türk-İş Yönetim Kurulu, 12 Nisan tarihli toplantısında bu konuya dadeğinerek, durumu, halkoyuna bir kere daha duyurmak yolunda oybirliğiyle karara vardı.

Karar sonucu, aşağıdaki bildiri kaleme alındı:

Türk-İş Yönetim Kurulu 8. Nisan 1964 Çarşamba Günü Başlayan Çalışmalarını Dün, 11 Nisan 1964 Cumartesi) Bitirmiş ve Aşağıdaki Hususların Halk Oyuna Duyurulmasına Oy Birliği İle Karar Verilmiştir.

1 — Kanunlara uygun olarak yapılan grev hareketlerinde Sendika yönetici ve temsilcilerinin grev mahallinde olayları izlemek gibi en tabii haklarından mahrum bırakılmak istenmekte ve kanunları uygulamakla görevli bazı kişiler işçi aleyhine bu kanunları ihlâl etmekte ve hatta bunu hürriyeti tahdide kadar ileri götürmektedirler.

Nitekim, son olarak bir grev olayını takip etme hakkını kullanan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy ve diğer yöneticilerin bu görevi yerine getirmelerine engel olunmuş ve tevkif edilrek 24 saat hürriyetlerinden mahrum brakılmışlardır.

Tük-İş Başkanını bile tevkif edecek kadar işi ileri götüren bu zihniyet Yönetim Kurulunda şiddetle protesto edilmiş ve Anayasa teminatı altında bulunan hakların hangi şart altında olursa olsun kullanmakta kararlı olunduğu bir kere daha belirtilmiştir.

2 — Bir Sanayi bölgesi olan İstanbul'da Toplu Sözleşme, Grev ve Sendikalar Kanununun uygulanmasını zorlaştırıcı manevi tesirler yaptığı göz önüne alınara k bu şehirde sıkı yönetim uzatılmasına mahal olmadığına karar verilmiştir.

3 — Beş aydan beri Kıbrıs'da devam eden insanlık alemi için yüz karası olayları ve bu konudaki Uluslararası gelişmeleri gözden geçiren Yönetim Kurulu Hükümetimizin Kıbrıs politikasını tasvip etmiştir.

Ayrıca, Türk-İş tarafından Kıbrıs'a yapılan yardımlar gözden geçirilmiştir.

Bu güne kadar adadaki soydaşlarımıza 90.000.- TL. lık un, 29.000.- TL. lık kumaş ve Kıbrıs Türk İşçi Birliklerine de 50.000.- TL. sı karşılığı döviz yardımı yapılmıştır.

Yönetim Kurulu bu yardımların arttırılması ve devamlı olması için gerekli tedbirlerin alınmasına karar vermiştir.

4 — Türk-İş V. Genel Kurulunda Vergi ve Toprak Reformları ile ilgili olarak alınan pirensip kararlarının ışığı altında Türk-İş İcra heyetinin reformlar hakkındaki görüşünü açıklayan bildiri gözden geçirilmiş ve neticede vergi tasarıları ile sağlanacak olan munzam gelirin, Kalkınma plânının finansmanını karşılamaya yeterli olmadığı; Ayrıca, gaz fiatlarına zam gibi vasıtalı vergileri çoğaltıcı tedbirlerin sosyal adalet ilkesi ile bağdaşamıyacağı; Reformun vasıtalı vergileri azaltıcı, vasıtasız vergileri çoğaltıcı yönde olması için İcra Kurulu'nun çaba göstermesini öngörmüştür.

5 — Bu güne kadar takip edilen partiler üstü politika gözden geçirilmiş, Türk İşçi hareketinin güçlenmesini sağlayan bu politikanın devam ettirilmesine karar verilmiştir.

6 — 15 yıllık kalkınma plânının temel hedeflerinden biri olan sosyal adaletin gerçekleştirilmesi yolunda Kalkınma Pânı'nın uygulamasını bu temel prensibe uygun olarak izlenmesini temin için daha önce Türk-İş'in talep ettiği, Hükümet ve İşverenlerin de kabul ettikleri plânlama konseyinin zaman geçirilmeden kurulması ve bu kurulda işçilerin eşit şartlar altında kararlara iştiraklerinin sağlanması yolunda İcra Kurulunun gerekli çalışmayı yapmasına karar vermiştir

7 — Toplu İşSözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanu'nun yürürlüğe girmesinden bu yana işyeri ve işkolu esasına göre yapılmış Toplu İş Sözleşmelerinin ana hatları gözden geçirilmiş, devam etmekte olan Toplu Pazarlık görüşmelerinde ve yapılmış olan söz-

leşmelerin uygulanmasında izlenecek politikanın ana hatları tesbit edilmiş ve İcra Kuruluna bu hususta muayen direktif ve yetkiler verilmiştir.

8 — Türk-İş Yönetim Kurulu, ayrıca, Türk işçi hareketinin teşkilâtlanmasnı V. Genel Kurul'da alınan prensip kararlarının ışığı altında yeniden gözden geçirilmiş ve teşkilâtlanmaya hız verilmesi yapılarını tam teşekkül ettirmemiş olan işkollarınm problemlerinin giderilmesi yolunda gerekli tedbirleri almış, bilhassa Tarım işkolundaki işçilerin teşkilâtlanmasına öncelik tanınması yolunda gerekli tedbirlerin alnmasını uygun görmüştür.

9 — Yeni girdiğimiz düzende sendika yöneticilerinin her bakımdan yetiştirilmesi hususuda açılmasına karar verilen ve bu yolda bütün hazırlıkları tamamlanmış olan Kollej'in bir an önce öğretime açılması için İcra Kurulu'na daha sür'atli hareket etmesi talimatı verilmiştir.

10 — Ve son olarak, Yurt dışındaki Türk İşçilerinin durumlarını ve karşılaştıkları problemleri gözden geçiren Yönetim Kurulu, bu yolda Hükümetin pasif tutumunu tenkit etmiş, yurt dışında kaderleri ile başbaşa bırakılan işçilerimizle ilgilenmek ve problemlerini gidermek için çeşitli bölgelerde işçi ateşelikleri kurulması ve bu ateşeliklerde işçi psikolojisini bilen sendika yöneticilerinden de istifade edilmesi için gerekli kararların alınması yolunda İcra Komitesinin bugüne kadar yaptığı çalışmaların sonuçlandırılması için gayret gösterilmesine karar vermiştir.

12. Nisan 1964

BASIN ve HALKLA MÜNASEBETLER MERKEZİ

OLAYLAR

KIBRIS

Meselenin Birleşmiş Milletler'ce atanan tarafsız bir arabulucu tarafından halli yolunda varılan karar, Türkiye'de de, dünya kamuoyunda da, Makarios ve yeni Yunan Başbakanı Papaandreu'nun tutumu gözönüne alındığında, kesin bir hal çaresi olarak nitelenmemiştir. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri'ne mensup askerlerin, çeteci Rum'lar tarafından tevkifi, bu yoldaki görüşlerin doğruluğuna bir işaret sayılabilir.

Dikkati çekecek nokta, Ada'daki Rum'ların kızgınlığının nedenidir. Amaç, bilinmektedir. EOKA'cıların amacı yeni değildir ve metodları. Pontus'tan ve «Eterniye»den bu yana Türk'ler tarafından iyi bilinmektedir. O halde, silâhlı Rum çetecilerinin saldırıları, son aylar içinde neden kuvvetini yetirmiştir?

Bunun nedeni, kanımızca bir değildir. Öncelikle, Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin adadaki varlığı, silâhlı saldırıların yavaşlamasında geçici de olsa rol oynamıştır. Rum'ların hareketlerinin son etkisizliği ise, yakından dövüşü öğrenen ve savunma silâhları ile donanan Türk köylülerinin, çetecilere, ayni yoldan karşı koymağa başlamış olmalarıdır. Domuz avı için kullanılan domdom kurşunları, insan vücudunda iki defa patlamakta, piyade tüfeğinden daha etkin olmakta dır. Makineli tüfek elbette ki daha etkilidir. Fakat dom-dom'un varlığının bilinmesi, uyku kaçırmağa başlamıştır. Kıbrıs'tan alınan bu yoldaki son haberler. memnunluk yaratmıştır.

Rum'lar, kendi köyleri içinde serpilmiş dağınık Türk köylerinin halkını, yerinde tutmağa gayret sarfetmektedirler. Buna sebep, Kıbrıs Türk'lerinin kuzeydoğuya çekilip, doğal bir sınır meydana getirmeleri yolundaki endişeden ibarettir. Ancak, tek kurşun atıldığında, şiddetle karı koyacağını açıklıyan güçlü Türk alayının yanısıra, gereğince şiddet kullanabilmekle yetkilendirilmiş Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin gittikçe artması, Rum çetecilerinin durumunu güçleştirmekte ve ada Türk'lerine kısmen hareket serbestliği yaratmaktadır.

Ne olursa olsun, Kıbrıs'li Türk-ler, hareketin başlangıcından bu yana geçen 4 aylık süre içinde hiçbir zaman «mütecaviz» bir durum kazanmamışlar, daima meşru müdafaa halinde bu lunmuşlardır.

DİPLOMATİK PERDE...

Meselenin arka plânında, orta doğudaki bu taze yaranın bir «çiban başı» olmasından fazlasıyla endişe ettiğini saklamıyan batılı dostlarımız Amerika ve İngiltere'nin tutumlarını incelemekte fayda vardır. Askerî bir müdehalenin, tarafları «dönüşü güç olan» bir yola yönelteceği yolundaki görüşü billûrlaşan Amerika Birleşik Devletleri, orta doğudaki kadim dostu Türkiye'yi, «hatır için» durdurmağa muvaffak olmuş, meselenin Birleşmiş Milletler'e gitmesini istemiyen Türkiye, gene batılı dostlarının hatırı için, İngiltere'den «icazet alan» Yunanistan'ın emrivakisi ile karşıkarşıya kalarak, Birleşmiş Milletler'de Kıbrıs konusunun görüşülmesine muhalefet bile edememiştir.

Ancak, Türk kamuoyunun bir askerî müdahelenin zamanının geldiği ve hatta geçtiği yolundaki hâkim görüşü ve bu arada, Türkiye'de ki muhalefet partilerinin bu yoldaki radikal ve hatta biraz şöven tutumları, reformist kanunlarla ciddî bir iç hamleye girişmek üzere olan Hükumeti güç durumda bırakmaktadır.

Başkentte son haftalarda kuvvet kazanan bir eğilim Amerika Birleşik Devletleri'nin de, yeni bir silâhlı saldırı halinde müdahele hakkını kullanmağa kararlı görünen Türkiye'yi, üçüncü defa durdurmak için bu defa «hatır» kullanamıyacağı merkezindedir

Londra ve Zürih anlaşmalarının bize tanıdığı hakkı kullanmak, elimizdedir. Bu hakka göre, Türkiye, Kıbrıs'a askerî bir müdahale yapacak durumdadır. Güçsüz olmadığımız da aşikârdır. Fakat, şurası da bir gerçektir ki, zamanımız savaşları, göğüs göğüse olduğu kadar, masa başında yapılmaktadır. Kuzey'li bir büyük devletle gayrimeşru akrabalık kuran Makarios, meseleyi lokal bir mesele halinden çıkararak, genel dünya politikası yüzeyinde bir problem haline getirmeğe muvaffak olmuştur. Kıbrıs, jeopolitik durumunun önemi dolayısı ile, Washington'daki Senato komisyonlarında, Pentagon'da, Londra'da Lord'lar Kamarası'nda, Müstemlekeler ve Dışişleri Bakanlığı'nda ve Kremlin'de hergün görüşülen bir konudur.

Bu durumda, dünya ölçüsündeki ağırlık merkezlerini hesaba katarak girişilecek basiretli bir tutum, orta doğudaki geçimsiz komşulardan Türkiye'nin bu büyük kumarı kazanmasında en önemli rolü oynıyacaktır.

Ancak, sadece «ahde vefa» esasına göre düzenlenmiş, şahsiyetsiz bir politikanın, dostlarımızda da sempati uyandırmadığı, bugüne dek elde edilen tecrübelerle görülmüştür. Tecrübeli ve basiretli bilinen Türk siyasîleri, «ahde vefa»nın şahsiyetsiz bir dış politika demek olmadığını bilmektedirler. Türkiye, bugün durumu bir hayli değişen dünya balansındaki yerini elbette kararlı olarak korumak yolundadır. Ancak, önemli olan, dost ülkelerin ortak menfaatlerini belirlemek olduğu kadar, ilk bakışta görünmiyen menfaatleri koordine edebilmektir. Türkiye'de bunu anlatacak kadar basiret ve tecrübeli, batılı dostlarımızda da hak verecek kadar anlayışlı devlet adamları vardır. Büyük ekonomik ağırlık merkezlerinin, orta doğudaki statükoyu muhafaza etmek istemeleri, 5 yüz yıllık bir alış kanlıktır. Ancak Kıbrıs'ta bugün, statüko da kalmamıştır. Üstelik ne Türkiye'nin, ne de batı blokunun herhangi bir «majiskülü»nün, «Akdeniz'de bir Küba» yaratmağa hevesli olduğu düşünülemez. Yani amaç birdir, metod konusundakı sabır taşıran görüş ayrılıkları kolayca telif edilebilir.

Bir tek damla kalmıştır. Tümümüzün temennisi, bardağı taşıracak bu son damlanın damlamamasıdır..

DEMİRSOY'UN MESAJI...

Bursa'da yapılan Türk-İş Kongresi'nde, Kıbrıs Buhranı konusunda da bir karar alınmış, Kıbrıs'a bir Türk-İş temsilci kurulunun gitmesi ve Kıbrıs'lı Türk işçilerinin durumlarının yerinde incelemesi kararlaştırılmıştı.

Bu arada, TÜRK-İŞ Başkanı Seyfi Demirsoy Amerikan İşçi Federasyonu (AFL-CIO) Uluslararası Münesebetler Bolünü Müdürü Mr Jay Lovestone'e yolladığı bir mesajda, AFL-CIO'nun 20 şubat tarihinde kabul ettiği Kıbrıs konulu karar dolayısı ile Türk-İş adına teşekkürlerini iletmiş ve bu konuda esaslı bilgi vermiştir.

Demirsoy'un söz konusu mesajında aynen şöyle denilmektedir:

Sayın Jay Lovestone

Milletlerarası Münesebetler

Bölümü AFL-CIO

New-York

20 Şubat 1964 tarihinde Yürütme Kurulunuz tarafından kabul edilen «Kıbrıs Buhranı» kararınızı bana gönderdiğiniz için teşekkür ederim. Kararı büyük bir memnunluk ve takdirle inceledim.

Dünyanın en kuvvetli işçi teşekkülünün, ada'da yok edilme tehlikesi ile karşı karşıya kalan insanlara alâka duyması, cesaret verici bir olaydır. Tehlikeyle karşılaşan insanlar, üzülerek belirtelim ki, Kıbrıslı Türklerdir. Ada'da komünizme karşı, en güvenilir ve kuvvetli karşı koyma hareketinin, gene ayni Kıbrıs Türk Toplumu tarafından yapılması çok üzücüdür. Kıbrıslı Rum liderlerinin Sovyet Rusya'nın fiili desteğini sağladıklarını, bu memleketten silah yardım aldıklarını ve SSCB ile bir havacılık andlaşması imzaladıklarını basın haberlerinden takip ettiğinize şüphe yoktur. Ayni zamanda Teşkilâtınızın, Kıbrıslı Rum içilerin, komünistlerle olan sıkı işbirliğini yakinen bildiğinden eminim.

Müsaadelerinizle, adadaki anlaşlaşmazlığın sebeplerini kısaca sizlere izah etmek isterim.

Kıbrıs'ta, bir şuur etrafında toplanmış bir millet veya toplum yoktur. Ve Yunanistan'a ve Türkiye'ye bağlı, Türk ve Rum toplumları yaşamaktadır.

Adada'ki bu iki toplum, bütün tarih boyunca, ayrı ayrı gelişmişlerdir. Dinleri, dilleri, gelenekleri ve iç işlerini kendileri idare ederlerken, müşterek işlerini, aşağıda izah milliyetleri değişiktir. Bu önemli değişikliklerin bir sonucu olarakta, siyasi düşünceleri de ayrıdır. İşte bu sebepten, ada muhtariyetini kazandıktan sonra, Anayasa, iki ayrı topluma dayanan federâl bir devlet yaratmıştır. Toplumlar, kendi edilen kurumlar vasıtasile, müşterek idare etmektedirler:

Kıbrıslı Türk Cumhurbaşkanı Yardımcısı

Resmi diller Türkçe ve Rumcadır. Toplumlar ana vatanlarının bayraklarını asabilirler.

İki tane Toplum Meclisi vardır

Ayrıca, Bakanlar Kurulu, Temsilciler Meclisi ve benzerleri gibi müşterek meclisler vardır.

Her iki toplumun hiç bir baskı altında kalmadan yaşamalarını ve yek diğerlerini yaşatmalarını sağlıyan Anayasa'dan başka, Kıbrıs, Türkiye, Yunanistan ve İngiltere ara-

smda imzalanmış andlaşmalar vardır. Bu andlaşmalar, Askeri kuvveti çok az olan Kıbrıs Cumhuriyetini, diğer ülkelere karşı korumağı öngörmektedir.

Ada'nın istiklâlini kazandığı ilk günden beri Başpiskopos Makarios, ideali olan ENOSIS'e (Kıbrıs'ın Yunanistana ilhakı) aykırı olan bu sistemi değiştirmek üzere çalışmalara başladı.

Adada hüküm süren mantıki hukuk düzenini değiştiremiyeceğini ve Kıbrıs Türk Toplumunun emellerine uyduramıyacağını kesin olarak anlayınca, kaba kuvvete başvurdu. Ve böylelikle Aralık 1963'de Kıbrıslı Türklerin katliamı başladı. Zulüm, vahşet ve kan dökümü o dereceye çıktı ki, iki toplumun bir arada yaşama ümitlerinin hepsi son buldu. Bu husus, en objektif müşahitler tarafından da belirtilmiştir.

Konuyu Birleşmiş Milletlere, daha kesinlikle Milletlerarası Adalet Divanına, götürme yolundaki asil teklifinize gelince, Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasasına karşı girişilen hareketleri inceleme konusunda en uygun mercinin Divan olması bakımından sizlerle hem fikiriz. Ancak, Kıbrıs Hükümeti, Divan'ın kararlarını kabul etmemiştir. Ayrıca, Kıbrıs Yüksek Anayasa Mahkemesi Başkanı Alman Profesör Ermest Forsthaff'a, Kıbrıslı Rum liderleri tarafından yapılan dehşet verici muamele, bütün dünyanın malumu dur.

Kendi yüksek vezifesini yerine getirmesini önlemek için Kıbrıs Rum Liderleri her çareye başvurmuşlar, hatta asistanının hayatını tehdit etmişlerdir. Aslında. Profesör Forsthaff adada kaldığı süre içinde Makarios idaresi hakkında bir kanaat sahibi olmuştu. Bu kanaatini açık olarak ancak Kıbrıs'ta ayrıldıktan sonra ifade edebilmiştir: «Bütün bu hadiseler Makarios'un Kıbrıs Türklerinin anayasa ile garanti altına alman bütün haklarını geri almak istemesinden meydana gelmiştir.»

Türkiye ve Yunanistan'ın Kıbrısta'ki birliklerini, muhtemel çatışmaları önlemek maksadile hare-

Seyfi Demirsoy'un yurt dışındaki işçilere

BAYRAM MESAJI

Değerli Kardeşim,

Yurdumuzdan aile ocağınızdan ayrı geçen Kurban Bayramınızı kutlar mutluluklar dilerim.

Sizi sadece bayram vesilesiyle anmış değiliz. Hemen hergün çeşitli sebeplerle gurbette geçen iş hayatınızda karşılaştığınız müşküllerin halli konuşuluyor ve olumlu kararlara varıyoruz. Size iyi haberlerim var.

Hükümetimiz Almanya'ya önceden gönderdiği bir İşçi Ateşesini üçe çıkarmıştır. Avrupanın muhtelif memleketlerine çalışmağa giden işçilerimizin sür'atle artması karşısında Hükümetimiz meselelerimizle ilgilenmek ve halletmek maksadiyle beş büronun kurulmasını uygun görmüş gerçekleşmesi için mesaisini hızlandırmıştır. Kurulacak bürolarda sendika yöneticileri de bulunacaktır.

Güç şartlar içinde kazandığınız paranızı çok daha iyi şartlarla yurda yollamanızı ve yollıyacağınız parayı değerlendirmek gayesiyle ve, ehven şartlarla ucuz bir mesken sahibi olmanızı temin edecek Kanun Tasarısının yürürlüğe gireceği gün yakınlaşmıştır.

Hükümetimizle üç ayda bir yaptığımız Bakan - Sendikacılar toplantısının gündeminde sizin meseleleriniz görüşülüp müspet sonuçlara varılıyor.

Türkiye İşçi Sendikaları Kofederasyonunun teşebbüsü ile Haziran ayı içinde sizleri ilgilendiren konularda Almanya'da muhtelif memleket sendikacılariyle bir konferansın tertiplenmesini temin etmiş bulunuyoruz.

«İşçinin derdinden işçi daha iyi anlar» sözünden mülhem olarak hükümetimiz arasıra İşçi Sendikaları yöneticilerini yanınıza göndermektedir.

Tanıdığım, tanımadığım kardeşlerimden aldığım mektuplarda işten doğan haksızlıkların izalesi için benden yardım istemektedirler. Kendilerine gönderdiğim mektuplarda yaptığım telkin Alman İşçi Sendikalarına üye oldukları takdirde haklı davalarının çözümü kolaylaşacaktır. Nitekim birçoklarında dediğim çıkmıştır.

Alman Sendikacılariyle yaptığım birçok görüşmede, sizi bağırlarına basmak için çırpındıklarını gördüm. Çağrılarma koşunuz. Göreceksiniz ki, sizce halli zor gözüken meseleleriniz sıcak karşısında eriyen buz gibi eriyip gidecektir.

Unutulmadığınızı, kaderinizle baş başa bırakılmadığınızı biliniz ve ona göre işinizde başarı gösteriniz.

İş yerinde, iş yeriniz dışında Türk Milletinin birer temsilcisi olduğunuzu düşünerek hareket ediniz.

Yurttan selâmlar, sevgiler yollar sıhhat ve neşe dolu günler temenni ederim.

kete geçirmesi yolundaki ikinci teklifiniz ise, dört kuvvet tarafından imzalanan Garanti Andlaşmasının mana ve ruhuna tamamen uygundur. Kıbrısta katliam başladığı an, Türkiye Garantör devletleri, Andlaşmaya göre müşterek müdahaleye davet etmiştir. Mateessüf, bu devletlerin durumunu vahametini ve acil olarak harekete geçme mecburiyetini anlamaları bir müddet sürdü. Diğer taraftan Türk Hükümeti ve adadaki Kıbrıs Türkleri, kesin bir hal çaresi bulununcaya kadar çarpışmaları önlemek için Kıbrıs'a milletlerarası bir kuvvet gönderilmesini ön gören Amerika Birleşik Devletleri ve İngiliz teklifini desteklemiştir. Kıbrıslı Rumlar, ayni konuda Amerikan - İngiliz müşterek teklifini red etmişlerdir. Onların istedikleri, kendi silâhlanmaları nı sağlamak için, ada üzerinde hüküm süren tedhiş ve karışıklık havasını devam ettirmek, son iki ay içinde, devamlı olarak yaptıkları gibi Türklere saldırmak ve Türk toplumunu boyunduruk altına almak veya imha etmektir. Dinyada hürriyeti seven bütü ninsanların ve bilhas sa Amerika'daki dostlarımızın görevi Kıbrıs Türk Toplumunu yok olma tehlike ve korkusundan kurtarma yolunda tesirli bir çaba göstermeleridir.

Bu husus ancak Türk Toplumunun Kıbrıslı Rumlarla birlikte adada yan yana yaşama imkânının verilmesi ile mümkün olabilir. Böy le bir hususun ne tip bir devlete ihtiyaç göstereceğini ben ifade edemem. Bu konu, diplomatlarımızın ve devlet adamlarımızın karar vermeleri gereken bir konudur. Muhtemelen federal bir devlet veya benzeri şeklinde olabilir.

Amerikan işçisinin, adadaki vahşet ve katliama bir son vermek ve Kıbrıs Türklerine sulh ve güven içinde yaşama hakkını sağlamak yolunda ellerinden gelen yardımı yapacaklarına inanıyorum

18. Mart 1964

Saygılarımla,

Seyfi DEMİRSOY
Başkan

MECLİS

— «Namussuz herif...», «Sensin namussuz...» ......sözleriyle birbirlerine saldıran iki grup arasındaki kavga, kısa zamanda, yüz kişinin gırtlaklaşması halini aldı. Kavgayı istiyenlerin çabaları sonuç vermiyor, yumruklar iniyor, kavgacılar birbirlerinin gırtlaklarına sarılmış, can havliyle dövüşüyorlardı...—

Bu satırlar, bir günlük gazetenin şehir haberleri bölümündeki po lis haberlerinden veya bir cinayet ve serüven romanından iktibas edil memiştir. Millet Meclisi'ndeki iki büyük siyasal kuruluşun üyelerinin boğuşmasını, en ufak şekilde mubalâğa katmadan, aynen ileten satırlardır.

Meclis'te bir boks maçı

Gündemde vergi reformları ile ilgili kanunlar vardı. Bu kanunların görüşülmesine başlanacak, 1964 bütçesinin uygulamasına girişilirken, bu kanunlar göz önünde tutulacaktı. Ulus, bu kanunları bekliyordu. Yüzbinlerce işçi, reformları desteklemek kararında olduğunu belirtmiş, kanunları sabote etmek istiyenlerle amansızca mücadele edileceğini açıklamıştı.

Oysa, ay sonuna sadece birkaç gün vardı ve ay sonuna kadar kanunlaşması gerekli bir kanun tasarısı, iki maddelik bir kanun tasarısı, mutlaka görüşülmeliydi.

SEBEP NEDİR?

Kavgaya sebep teşkil eden olayların kulisi, epey önce başlamış, son günlerde başlıca kulis konusu haline gelmişti. Yüz kişinin boğuşmasına sebep olan konu, Senato ara seçimlerinin nisbî temsil esasına göre yapılması hakkındaki bir kanun teklifinden ibaretti.

İki büyük siyasî partinin üyeleri, seçim sistemi konusunda ayrı fikirlere sahiptiler. Adalet Partili yöneticiler , senato ara seçimlerinin çoğunluk veya dar bölge esasına göre yapılması gerektiği tezini savunuyorlardı. Ancak, bu usulle büsbütün zayıflamak veya yok olmak tehlikesiyle karşılaşan küçük partiler, nisbî temsil sistemine taraftar olan Cumhuriyet Halk Partisi'ni destekliyorlar ve Millet Meclisi'nin oy ağırlığını, iktidar partisi lehine çeviriyorlardı. Bu durumda, AP grubu için yapılacak şey, son iki aydır uyguladığı metoda dönmek ve açık oylama yapılmasını sağladıktan sonra, olumlu veya olumsuz, hiçbir şekilde oy kullanmıyarak, oylamaları geciktirmekti.

ANLAŞMA

İki parti Millet Meclisi gurup başkan yardımcıları, kavgalı oturumdan bir gün önce buluşmuşlar ve AP gurup başkan yardımcısı Mahmut Rıza Bertan,CHP'li Fethi Çelikbaş'a, «— Bu seçim sistemi değişikliği ile ilgili kanun teklifine bizim arkadaların allerjileri var, biliyorsunuz. Eğer, yarın, kanunun gündeme alınması için ısrar ederseniz, ayni oyuna devam edecekler...» demiştir.

Konu, gündeme alındı. Sözü edilen allerjinin, gerçek bir allerji olduğu da açık-seçik ortaya çıktı. AP Milletvekili İsmail Teninel, sözlü soruların gündeme öncelikle alınması yolunda bir önerge verdi. Önergenin açık oyla yapılması konusunda 15 AP milletvekilinin imzasını taşıyan bir önerge de Başkanlık Divanı tarafından okununca, meydana çıktı. Açık oylama yapılıyor, adları okunan milletvekilleri teker teker kürsüye gidiyorlardı.

Bu sırada, AP'li bir milletvekili basın locasına gelerek, salonda yalnız 14 kadar AP milletvekilinin bulunmasının sebebini şöyle izah etti:

«Halk Bankası genel kurulu var. Bizim arkadaşlar oradalar. Şimdi gelecekler.»

Gerçekten, milletvekilleri geldiler. Geldiler, bazıları salona da girdiler, ama oy kullanmadılar ve 45 dakika süren açık oylama, çoğunluk olmadığı için tekrar yapıldı. Bir saat süren ikinci açık oylamada da sözlü soru önergelerinin öncelikle görüşülmesi yolundaki teklif reddediliyor, fakat gene çoğunluk sağlanamadığı için iş üçüncü oylamaya kalıyordu. CHP'li milletvekilleri, Ankara'da olduğunu bildikleri halde, çeşitli sebeplerle oturuma katılamayan arkadaşlarına, telefon ediyorlardı.

Üçüncü oylamaya katılan milletvekillerinin arasında, Osman Orhan Bilen de vardı. Osman Orhan Bilen, bir süre önce felç geçirmişti. Yürüyemiyordu. Böyle olduğu halde, arkadaşlarının kolunda meclise getirildi ve gümüş kupaya oyunu attı. Salonun orta sıralarından bir alkış koptu. Bu sırada, salonun ortasındaki sıralarda oturan birinin ayağa kalkarak, AP sıralarına doğru gittiği görüldü. Birdenbire yerlerinden fırlayan AP'liler, sinirli CHP milletvekili Nuri Ceritoğlu'nu karşıladılar. Tokatlar şakladı, yumruklar inmeğe başladı. Kızılca kıyamet koptu.

Olaya, şu söz düellosu sebep gösteriliyordu: Osman Orhan Bilen'in oy atması sırasında, CHP sıralarından bir milletvekili, «Millî irade böyle temsil edilir...» diye bir serzenişte bulunmuş, bunu işiten AP'li milletvekillerinden biri de, «Allah belânı versin...» diye cevap vermişti. Bunu işiten Ceritoğlu, «— Ne dedin? diye yerinden kalkarak AP sıralarına yürümüş ve Ferruh Bozbeyli'nin nazik olmayan iltifatları ve yumrukları ile karşılaşmıştı.

SONUÇ...

Sonuçta, bu teklif reddedildi. Seçimlerin nisbî temsil esasına göre yapılması yolundaki teklif kabul edildi. Fakat bu konudaki geciktirme taktiği, obsrüksiyon'un normal bir parlamento taktiği olduğu...» yolundaki garip mazeretler arasında iki gün uygulanırken, dar ve sabit gelirli milyonlarca vatandaş, Orta Anadolu'daki bu kavga kentinden haber bekliyordu. Yarım milyon federe Türk işçisi, sabah gazetelerini alıyor, «vergi reformları» yerine, «Senato seçimleri» veya «Mecliste büyük kavga...» başlıklı haberlerle karşılaşmanın üzüntüsünü yaşıyordu.

«Meşru ve olağan» olduğu iddia edilen geciktirme taktikleriyle, siyasî partilerin ihtiraslarına terkedilen parlamento, milyarlık bir devlet gelirini sağlıyacak reformist kanun tekliflerinin görüşülmesini, iki gün geciktirmişti.

Ve nihayet, vergi değişikliklerine ait kanun tasarının görüşülmesine başlandı.

BİR YAŞINDA

Türk-İş Dergisi, bu sayısı ile, birinci yaşını tamamlamış ve ikinci yıldan da bir ay almış oluyor.

Hızla gelişen Türk Sendika Hareketi nin başarılarını ve sendikacılık çalışlarını kamuoyuna ve sendikal çevrelere duyurmak amacıyla, Türk-İş Basın ve Halkla Münasebetler Merkezi tarafından yayımlanmasına 1963 Mart'ında başlanan Türk-İş Dergisi, her sayısında elindeki mütevazi imkânları en iyi şekilde değerlendirme kiçin çalışan küçük bir kadronun didinmesi sonucu bugüne gelmiş bulunuyor. Amacı, dergimizi her sefer daha iyi, başarılı ve yararlı çıkarmak olan bu kadro, TÜRK-İŞ'in ikinci yılında, daha olumlu bir başarı grafiği ile okurlarının karşısına çıkmak azmindedir. Bunu, okuyucularımızın gösterdiği ilgi derecesinin artması temin edecektir

İlk aylarda, dergimize gösterilen ilgisizlik bugün kaybolmağa başlamıştır. Bu ilgi daha da arttığı takdirde, dergimizi ayda bir yerine belki daha sık aralıklarla yayımlamak imkânına da kavuşabileceğiz.

, Bu durumda, Türk İşçi Toplumu kendı gösterdiği ilgi souncu, kendisine lâyık bir yayım organına kavuşmanın hazzını tadabilecektir. Temennimiz, imkânların, bizi bu mutlu geleceğe götürmesidir.

Saygı ve sevgilerimle,

VERGİ NAMUSU

Bir yurttaş, hangi nitelikleriyle yurttaş sayılır? Öncelikle bağlı bulunduğu ulusun uyruğunda olmasıyla, devlet, ulusuna sorumluluk duygusuyla yerine getirmek zorunluluğunda olduğu bazı ödevlerle. Bu ödevlerin ne olduğunu, ilkokulda Yurtaşlık Bilgisi okuyan 8 yaşında bir çocuğa sorsanız, size «askerlik görevi ve vergi...» cevabını verecektir.

Kürsülerden, gazete köşelerinden vatan-millet edebiyatı yapan, hamasî nutuklar atan tatlı su kahramanlarımız hiç te az değildir. Ama gelgelelim, iki ayrı siyasî kampa ayrıldığında yakındığımız Türkiye'de, en zıt siyasal kuruluşların temsilcilerini bile can ciğer-kuzu sarması yapan tek konu, vergi meselesidir. Bütün meselelerde, yıpranmak endişesini ön plâna alan siyasîlerimiz, bu mesele ortaya atıldığında, yekvücut oluverirler. Niye?...

«Eh canım, özel kesimden bu kadar ağır vergi alınırsa, nasıl yeni yatırımlar yapabilir?...», «Sermayeyi ürkütmemeli...» yollu yakınmaların ardında ne gibi gerçekler yatar?

Bu sorunların cevabını, aşağıda bulacaksınız. Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından derlenen rakamlar, siyasîlerin birbirine bu konuda böylesine yaklaşmasını, sermayenin ürkmesi masallarının iç yüzünü açık ortaya koymaktadır.

Sabit gelirli yurttaşın, her ay nafakasından kesilen meblâğ, örneğin bir yedek parçacının kazancına, eşit bile değildir, daha fazladır. Bu rakamlara göre. Bir bakkal, inşaat amelesi kadar kazanmakta, bir kuyumcu ise, odacı maaşı karşılığı kazancı ile çoluk çocuğunun nafakasını sağlamaktadır. Meğer ne büyük bir sosyal denge varmış Türkiye'de de bilmiyormuşuz.

Ticaret ve Sanayî Odaları Birliği yöneticileri, siyasîlerimiz, basın toplantıları yapıyorlar, demeçler veriyorlar: «...Mal beyanı, tüccarın itibarını düşünür. Ödenen vergilerin ilânı, servet düşmanlığı yaratır, sermayeyi ürkütür... v. b.» Peki ne yapalım? Az kısmı ödenmiş büyük sermaye, 10 yıl devamlı zarar etmiş görünüyor. Öte yandan ayni sermayenin sahibi, bu on yılda on yeni model otomabil değiştirmişse, 16 daireli lüks apartman yaptırmışsa, zarar ettiği için vergi ödemiyen bu yurttaşa, «...Efendi. Nereden buldun bu paraları?...» diye sormıyalım mı? Kör menfaat duyguları ile ulus parasını cebe indirmeye engel olmak, hiçbir zaman, hiçbir doktrinin kuralları arasında sıkışmamıştır. Her ülkenin namuslu vatandaşı, devlet babanın istediği vergiyi eksiksiz ödemiye zorunludur. Her devlet, her doktrin, vergi kaçakçılığını önlemek için tedbir alır. Ekstrem dokrinlerdeki Amerika Birleşik Devletleri ve Rusya, vegi kaçakçılığı yapılmaması için sert tedbirler almışlardır. Demek ki, «vergi kaçakçılığı» der demez karşımıza çıkarılmak istenen umaçılardan da kormadan, söylenmesi gerekli olanı söylemeli, yapılması gerekli olan yapmalı, yapanları desteklemeliyiz. Yoksa, plânlı kalkınma da, geri kalmış ülke damgasını silmekte masal olur.

İstatistik Enstitüsü'nün verdiği rakamlara göre, 1962 yılında, gelir vergisinin yüzde 47'sini ücretli yurttaşlar ödemişler. 2 milyon 844 bin kişi olan bu ücretlilerin ödediği verginin toplamı, 1 milyar 199 bin liradır. Gelir vergisinin yüzde 13'ünü karşılıyan 331 milyon liralık vergi de 401 bin memur tarafından ödenmiştir. 95 bin civarında özel kesim müteşebbisleri ise, 1 milyar 020 bin lira vergi ödemişlerdir ki, bu, alman verginin yüzde 40'ını karşılamaktadır.

Vergi toplamını yüzde 40'ını ödiyen bu azınlık, nüfusun binde 67'sinden ibarettir. Ödedikleri vergiye göre ellerinde bulunan millî gelirin ise Türkiye'nin toplam millî gelirinin dörtte biri olduğu göz önünde tutulmalıdır. Bu meblâğ, 12 milyar, 340 milyar liradır. 10 milyon 292 bin ufak çifçinin, millî gelirden aldığı hisse ise, ancak 11 milyar 340 milyon liradan barettir.

Meseleyi, birey başına düşen yıllık ortalama gelir yönünden ele alalım: Türkiye'de birey başına yıllık ortalama gelir, 3350 liradır. Tarım kesiminda yaşıyan 10 milyon 292 bin insanın yıllık ortalama geliri ise, birey başına 1.100 liradan ibarettir. 95 Bin kişiden ibaret olan müteşebbis grup ise, ortalama 129.900 lira gelir sağlamaktadır. Bu miktar. 10 milyondan fazla çiftçinin ortalama gelirinin 117 katıdır.

Perakendeciler, yıllık 3350 liradan az gelir beyan ederek, kentlerde yaşıyorlar. Ayni derecede parakazanan köylü yurttaşımı zise köylerde güç yaşıyor.Bu, olacak şey midir? Bu kadar az kazancı olan tüccar, büyük kentteki itibarlı yaşantısını nasıl yürütür?

İlgili tablo, yüz karasıdr. «Fili yuttu bir yılan...» demeyin. Gerçek rakamlardır ve Türkiye'de her yıl, en aşağı 3 milyar lira vergi kaçırıldığını ortaya koymaktadır:

Bir türlü yakalanımayan Koçero bir tane değildir. Şurası mutlak ki, 95 bin kişi de degildir. Namusuyla vergisini ödiyen vergi yükümlüsü, alnı açık yurttaş, saygıdeğer yurttaştır. Ancak, bu korsanları belirliyelim diye her ortaya çıkışımızda, bir yaygaradır kopuyor. Niye?... «Millî irade» ile seçildiğini başı sıkıştıkça bağırıveren politikacısından tut ta, işveren kuruluşlarına, Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği'nin üst kademedeki yöneticilerine kadar, «istemezük...» diye tutturuyor.

ZİHNİYET MÜCADELESİ

Seyfi DEMİRSOY
Türk - İş Başkanı

İşin, mücadelenin içinde misin, başarılarını farkedemezsin. Çünkü gönlünü her konuda daha iyisine, daha güzeline vermişsin. Yaptıklarını küçümser, bazen de çocuk gibi sevinirsin. Çünkü, o hafta veya o gün, her el attığın zorluğu yenmiş, yoluna konan her taşı, çalıyı bertaraf etmişsindir. Ama, yoluna daima yeni yeni taşların, çalıların konacağını, düzlükte yürüyemiyeceğini bilip, kararlarını ona göre vermen gerekmektedir. Bunu yapabildin mi, sonrası kolay..

Hatta, meslektaşların bile sana zorluk çıkaracaktır. İnsanoğlu bu.. Ender bile olsa, destek yerine bazen de köstek olmak ister.

İşçiyi, sendikacıyı, yüzüne karşı övüp, arkadan yerecek insanların çıkacağını da düşüneceksin. Böyle iki yüzlü insanların çıktığını çok gördük.

Bir bakarsın, topluluk arasında öyle gerekir, seni, teşkilâtını kulağa kalbe hoş gelen kelimelerle okşar, dost görünür, hâmi olur. (Kaldı ki, işçinin hâmiye ihtiyacı yoktur, fikri reddederim..) "İşte gerçek bir işçi dostu buldum" dersin. Hakkındaki düşünce hanesini de açık bırakmadığın halde, perde arkasında konuşulanları duyunca, nefret eder, kendisinden uzaklaşırsın. Kârın, sadece tecrübe edinmek olur. Bir daha sefere söylenecek bu kabil sözlere kanmazsın.

Şöyle geçmişi yoklayıp, eski ile yeni bir olay arasında bağ kurmak ve sonuca gitmek istiyorum.

Perde arkasında, birisinin, alkolün verdiği kahramanlıkla, daha önce söylediklerinin tam tersine, "— Yüz vermeyin bu amelelere, onların temsilcilerine. Bunların gözleri doymaz. Mersin'in limonluklarını, portakallıklarını bağışlasanız bile, yine gözleri doymaz..." dediği gerçektir. İşte, böyle düşünenlerin var olduğunu bileceksin.

Gerçekten zihniyet değişikliğinde çok yol aldık. Türk toplumu, kendisinden ayrılmaz parçası olan işçisini, sendikacısını tanıdı. Bizim bünye, çamur tutmaz. Hem, insan sarrafı da olduk. Sözün altında yatanı da iyi biliriz. Gülüşün, konuşmanın, kanının, içtenlik derecesini ölçecek hassas terazimiz de var. Bu böyle de, kendi ülkesinde söyliyemiyeceğini, yurdumuzda pervasızca ifade edenler çıkıyor. İşveren dostlarımızı eğitirken, sanki önemli bir sır yumurtlamış gibi, "— İşletme komitelerinde sakın sendikacıya söz hakkı tanımayın. Sonra onlar sizden 'kışın güneş istiyecek' kadar ileri giderler.." deyiveriyorlar. Şimdi, gelin de, bu kendini bilmezin sözlerine makarayı koyvermeyin.. Evet, bu yazdığımız gerçektir. Yalova'da söylenmiştir. Etki derecesi ne olmuştur, bilemem...

Bildiğim bir şey varsa, o da şu : Toplu İş Sözleşmesi, Grev, Lokavt düzeni, sekiz aydır mihrakında seyretmektedir. Hem de bu intikal devresinde. Türk sendikacıları, hayal peşinde koşmamışdırlar. Altın yumurtlayan tovuğu kesecek kadar basiretsiz dedeğillerdir. Böyle bir tutumu onaylamazlar. Aramızda, sermaye düşmanı olacak budala yoktur.

Böyle ipe, sapa gelmiyen sözlere kanacaklar çıkabilir. Fakat, kandığı halde, bu telkinleri kısa süre içinde söküp, atan işverenlere tanık oluyoruz. İnsanlar konuşa konuşa anlaşabilirler. Nitekim, büyük çapta toplu sözleşmeler olmuştur. Hem de batılı anlamda...

Sırası gelmişken söyliyeyim. Biz, ulus olarak, her alanda batılı olmağa çalışmıyor muyuz? Şu halde, kara çalılara, kara fikirlere takılmasak olmaz mı?...

Niye istemezsiniz beyler? Yarası olan gocunur. Vergisini namusuyla ödiyen yurttaş ta, «ben devlete her yıl şu kadar vergi ödüyorum...» diye kıvanç duyar. Namuslu müteşebbisi şaibe altında kalmaktan kurtarmak istiyorsak, bu akımm önüne geçmemiz gerekiyor. Devlet malı deniz değildir. Aramızda elini, kolunu sallıya sallıya gezen, itibarlı yaşantısını vergi kaçakçılığı sayesinde devam ettiren namussuzları elbette kulağından tutup teşhir etmeliyiz.

Koçero bile belki, başka hiçbirşeyi olmıyan yoksul köylünün sıska eşeğini almazdı. Ayda 120 liraya işçi Türkiye'de yaşarken, milyonluk vergi kaçakçılığı hikâyelerini, «canım her ülkede olur böyle şeyler» şeklindeki doğulu eyyamcılıkla örtbas etmeğe çalışmak gaddarlıktır. Ve maalesef, basını ile, parlamentosu ile, tüm kurumları ile, Türkiye, bu büyük eyyamcılığın içindedir. Eyyamcılıktan kurtulmamız ise, başımızı iki yana sallayıp, «Çık çık çık...» demekle mümkün olmıyacaktır. Bu konuda sorumluluk duygusu, vatan borcudur. Onun için, vergi yükümlüsünün ödediği vergi miktarının ilânı, mal beyanı gibi tedbirlere girilişmekte fayda görüyoruz.

Türk işçisi, Türkiye'yi bir korsanlar, kaçakçılar ülkesi olarak yaşatmamağa kararlıdır. Karınca kararınca, elimizden geleni yapacak, kaçakçılığın önüne geçecek, engel olmağa çalışanların teşhir edeceğiz. Biz sorumluyuz, sorumluluk bekliyoruz.

İş ve meslek grupları	Gelir — Ticarî Kazançlar: Beyan Sayısı	Kazanç Lira	Beyan Sayısı	Zarar Lira	Mükellef başına düşen Kazanç: Yıllık TL.	Aylık TL.
A — Perakende Ticaret :						
1) Bakkallar, mezeciler, sucuk	15.396	57.711.385	69	106.374	3.748	312
2) Et, balık, ve tavuk yer.	5.374	26.745.451	9	16.350	5.271	440
3) Kuru yemişçiler ve kahve sat.	557	3.991.256	2	1.586	7.165	597
4) Yaş meyve ve sebzeciler	2.576	7.707.267	14	19.482	2.991	250
5) Şekerciler, tatlıcılar, helvacılar	769	3.002.772	8	12.742	3.904	325
6) Süt, yoğurt, peynir, tereyağ sat.	222	991.610	3	3.821	4.466	372
7) Zahireciler ve uncular	3.064	16.345.969	40	93.850	5.334	440
8) Manifatura Ticarethanesi	9.660	58.855.004	112	311.914	6.092	507
9) Tuhafiye eşyası ve düğme sat.	4.345	24.336.940	37	49.626	5.601	466
10) Ayakkabı satanlar	2.420	11.825.065	22	41.077	4.886	407
11) Mobilya, Koltuk, Sandalya Sat.	669	5.452.029	16	28.719	8.144	680
12) Porselen, Züccaciye satış	701	4.845.034	12	30 318	6.911	576
13) Radyo, Pikap, Buzdolabı Dikiş makinesi ve benzeri eşya	974	13.629.204	10	14.360	13.993	1.166
14) Halı,Kilim ve benzeri eşya sat.	1.036	8.157.580	12	16.351	7.874	656
15) İtriyat satışı yapanlar	166	1.150.621	8	13.972	6.931	580
16) Kamyon, otomobil yedek perça	1.759	30.500.282	32	95.915	17.339	1.445
17) Hırdavatçılar	1.454	13.875.313	18	26.540	9.542	800
18) Sair inşaat malzeme satanlar	1.211	10.092.190	42	372.623	8.333	700
19) Kırtasiyeciler	848	7.387.089	17	62.589	8.711	726
20) Kuyumcular, saatçiler	597	3.276.920	4	10.670	5.488	457
B — Nakliye, Ambarlama.						
21) Vapur hariç diğer deniz nehir ve göl nakliyatı yapanlar	1.060	6.276.599	46	257.506	5.921	500
22) Taksi, otobüs nakliyatı	1.951	7.713.302	113	241.730	3.953	330
23) Kamyon	3.188	10.489.763	96	431.926	3.290	274
C — U. Hizmet işleri	Serbest meslek kazançları					
24) Doktorlar	4.429	30.881.798	901	1.557.641	6.972	581
25) Diş Tabipleri	1.252	7.118.652	84	148.639	5.685	472
26) Avukatlar	4.537	49.898.487	182	310.778	10.998	916
27) İnşaat Mühendisleri	165	3.059.793	7	12.360	18.544	1.545
28) Diğer, Mimarlar, Mühendisler.	592	13.457.032	34	96.649	22.731	1.900
29) Mali Müşavirler	378	6.007.067	13	16.553	15.891	1.324
30) Hesap uzmanları	1.052	9.811.359	17	22.351	9.041	753
31) Sahne sanatkarları film artistleri	30	854.376	—	—	28.166	2.347
D — Eğlence yerleri işletenler						
32) Sinemalar	1.059	14.884.556	51	126.549	14.055	1.171
33) Bar, dans yeri ve yüzme havuzu iş	84	774.442	2	3.115	8.862	738
34) Sair eğlence yerleri işletenler.	187	1.469.213	9	74.856	7.656	654
35) Stüdyolar ve film tevzi mües	133	2.438.983	22	201.949	18.338	1.528
E — Şahsî hizmetler:						
36) Lokantalar, Aile mutfakları	1.803	15.212.522	47	92.592	4.000	333
37) Köfteci, Kebapçı, İşkembeci	1.061	3.194.004	3	7.309.	3.010	250
38) Muhallebici, Dondurmacı	953	4.792.207	12	31.411	5.028	419
39) Birahane, meydane işletenler	423	2.507.911	6	25.446	5.928	500
40) İçkili gazinolar (müzikli)	143	1.243.780	2	2.498	8.697	725
41) Otelciler, Pansiyoncular	3.368	18.831.511	92	272.593	5.591	466
42) Berberler (Kadın, Erkek)	3.715	8.103.381	17	23.479	2.181	182
43) Hamamcılar (Keseci, yıkayıcılar)	622	3.176.395	10	44.194	5.106	425
44) Kahvehane ve kır bahçe	6.951	15.331.051	48	44.592	2.205	183

Vergi Reformu Tasarıları

Doğan AVCIOĞLU
Araştırma Merkezi Müdürü

Bir kaç ay kadar önce, sayın İnönü, yatırım programının noksansız yürütülmesini ve vergi adaletini sağlıyacak şekilde bir vergi reformu yapılacağını bir radyo konuşmasiyle açıkladığı zaman, reform haberi, belki menfaat gruplarının dışında, hayatını kol ve kafa gücünü satarak kazanan çalşan sınıflar tarafından sevinçle karşılandı.

Hükümet tasarlarının açıklanması bir sevinci biraz azalttı. Zira gerek vergi kaçakcılığını önliyecek tedbirler konusunda, gerekse hemen hiç vergi ödemiyen büyük çiftcilerin vergilendirilmesinde yeteri kadar cesaretle davranılmamış, daha çok, gümrük vergilerine ve gaza zam gibi vasıtalı vergilere deyatrılmıştı. Buna rağmen Hükümet tasarıları, vergi kaçakçılığını azaltmak ve varlıklı çiftcilere vergi ödetmek için bazı olumlu tebdirler getirmeteydi. Ödenen vergilerin açıklanması faturasız çalışma ticari faaliyetlere uygulanan ortalama kâr haddi esasının ıslâhı, gider bildirimenin işler halde getirilmeye çalışılması ve gelir vergisine tâbi çiftcilerin belli bir miktardan aşağı vergi ödemesi önlemek için, tarımda asgarî bir vergi tesbitine gidilmesi, doğru yolda atılmış adımlardı

Ziraî gelir vergisinin 1963 yılı uygulanması tam bir fiyaskoyla sonuçlanmıştı. Vergiye tâbî 17 bin mükellef, ancak 26 milyon 700 bin lira vergi öden-
mükellef, ancak 26 milyon 700 bin lira vergi öde-
mişlerdi. Bunlar Türkiyenin en zengin çiftcileriydi, fakat ödedikleri ortalama aylık vergi 129 liradan ibaretti! Koca Van ilinde 3 çiftci ancak 835 lira vergi ödemişti. Mükellef başına düşen ortalama aylık vergi, 8 liradan az! Bolu ilinde vergi ödeyen tek bir mükellef vardı, o da 1068 lira ödemişti. Bütün Gaziantep ilinin ödediği ziraî vergi miktarı 55 bin liradır.

9 Nisan 1936 tarihli Kim dergisi, bölgeler itibariyle ödenen aylık ortalama vergi miktarlarını, haklı olarak alaylı bir dille şöyle belirtiyordu :

«Diyarbakırlı mükelleflerin ayda 5 dedikleri vergi 28 lira idi. Tekirdağlılar 47 lira ödüyorlardı. Manisalı zengin çiftci hovardalık yapıyordu ve ayda 242 lirayı devlete helâl ediyordu. Bursalı çiftçiler ayda 76 lira 75 kuruşu uygun görüyorlardı. Adanalı zenginler ise, insan insanı adam akıllı şaşırtıyorlardı Adana'da ortalama ayda 105 lira ödenmiyordu. Bir başka sürprizde de Konyalı mükalleflerin ödediği miktarda idi. Ayda 23 lira ödiyorlardı... Nazarî olarak 2 milyon lira vergi ödemesi gereken bir sektor bunun ancak seksende 1 ini veriyordu. Türkiyenin istikbalıı ise, milli geliri yaratan bütün sektörlerin gerçeğe uygun ve vatan sever bir ölçüde vergi pay
gerçeğe uygun ve vatan sever bir ölçüde vergi pay-
larını ödemelerine bağlı idi. Toprak ağaları bu gerçeği görmemezlikten gelemezlerdi.»

Hükümet tasarısı, bu vergi kaçakcılığı rezaletini bir para önlemek için, mükelleflerin ziraat birimleri itibariyle asgarî bir vergi ödemelerinini öngörüyordu. Meselg hububat ziraatinde, mükellefler, mahsûl iyi de olsa, kötü de olsa, ekili arazide dönüm başına 3 lira vergi ödemek zorundaydı. 600 dönüm arazisi olupta, bunun yarısını nadasta bırakarak 300 dönümünü eken bir çiftçi dönüm başına 3 liradan 900 lira asgarî vergi ödiyecekti.

Hükümet tasarıları, bundan başka, bina ve arsa vergilerini arttırmak süreti, mülk sâhiplerini bir miktar vergilendirmeye giderek, vergi adaleti yalunda, çok ufak ölçüde de olsa, bir adım atmıştı.

Ne var ki bu çok mütevazi reform denemesi, ilk darbeyi, vergi tasarılarnını inceliyen geçici Komisyonda yedi. Geçici Komisyon, vergiye tâbi mükellef sayısını ve özellikle asgarî vergi miktarını müterakki bir sisteme gitmekle beraber, geniş ölçüde azalttı. Meselâ hububat ziraatında dönüm başına asgrî vergiyi ilk kademede 3 liradan 1 liraya indirdi. Bu durumda, biraz önce bahis konusu ettiğimiz mükellef, 900 lira yerine, ancak 300 lira vergi ödiyecektir.

Geçici Komisyon, bundan başka, bina ve arsalardan alınacak vergileri geniş çapta kırpmıştır Nitekim Sayın Başbakan, Vergi tasarıları «Komisyonda budandı» diyerek bu durumu belirmiştir. Komisyonun yaptığı değişikliler yüzünden uğranacak vergi kaybının 200 milyon liradan aşağı olmıyacağı tahmin edilmektedir.

Tasarılar, ikinci darbeyi millet meclisinde yedi. Millet meclisi, ilk olarak, asgarî vergi esasının bu yıl uygulanmasını redderek, tarımın geçen yıl olduğu gibi bu yılda da vergi ödememesini sağlamıştır. Ödenen vergiler açıklanınca, tarım sektöründe gelecek yıl da konik rakamlara şahit olacağız...

Millet Meclisi, bundan başka asgarî vergi esasını başlangıçta reddetmiş, ancak geçici komisyonun yaptığı değişikliklerden sonra kabul etmiştir. Son şekliyle asgarî vergisinin uygulanması mahsul durumuna bağlandığı için, sistem büyük bir yara almıştır. Bu durumda, millet meclisi çoğunluğunun, varlıklı çiftçilerin vergi ödemesine şiddetle karşı olduğu söylenebilir.

Varlıklı çiftçiler eskisi gibi sembolik miktarda vergi ödemekte devam edeceklerine ve vergi kaçakçılığını önleme yolunda öngörülen tedbirler yetersiz kalacağa benzediğine göre, vâsıtalı vergilere başvurmaktan başka çare kalmamaktadır. Nitekim vergi tasarılarının sağlıyacağı ek gelirin yarısından çok fazlasını, gaz, motorin ve inhisar zamları ile günlük vergilerindeki artışlar getirecektir Buna rağmene elde edilecek ek gelir, kalkınma plşnının finansman ihtiyacını karşılamaktan çok uzaktır. Planın finansmanı için, 1 milyon lira çok üstünde ek gelire ihtiyaç vardır. Tasarıların ise 5-600 milyon liradan fazla gelir sağlaması şüpheli görülmektedir. Bu da ya yatırımları kısmak, ya da eflasyona gitmek gibi arzu edilmiyen sonuçlar doğurabilir.

Görüldüğü gibi, vergi reform tasarıları, olumlu bazı hususlar ihtiva etmekle beraber, ne vergi adaleti, ne de planın finansmanı bakımından yeterli sayılabilir. Hükümet, plan hedeflerini değiştirmediği takdirde, planın finansman ihtiyacı için, gelecek yıl da yeni vergi tasarılarıyla parlamentoya gitmek zorunda kalacaktır. Fakat hiç değilse, şimdiden ciddî hazırlıklara başlıyarak, köklü bir vergi reformununun cesaretle gerceklеştirmelidir.

YAPI

Sendikalarımızın temel hedeflerinden biri de, mensuplarına uygar bir toplulukta uygar bir insanın yaşayabileceği bir konuta sahip olmaları yolunda çaba göstermektir. Memleketimizde diger konular yanında, sosyal konut problemi de bugüne kadar ciddiyetle ele alınmamış, gecikmiş bir problemdir.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Türk işçilerine daha iyi iş şartları, daha fazla eğitim, tekâmül etmiş sağlık hizmetleri, istihsalden işçilere daha fazla hisse ve daha iyi ücret şartları yanında sosyal mesken hususunda da son günlerde büyük gayretler göstermiş ve bu gayretlerinin semeresini pek yakında almak üzeredir.

Sosyal konutlar içinde, işçi konutlarının önemli bir yeri vardır. Bugün memleketimizde işçi konut politikası muayyen bir plân ve programa bağlanamamıştır. Bu sebeple memleketimizde işçilerimizin çoğunluğu sıhî ve fennî bakımdan elverişsiz bir şekilde yapılmış konutlarda ve çok sıkışık şartlarda barınmaktadırlar.

Köylerdeki meskenlerin hemen hepsi yaşama şartları bakımından kötü ve sağlığa elverişsiz durumdadır. Büyük şehirlerde yaşayan işçilerin çoğu, şehir içinde arsa fiatları çok yüksek olduğu için kira vererek iyi şartta binalarda oturacak kadar para kazanamadıklarından şehirlerin her türlü hizmetten mahrum bölgelerinde kanunsuz olarak yapmak zorunda kaldıkları gecekondularda oturmaktadırlar. Bu konuda büyüyen bir şehir örneği vermek üzere Ankara'da işçilerin meskenleriyle diğer meskenler arasındaki farklar aşağıda gösterilmiştir.

1. Ankara halkının % 60 ı kiracıdır, % 40 ı ev sahibidir Ankara'daki işçilerin % 48 i kiracıdr, % 52 si ev sahibidir.

2. Ankara halkının % 52 si sağlam, % 34 ü tamir edilebilir, % 34 ü tamir edilemiyecek kadar çürümüş meskenlerde oturmaktadır. Ankara'da işçilerin % 15 i sağlam, % 16 sı tamir edilebilir, % 69 u kötü meskenlerde oturmaktadırlar.

3. Ankara'daki meskenlerin % 90 ında elekrik var, % 10 unda yoktur. İşçi meskenlerinin % 80 inde elektrik var, % 20 sinde yoktur.

4. Ankara'daki meskenlerin % 24 ünde havagazı var, % 76 sında yoktur. İşçi meskenlerinin hiçbirinde havagazı yoktur.

5. Ankara'da meskenlerin % 65 inde mutfak vardır. İşçi meskenlerinin % 30 unda mutfak vardır.

6. Ankara'da meskenlerin % 51 inde banyo vardır. İşçi meskenlerinin % 17 sinde banyo vardır.

7. Ankara'daki meskenlerin % 72 sinde müstakil

KOOPERATİFLERİ

Halil TUNÇ

helâ var, % 28 inde helâ müşterektir. İşçi meskenlerinin % 46 sında müstakil helâ var, % 54 ünde helâ müşterektir.

8. Ankara'daki meskenlerin % 60 ında şehir suyu var, % 40 ında yoktur. İşçi meskenlerinin % 22 sinde şehir suyu var, % 78 inde yoktur.

Durum Ankara'da böyledir. Bilhassa doğu kentlerimizde işçilerimizin birçokları hayvanlarla birliktedir.

Bugüne kadar işçi mesken politikası iki kanaldan yürütülmekte idi. Bunlardan biri, İşçi Sigortaları Kurumu tarafından açılan kredilere işçi yapı kooperatifleri vasıtasıyla değeri de doğrudan doğruya İşçi Sigortaları Kurumu tarafından yürütülen politika. Maalesef bu iki kanaldan yürütülen politika bugüne kadar hedefine ulaşmak şöyle dursun, olumlu bir istikâmette de gelişememiştir. İşçilerimiz kaldıramıyacağı külfetlerin altına sokulmuş, birçok kooperatifler senelerden beri yüklendikleri görevi başaramamışlar, işçi konutları pahalı ve kalitesiz olmuştur.

Şu anda dahi işçi mesken politikasına iyi bir istikamet verilmiş sayılamaz. Ancak, Türk-İş'in bu konuda son olarak yaptığı çalışmalar ümit verici bir gelişme kaydettiğinden bu gelişmeyi devam ettidebildiği müddetçe istikbale güvenle bakabiliriz.

Türk-İş geçmişten aldığı acı tecrübelerden istifade ederek bu konudaki çalışmalarına yeni bir istikamet vermiştir. Bu çalışmalarda öngörülen husus, işçinin bugünkü ücretiyle ödeyebileceği ucuz ve sıhhî birer mesken yapabilmek için, bugünkü imkânları en iyi şekilde değerlendirmek ve buna göre bir plân ve program yaparak hedefe ulaşmaktır. Bunu temin için de amme makamları ile sıkı bir işbirliği yapmak şart olacaktır. Böyle bir organizasyon ilk olarak Ankara'da yapılmış ve şimdiden bir hayli ilerleme kaydedilmiştir. Bu teşebbüs neticeye ulaştığında aynı şekilde bir işbirliği yapmak suretiyle memleketimizin her tarafından uygulanabilen bir sistem olarak kurulup, böylelikle işçi mesken politikası da tesbit edilen hedefe daha kısa zamanda ulaştırılabilir.

Türk-İş şimdilik Ankara'da uygulanacak bu proje safhalarına getirmiştir.

Golf Kulübü yanındaki Belediyeye ait büyük miktardaki arazi sembolik bir fiata alınmak üzeredir. Bu arazide 3000 kadar işçi için daire inşa edilecektir. Bu proje için hazırlanan imar plânına göre ayrılacak yollar ve diğer kamu hizmetleri belediye tarafından yapılacaktır. Kamu hizmetleri için sarfedilecek para arazi maliyetine ilâve edilecektir. Arazi bedeli ile birlikte kamu hizmetleri için m² ye isabet edecek maliyet 6 ilâ 10 lira arasındadır. Kamu hizmetleri, inşaata geçilmeden parselasyon plânı gereğince önceden yapılacaktır. Bu suretle daire sahibi olacak her şahsa kamu hizmetleri dahil isabet edecek arsa maliyeti 1500 ilâ 2000 Lira arasında olacaktır. Siteye yapılacak okul ve kütüphaneyi belediye, kreşi Sağlık Bakanlığı ürzerine almayı taahhüt etmiştir. Site için lüzumlu görülecek mağaza ve dükkânlar sitesinin kendi mülkü olarak inşa edilcektir .

Yukarda işaret edilen ve çalışmalarının ana hatları belirtilen proje, bir hayli geliştirilmiş ve neticede arsa belediyeden alınarak parselâsyon işi bitmiş ve arsanın üzerine yaptırlacak 3000 dairelik sitenin projeleri de tekâmül ettirilmiştir. Bu hizmetler için bir kuruş dahi ödenmemiştir. Böylelikle Türkiye'de ilk defa bütün belediye hizmetleri hattâ ağaçlandırma ve çimlendirilmesi dahi tamamlanmış kaloriferli 85 m² bir dairenin 30.000, 76 m² lik bir dairenin ise 27.000 liraya malolacağı kat'i hesaplarla ve bu meskenleri yapmaya arzulu olan Emlâk Kredi Bankasının teklifleri ile öğrenilmiştir. Pek yakında arsanın belediye hizmetleri yapılarak inşaata bahar aylarında başlanacaktır. Bu şekilde amme makamlarıyla yapılan işbirliğinin müsbet sonuçları alınmıştır. Bu projenin bütün yurt çapında uygulanması için şimdiden hazırlklara geçilmiştir. Ayrıca, bu projeye AID teşkilâtının yardım yapacağı da öğrenilmiştir. Şayet AID bu yolda yardıma kesinlikle karar verirse daire maliyetleri daha çok düşecek ve projenin şumul sahası da bir hayli genişleyecektir. Bu imkândan faydalanmada, asgarî ücret civarında çalışanlara öncelik tanınacaktır.

Diğer taraftan bu projeye katılacak işçinin yükleneceği külfet şu olacaktır. 76 m² lik kaloriferli, yeşil sahalı, asfalt yollu bir mesken için 20 sene vade, % 4 faizli bir işçi ayda 153 TL. ödeyecektir. 86 m² lik meskenler için ise bir işçi ayda 183 TL. ödeyecektir.

Bu projenin başarıya ulaşmasında en büyük şeref payı Ankara Valisi Enver Kuray'ın Sayın Valimiz yanında sayın Çalışma Bakanı Bülent Ecevit, Sayın İşçi Sigortaları Kurumu Genel Müdürü Şükrü Soykan, Sayın Emlâk Kredi Bankası Umum Müdürü Hayri Yalçın, Sayın Ankara İmar Müdür Orhan Deniz'in de büyük emelleri geçmiştir. Kendilerine Türk-İş adına teşekkür etmek borcumuzdur.

Türk-İş işçi mesken projesinin gerçekleşmesini gaye edilmiştir. Bu gayesine kısa zamanda ulaşacağı inancındadır.

Bülent Ecevit'in Yurt Dışındaki İşçilere Seslenişi

Sayın Vatandaşlarım :

Hepinizin Ulusal Egemenlik Bayramını ve Kurban Bayramını kutlar, sizlere Türkiye'den en iyi dileklerimi sunarım.

Bu vesile ile, işçi olarak yurt dışında bulunan vatandaşlarıma da seslenmek ve ilgilenebilecekleri bazı haberler vermek isterim.

Aziz Türk işçileri, Türk çalışma gücünün yurt dışındaki değerli temsilcileri :

Sizler, dost yabancı ülkelerde, dürüstlüğünüzle, çalışkanlığınızla ve ileri bir teknik uygarlığın çalışma şartlarına yatkınlığınızla Türk işçisinin kısa zamanda sevilir ve aranır duruma getirdiniz.

Sizlerin o ülkelerdeki davranışınız, Türkiye'nin dış itibarı bakımından büyük önem taşımaktadır.

Türkiye'de de Hükümet, sizlerin meselelerinizle yakından ilgilenmeyi ödev bilmektedir.

Bu arada, sizlere yardımcı olacak dış teşkilâtımızın genişletilmesi için hazırlıklar tamamlanmıştır. Almanya'ya iki Çalışma Ateşesi daha gönderiyoruz. Belçika'da da bir Çalışma Ataşeliği, ayrıca sosyal delegelikler kurulması kesinleşmiştir.

Yeni Çalışma Ataşelerimizden biri Bayram ertesi Almanya'da göreve başlıyacaktır. Bonn'daki Ataşelikten baka, Stuttgart ve Münih'de de Çalışma Ataşelikleri açıklacaktır.

Yakın zamanda bu teşkilâtı daha da genişletebileceğimizi umuyoruz.

Şu sırada bir heyetimiz Bonn'da, Alman yetkilileriyle, sosyal sigarta anlaşmasını görüşmektedir. Kısa zamanda bu anlaşma yürürlüğe girince, Almanya'daki işçilerimizin ve Türkiye'deki ailelerinin sosyal güvenlikleri teminat altına alınmış olacaktır. Çok sıyda Türk işçisinin çalıştığı başka ülkelerle de benzeri anlaşmalar yapılacaktır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarında görüşülmeğe başlamış olan bir tasarı kanunlaşınca, Yurt dışındaki işçilerimiz için, isterlerse, tasarruflarını en iyi şartlarla memlekete gönderme imkânı da sağlanmış olacaktır.

Aziz işçi arkadaşlarım :

Türkiye'ye döndüğünüzde, yeni ve zengin tecrübelerinizle memleket kalkmmasna büyük hizmetleriniz dokunacağna güveniyoruz. Yurt dışında çalışarak geçirdiğiniz günlerden, bilginizi genişletmek için yararlandığınız ölçüde, döndüğünüz zaman memlekete de yararlı olacaksınız.

Türkiye şimdi, bütün gücü ile kalkınmasını hızlandırmağa çalışmaktadır. Plânlı dönemde, yatırımlar, bugünden, tarihimizde görülmedik bir seviyeye yükselmiştir.

Bu kalkınma çabasının sosyal adalet içinde yürütülmesine büyük önem veriyoruz.

Bu amaçla hazırlanan Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu ve yeni Sendikalar Kanunu başarıyla uygulanmaktadır. Türk işçisi kendisine bu ileri hakların tanınmasından kaygı duyanların ne kadar haksız olduğunu isbat etmiştir. Hastalık Sigorta sından işçi ailelerini de yararlandıracak, aylığını iki misli civarına yükseltecek yeni Sosyal Sigortalar Kanunu tasarısının Türkiye Büyük Millet Meclisindeki müzakereleri tamamlanmıştır. Yürürlüğe giren bir başka kanunla, İktisadi Devlet Teşekküllerindeki bütün işçiler bu teşekküllerin yönetimine ve kârına katılma hakkını elde etmişlerdir.

Bu gelişmelerle, memleketimizde, içiler, hakları olan itibarlı mevkie ve güvenliğe kavuşmuş olmaktadırlar.

Türkiye'de şimdi, idare - işçi - işveren, memleket kalkınması için, karşılıklı sevgi ve saygı ile, el ele çalışır durumdadırlar.

Dönüşünüzde her birinizin yurda getireceği bilgi görgü ve geniş dünya görüşü, bu kalkınmaya daha çok hız katacaktır.

Sizleri yurtta bu inançla bekliyoruz.

Yurt dışında bulunan bütün vatandaşlarıma, esenlikler, mutlu bayramlar, insanlık ve memleket yararına başarılı çalışmalar dilerim.

İki mutlu Bayramı bir arada kutladığımız şu günde Ulusça hepimizin gönülleri ve düşünceleri, Kıbrıslı aziz soydaşlarımızın hürriyet ve şeref mücadelesi üzerinde toplanmıştır.

Bu dileklerimi, tam bir kader birliği içinde bulunduğumuz Kıbrıs Türkleri için de belirtirken hepinizin duygularını yansıttığımı biliyorum.

Hepinize sevgi ve saygılarımı sunarım.

MUHTIRA

Anayasa'mızın 8'inci maddesi, «Kanunlar Anayasa'ya aykırı olmaz» şeklindedir. Sosyal Sigortalar Kanunu'nun, Millet Meclisi'nde görüşülmesinden sonra, Cumhuriyet Senatosu'ndaki görüşmelerinin başlaması için tanınan üç aylık süre, dolmuş bulunmaktadır. Bu süre Anayasaya teminatı altındadır ve bu durumda, kanunun, Cumhuriyet Senatosu'nde görüşülmesi olanaksızdır.

Buna rağmen, eski adiyle İşçi Sigortaları, şimdiki adiyle Sosyal Sigortalar Kurumu'na bağlı olan eczahanelerin özel teşebbüse devri yolundaki gizli çabalar, bu kanunun, «Anayasa'yı da çiğnemek bahasına» Cumhuriyet Senatosu'nda görüşülmesini temin yönündedir.

Türk-İş Yönetim Kurulu, konuyla ilgili olarak kaleme aldığı bir muhtırayı, Cumhurbaşkanı, Başbakan Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanları ile parti genel başkanları ve Çalışma Bakanı'na yollamıştır.

Konfederasyonumuz (Türk-İş) Sosyal Sigortalar Kanunu Yasarısının Millet Meclisi Başkanlığından Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına intikal etmiş olan metninin, Anayasamızın ruh ve mantığına uygun gerçek maddî mânâda bir «Kanun» olarak benimsenmesi gerekeceğini; ve Cumhuriyet Senatosunda cereyan edecek Komisyon ve Genel Kurul müzakere süresinin ise gene Anayasamızın 92 ci maddesi 10 cu fıkrasında beyan edildiği şekilde bu 3 aylık sürenin, mutlak ve mukayyet bir mânâ taşıdığına kâni bulunmakta ve bu iki hususa aykırı görüşün ve savunmanın maksatlı olduktan başka, Anayasamızın «Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz» prensibini koyan 8 ci maddesine karşıt düşeceğini de kabul etmektedir.

Filhakika, Sosyal Sigortalar Kanunu asarısı, 13.12.1963 günü Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmiş ve oraca da alınmıştır. Fakat, Cumhuriyet Senatosunda bu kanun üzerinde son işlem ise 17 Mart 1964 günü yapılmıştır. Halbuki Anayasanın sözü edilen maddesi icabı bu tarihin bitimi en son 13 Mart 1964 günü akşamı olmak lâzım gelirken 4 günlük bir süre tecavüzü vâki olmakla kanunun metin itibariyle Cumhuriyet Senatosunda, Millet Meclisinden gelen şekli ile kabul edilmiş sayılacağı, Anayasamızın 92/10 maddenin âmir ve sarih hükmü icabıdır.

Bu fıkrada sözü edilen (süre) ve (ay) tâbirlerini umumî hükümlere göre nazara almak ve hesap etmekte zaruret vardır. (Ay) muntazam süreler itibariyle Borçlar Kanununa göre tam (30) gün olduğuna göre, 13.12.1963 günü mebde itibar edilerek 3 cü ayın son gününün 14 Mart 1964 sabahı bitmiş olması icap etmektedir. (Süre) mefhumuna gelince; bu, Anayasamızda 3 ay olarak takyid edilmiş ve Cumhuriyet Senatosunda Sosyal Sigortalar Kanun Tasarısının görüşülme süresinin de bu üç aylık zaman içerisinde yapılıp bitirilmesi kasdedilmiştir. Bu itibarla Cumhuriyet Senatosundaki görüşülme süresinin başlangıcının işleme ait evrakı ihtiva eden tasarı dosyasının Millet Meclisi Başkanlığı tarafından Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına fiilen tevdi edildiği gün (13.12.1963) ve bitimi de (14 Mart 1964) dür. Bu iki tarih arasındaki sürenin güne müessir olacak şekilde ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının kendi takdirine göre işleme koyduğu tarihten hesap esasen Anayasanın cevaz vermediğini; tasarı ve tekliflerin sürüncemede bırakılmasını önlemek gayesiyle süreyi (3 ay olarak) tesbit eylediği her türlü şüpheden ve tefsirden uzaktır.

Bu itibarla, bir kısım müfessirler, Sosyal Sigortalar Kanun Tasarısının 17 Mart 1964 tarihine rağmen Millet Meclisi metni olarak itibar edilmemesini istemekle, maksatlı bir harekette bulunmuş olmaktadırlar. Maksatlarına gelince: Cumhuriyet Senatosunda bu tasarı bir kısım ticaret ve sanat erbabının (ezcümle eczahane sahiplerinin) lehine fazlaca yöneltilmiş ve o suretle değişikliğe tâbi tutulmuştur. Tasarının bittabi bu şekliyle kanunlaşmış olması bu zümrenin ticarî faaliyet ve kazançlarını teyvik ve tezyid edeceği cihetli, Millet Meclisi metninin kabul edilmemesinde menfaatleri aşikârdır.

Bu yoldaki görüş sahiplerinin davranışlarıyla gizlemeye çalıştıkları bu maksat, cidden acı ve hüsran vericidır. Bunun savunulması dahi Anayasamızın 12 ci maddesi 2 ci fıkrasındaki «hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz» kanun hükmüne ve prensibine evleviyetle aykırı olur.

Netice itibariyle, Konfederasyonumuz Sosyal Sigortalar Kanun Tasarısının Millet Meclisince kabul edilmiş metnin Cumhuriyet Senatosunca da kabul edilmiş sayılarak, bu metnin vakit gaip edilmeksizin Anayasanın 93 cü maddesine uyularak Cumhurbaşkanlığına, savunulmasına dair yetkili merciler nezdinde tavassutta bulunulmasını ve bu yolda alınacak kararı şimdiden tasvip ve kabul ettiğimizi beyan eyleriz. 18.4.1964

artan ümitler devrimi

...... ancak, bütün bu imkânsızlıklar ve Türk topluluğunu çoğunlugunun içinde bulunduğu fakr-ü zarurete karşı müsbet bir şeyler yapılabileceği hususunda kamu oyunda gittikçe gelişen bir şuur mevcuttur.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Halil Tunç, sosyal meskenlerle ilgili olarak radyoda bir konuşma yapmıştır. Tunç konuşmasında aynen şöyle demiştir:

«Nüfusumuzun büyük çoğunluğunu, sıhhî ve fennî bakımdan yetersiz olan konutlardan kurtarmak için alnacak tedbirler, memleketimizin ve hükümetlerin belli başlı konusu olarak yıllardır devam edegelmektedir.

Hepimizin bildiği gibi, memleketimizde nüfusun büyük çoğunluğu shhî ve fennî bakımdan elverişsiz bir şekilde yaplmış evlerde ve çok sıkışık şartlarda barınmaktadır.

Köylerdeki meskenlerin hemen hepsi yaşama şartları bakımından kötü ve sağlığa elverişsiz durumdadır. Şehirlerde ise her 100 meskenden ancak 41 inin barınma şartları iyidir. Bunlardan 33 ünün şartları orta ve 26 sının da kötüdür. Bilhassa büyük şehirlerimizde vatandaşların mesken şartları arasında büyük farklar vardır. Ankara'da her 100 kişinin 45'i, İstanbul'da 21, İzmir'de ise her 100 kişinin 18'i gece kondularda yaşamaktadır.

Şehirlerimizdeki meskenlerin % 27,4 ünü tek odalı, % 36,4 ünü ise 2 odalı evler teşkil etmektedirler. Şehirlerdeki ailelerin çoğunluğu bu küçük evlerde sıkışık olarak barınmaktadırlar.

Şehirde oturanlar kötü şartlarda ve sıkışık olarak barındıkları ve şehir nüfusu hızla artığı için, Türkiye'de büyük bir mesken sıkıntısı vardır. Bu sıkıntının giderilebilmesi için orta büyüklükte, sıhhî ve fennî şartlardaki meskenlerin sayısını geniş ölçüde artırmak gerekmektedir. Halbuki bugün ancak yüksek gelirli insanların oturabileceği çok büyük ve lüks mesken inşa edilmekte, orta ve büyük gelirlilerin ihtiyaçları karşılanmamaktadır.

1960 yılında şehirlerimizde ihtiyacın karşılanması için en az 120.000 mesken yapılması gerekirken ancak 56.000 mesken yapılabilmiştir. Yapılan meskenlerin çoğunluğu pahalı ve lüks binalardır.

İnsanoğlunun yaşadığı müddetçe, ideali rahat ve sıhhî bir ev sahibi olmaktır. Bu sebepledir ki, atalarımız (dünyada mekân, ahirette i-

man) demişler. Ancak bir insanın, çeşitli idealleri arasında dünyada bir mekânın sahibi olmak idealine ulaşması çok zordur ve çok zaman istemektedir. Bilhassa hayatlarını emeklerini satmak suretiyle kazananların kendi imkânları ile bir yuvaya kavuşmaları âdetâ imkânsızdır.

Ancak, bütün bu imkânsızlıklar ve Türk toplumunun çoğunluğunun içinde bulunduğu fakr-ü zarurete karşı müsbet bir şeylerin yapılabileceği hususunda kamu oyunda gittikçe gelişen bir şuur mevcuttur. Bu şuurdan başka memleketlerde olduğu gibi memleketimizde de Amerikalı meşhur bir sosyoloğun deyimiyle «Artan ümitler devrimi» olarak bahsedilmektedir. Kamuoyu, kalkınmamızı istemekte ve böylelikle daha fazla yiyecek ve giyeceği, daha iyi evlere kavuşmayı, hastalıklara karşı korunmayı ve çocuklarının tahsil imkânlarını daha iyi şekilde karşılamayı halk, hükümetten âcilen bir şeyler yapmasını beklemektedir.

Artan ümitlerin doğurduğu bu inkilâp hükümete son derece güç ve ağır sorumluluklar yüklemektedir. Hükümetimizin bu yükün kısa vadede altından kalkması, bugünkü imkânsızlıklar içinde beklenemez. Bu hususta genel olarak, birçok memleketlerce kabul edilen metod, elde mevcut kaynakları ölçtükten sonra faydalı ve tesirli bir şekilde kullanabilecek âtıl kaynakları tesbit ile, halen mevcut iktisadî ve sosyal ihtiyaçları istikbalde ortaya çıkacak talepler ve istenecek nimetlerle dengeli tutmak üzere gerek kısa vadeli, gerekse uzun vadeli plânlar vücuda getirmektir. Memleketimizde de bu metoda uyularak şimdilik 15 yıllık bir kalkınma plânı yapılmış ve toplumun bütün problemleri bu plân hedeflerine uygun bir şekilde halledilmek için çalışmalara başlamış ve aradan da 3 sene gibi bir zaman geçmiştir.

İşte bu sebeple kalkınma plânımız konut alanında da muayyen hedefler tesbit etmiş ve bu hedeflere ulaşmak için de bazı prensipler koymuştur. Kalkınma plânındaki hedefe ulaşmak için başvurulmak istenen metod, konuta giden yatırımların daha verimli alanlara yönetilmesi ve konuta giden yatırımlarla en çok sayıda konut birimi elde etmektedir. Bunu gerçekleştirmek için kredi ve vergi politikası, arsa, yapı malzemesi, yapı standartları ve mevzuat konularında çalışmalar gerekmekte, öte yandan yurdumuzun konut durumu hakkında daha çok bilgi toplamak için araştırmalar yapılması zorunlu bulunmaktadır.

Ancak kalkınma plânı çerçevesi içinde konut alanındaki alınan tedbirlerin gerçekten çok uzak, katı ve kısır bir anlayış içinde nazarî bir görüşe dayandığı 24 Mart 1964 tarih ve 11664 sayılı Resmî Gazete'de «Halk Konutları Standartları» ile ilgili kararname ile ortaya çıkmıştır. Bu kararname ile asgarî nitelikteki halk konutları için tesbit edilmiş bulunan alanlar toplumumuzun teşekkül tarzı ve geleneklerimize uymadığı gibi bugüne kadar yürütülmek istenen mesken politikası ile de taban tabana zıttı. Her şeyden evvel mesken yaptıracak bir kişinin ödeme kabiliyeti dikkate alınmamıştır. Halbuki bugüne kadar işçi konutları için İşçi Sigortaları Kurumunun yürütmekte olduğu politikanın temel prensiplerinden birisi içinin ödeme kabiliyetinin dikkate alınmasıdır.

Gerek 15 yıllık kalkınma plânının öngördüğü ve gerekse adı geçen kararnamede öngörülen eldeki imkânlarla daha çok sayıda mesken yapma prensibi, işçi teşkilâtlarında peşin olarak kabul edilmekle beraber, konut alanlarının dondurulması ile bu hedefe ulaşılmıyacağı da yine işçi teşkilâtlarının bu alandaki tatbikattan elde ettikleri tecrübelerle sabittir.

Diğer taraftan her plân ve her prensip genel meseleleri halleden sihirli bir formül olmadığı gibi; sayfaları ne kadar büyük olursa olsun ve ne kadar gösterişli tablo ve grafikleri ihtiva ederse etsin sadece bir plânlama kitabının hazırlanmasından ibaret bir faaliyet de değildir. Konut alanında plânlı bir gelişme uzun süreli ve güç bir mesaidir, Ayrıca böyle bir gelişmedeki ana prensiplerin objektif, muvazeneli ve istikrarlı olmasına da ihtiyaç vardır. Konutla ilgili plânlama programının tatbikatının muvaffak olabilmesi her şeyden evvel plân içinde mütalâa edilen şahısların çoğunluğu tarafından desteklenmesine bağlıdır. Bu gibi bir destek ise ancak, toplumun problemleri, gayeleri ve gerek kendileri ve çocukları için, gerekse bütün memleketin bir bütün olarak istikbaldeki faydalı mahsullerinden istifade edebilmesi için katlanılması gereken muhtemel fedakârlıkları anlayabilmesini temin etmek maksadıyla bütün memleketi kapsayacak şekilde bir eğitim ve aydınlatma kampanyasını müessir bir şekilde tatbik etmek ve onları inandırmakla mümkün olur. Yoksa sübjektif görüşlerle tesbit edilen ve tatbik kabiliyeti olmayan tedbir ve programlar hiç bir zaman bizi hedefe ulaştıramaz.

Bu sebeple halk konutları standartları ile ilgili kararname mutlaka yeni baştan gözden geçirilmeli veya yalnız kendi imkânları dışında tamamen kredilerden istifade etmek suretiyle konut yaptıranlara uygulanmalıdır. Çünkü işçiler İşçi Sigortaları Kurumuna ödendikleri primlerden istifade etmek suretiyle konut kredisi almakta olup, bu kredi hiç bir zaman diğer kredilerle mukayese edilemez.Yine dikkat edilecek bir husus da bugüne kadar tatbikatta asgarî ücret civarında çalışanlar dahi tesbit edilen bu alanlar niteliğindeki bir konuda istekli görünmemişler ve bu sebepten dolay İşçi Sigortaları Kurumunun işçi konutları için ayırdığı fonların çoğunluğu kullanılmamıştır. İşçi Sigortalarının elinde bulunan fonlar bugünkü ihtiyacı rahatlıkla karşılayabilecek niteliktedir. Her şeyden evvel fonların kullanılması talebe bağlıdır. Bugüne kadar tahdit edici bir hüküm olmadığı halde tamamı kullanılamayan bu fonlar yeni getirile ntahdidî hükümler ile hiç kullanılamıyacaktır.

İşçiler olarak temennimiz, işçi konutlarının bu kabil tahdidî hükümler dışında tutulması ve böylelikle bugüne kadar takip edilen işçi konutu politikasının bir an önce daha geniş ölçüde uygulanmasıdır.»

artan ümitler devrimi

...... ancak, bütün bu imkânsızlıklar ve Türk topluluğunu çoğunlugunun içinde bulunduğu fakr-ü zarurete karşı müsbet bir şeyler yapılabileceği hususunda kamu oyunda gittikçe gelişen bir şuur mevcuttur.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Halil Tunç, sosyal meskenlerle ilgili olarak radyoda bir konuşma yapmıştır. Tunç konuşmasında aynen şöyle demiştir:

«Nüfusumuzun büyük çoğunluğunu, sıhhî ve fennî bakımdan yetersiz olan konutlardan kurtarmak için alnacak tedbirler, memleketimizin ve hükümetlerin belli başlı konusu olarak yıllardır devam edegelmektedir.

Hepimizin bildiği gibi, memleketimizde nüfusun büyük çoğunluğu shhî ve fennî bakımdan elverişsiz bir şekilde yaplmış evlerde ve çok sıkışık şartlarda barınmaktadır.

Köylerdeki meskenlerin hemen hepsi yaşama şartları bakımından kötü ve sağlığa elverişsiz durumdadır. Şehirlerde ise her 100 meskenden ancak 41 inin barınma şartları iyidir. Bunlardan 33 ünün şartları orta ve 26 sının da kötüdür. Bilhassa büyük şehirlerimizde vatandaşların mesken şartları arasında büyük farklar vardır. Ankara'da her 100 kişinin 45'i, İstanbul'da 21, İzmir'de ise her 100 kişinin 18'i gece kondularda yaşamaktadır.

Şehirlerimizdeki meskenlerin % 27,4 ünü tek odalı, % 36,4 ünü ise 2 odalı evler teşkil etmektedirler. Şehirlerdeki ailelerin çoğunluğu bu küçük evlerde sıkışık olarak barınmaktadırlar.

Şehirde oturanlar kötü şartlarda ve sıkışık olarak barındıkları ve şehir nüfusu hızla artığı için, Türkiye'de büyük bir mesken sıkıntısı vardır. Bu sıkıntının giderilebilmesi için orta büyüklükte, sıhhî ve fennî şartlardaki meskenlerin sayısını geniş ölçüde artırmak gerekmektedir. Halbuki bugün ancak yüksek gelirli insanların oturabileceği çok büyük ve lüks mesken inşa edilmekte, orta ve büyük gelirlilerin ihtiyaçları karşılanmamaktadır.

1960 yılında şehirlerimizde ihtiyacın karşılanması için en az 120.000 mesken yapılması gerekirken ancak 56.000 mesken yapılabilmiştir. Yapılan meskenlerin çoğunluğu pahalı ve lüks binalardır.

İnsanoğlunun yaşadığı müddetçe, ideali rahat ve sıhhî bir ev sahibi olmaktır. Bu sebepledir ki, atalarımız (dünyada mekân, ahirette i-

man) demişler. Ancak bir insanın, çeşitli idealleri arasında dünyada bir mekânın sahibi olmak idealine ulaşması çok zordur ve çok zaman istemektedir. Bilhassa hayatlarını emeklerini satmak suretiyle kazananların kendi imkânları ile bir yuvaya kavuşmaları âdetâ imkânsızdır.

Ancak, bütün bu imkânsızlıklar ve Türk toplumunun çoğunluğunun içinde bulunduğu fakr-ü zarurete karşı müsbet bir şeylerin yapılabileceği hususunda kamu oyunda gittikçe gelişen bir şuur mevcuttur. Bu şuurdan başka memleketlerde olduğu gibi memleketimizde de Amerikalı meşhur bir sosyoloğun deyimiyle «Artan ümitler devrimi» olarak bahsedilmektedir. Kamuoyu, kalkınmamızı istemekte ve böylelikle daha fazla yiyecek ve giyeceği, daha iyi evlere kavuşmayı, hastalıklara karşı korunmayı ve çocuklarının tahsil imkânlarını daha iyi şekilde karşılamayı halk, hükümetten âcilen bir şeyler yapmasını beklemektedir.

Artan ümitlerin doğurduğu bu inkilâp hükümete son derece güç ve ağır sorumluluklar yüklemektedir. Hükümetimizin bu yükün kısa vadede altından kalkması, bugünkü imkânsızlıklar içinde beklenemez. Bu hususta genel olarak, birçok memleketlerce kabul edilen metod, elde mevcut kaynakları ölçtükten sonra faydalı ve tesirli bir şekilde kullanabilecek âtıl kaynakları tesbit ile, halen mevcut iktisadî ve sosyal ihtiyaçları istikbalde ortaya çıkacak talepler ve istenecek nimetlerle dengeli tutmak üzere gerek kısa vadeli, gerekse uzun vadeli plânlar vücuda getirmektir. Memleketimizde de bu metoda uyularak şimdilik 15 yıllık bir kalkınma plânı yapılmış ve toplumun bütün problemleri bu plân hedeflerine uygun bir şekilde halledilmek için çalışmalara başlamış ve aradan da 3 sene gibi bir zaman geçmiştir.

İşte bu sebeple kalkınma plânımız konut alanında da muayyen hedefler tesbit etmiş ve bu hedeflere ulaşmak için de bazı prensipler koymuştur. Kalkınma plânındaki hedefe ulaşmak için başvurulmak istenen metod, konuta giden yatırımların daha verimli alanlara yönetilmesi ve konuta giden yatırımlarla en çok sayıda konut birimi elde etmektedir. Bunu gerçekleştirmek için kredi ve vergi politikası, arsa, yapı malzemesi, yapı standartları ve mevzuat konularında çalışmalar gerekmekte, öte yandan yurdumuzun konut durumu hakkında daha çok bilgi toplamak için araştırmalar yapılması zorunlu bulunmaktadır.

Ancak kalkınma plânı çerçevesi içinde konut alanındaki alman tedbirlerin gerçekten çok uzak, katı ve kısır bir anlayış içinde nazarî bir görüşe dayandığı 24 Mart 1964 tarih ve 11664 sayılı Resmî Gazete'de «Halk Konutları Standartları» ile ilgili kararname ile ortaya çıkmıştır. Bu kararname ile asgarî nitelikteki halk konutları için tesbit edilmiş bulunan alanlar toplumumuzun teşekkül tarzı ve geleneklerimize uymadığı gibi bugüne kadar yürütülmek istenen mesken politikası ile de taban tabana zıttı. Her şeyden evvel mesken yaptıracak bir kişinin ödeme kabiliyeti dikkate alınmamıştır. Halbuki bugüne kadar işçi konutları için İşçi Sigortaları Kurumunun yürütmekte olduğu politikanın temel prensiplerinden birisi içinin ödeme kabiliyetinin dikkate alınmasıdır.

Gerek 15 yıllık kalkınma plânının öngördüğü ve gerekse adı geçen kararnamede öngörülen eldeki imkânlarla daha çok sayıda mesken yapma prensibi, işçi teşkilâtlarında peşin olarak kabul edilmekle beraber, konut alanlarının dondurulması ile bu hedefe ulaşılmıyacağı da yine işçi teşkilâtlarının bu alandaki tatbikattan elde ettikleri tecrübelerle sabittir.

Diğer taraftan her plân ve her prensip genel meseleleri halleden sihirli bir formül olmadığı gibi; sayfaları ne kadar büyük olursa olsun ve ne kadar gösterişli tablo ve grafikleri ihtiva ederse etsin sadece bir plânlama kitabının hazırlanmasından ibaret bir faaliyet de değildir. Konut alanında plânlı bir gelişme uzun süreli ve güç bir mesaidir, Ayrıca böyle bir gelişmedeki ana prensiplerin objektif, muvazeneli ve istikrarlı olmasına da ihtiyaç vardır. Konutla ilgili plânlama programının tatbikatının muvaffak olabilmesi her şeyden evvel plân içinde mütalâa edilen şahısların çoğunluğu tarafından desteklenmesine bağlıdır. Bu gibi bir destek ise ancak, toplumun problemleri, gayeleri ve gerek kendileri ve çocukları için, gerekse bütün memleketin bir bütün olarak istikbaldeki faydalı mahsullerinden istifade edebilmesi için katlanılması gereken muhtemel fedakârlıkları anlayabilmesini temin etmek maksadıyla bütün memleketi kapsayacak şekilde bir eğitim ve aydınlatma kampanyasını müessir bir şekilde tatbik etmek ve onları inandırmakla mümkün olur. Yoksa sübjektif görüşlerle tesbit edilen ve tatbik kabiliyeti olmayan tedbir ve programlar hiç bir zaman bizi hedefe ulaştıramaz.

Bu sebeple halk konutları standartları ile ilgili kararname mutlaka yeni baştan gözden geçirilmeli veya yalnız kendi imkânları dışında tamamen kredilerden istifade etmek suretiyle konut yaptıranlara uygulanmalıdır. Çünkü işçiler İşçi Sigortaları Kurumuna ödendikleri primlerden istifade etmek suretiyle konut kredisi almakta olup, bu kredi hiç bir zaman diğer kredilerle mukayese edilemez.Yine dikkat edilecek bir husus da bugüne kadar tatbikatta asgarî ücret civarında çalışanlar dahi tesbit edilen bu alanlar niteliğindeki bir konuda istekli görünmemişler ve bu sebepten dolay İşçi Sigortaları Kurumunun işçi konutları için ayırdığı fonların çoğunluğu kullanılmamıştır. İşçi Sigortalarının elinde bulunan fonlar bugünkü ihtiyacı rahatlıkla karşılayabilecek niteliktedir. Her şeyden evvel fonların kullanılması talebe bağlıdır. Bugüne kadar tahdit edici bir hüküm olmadığı halde tamamı kullanılamayan bu fonlar yeni getirile ntahdidî hükümler ile hiç kullanılamıyacaktır.

İşçiler olarak temennimiz, işçi konutlarının bu kabil tahdidî hükümler dışında tutulması ve böylelikle bugüne kadar takip edilen işçi konutu politikasının bir an önce daha geniş ölçüde uygulanmasıdır.»

ROGER E. BURGESS'LE GÖRÜŞME

"Türk sendikal hareketinin gösterdiği muazzam gelişim takdire şayandır"

Amerikan İktisadî Yardım Kurulu (AID) İşçi Eğitim Şubesi yeni şefi Mr. Roger E. Burgerss, muhabirimizi kabul ederek, özel bir demeç vermiştir. Burgess ile, Kutay Aksel arasındaki görüşmeyi, burada aynen yayımlıyoruz :

Soru — Bize, Sendikacılık hayatınızdan söz eder misiniz?

Cevap — Bugün gibi hatırlıyorum. Hayata, 28 Mayıs 1942 de, Massacushets'te otobüs şoförü olarak atıldım. Uç gün sonra da, Birleşik Ticaret Işçileri Sendikası'nın kentimizdeki şubesine giderek, üye kaydoldum. O tarihten beri de, aynı sendikanın üyesiyim.

Ikinci Dünya Savaşı'na, Amerikan Hava Kuvvetleri'nde görevli olarak atıldım ve bundan sonra da asıl sendikacılık yaşantım başladı.

1945 yılında, sendikamızın bölge şubesinin malî sekreterliğine seçildim. Bir yıl sonra da, Uluslararası sendikanın 150 bin tirajlı resmî yayın organı gazetesinin yazı işleri müdürlüğüne atandım.

1953 yılında, sendikamızın genel kongresinde, başkan yardımcısı seçildim. Başkan yardımcılığından ve gazetemizin sorumlu müdürlüğünden, 28 Şubat 1963'te, AID tarafından teklif edilen işi kabul ederek, ayrıldım.

Sendikam içindeki görevim dolayısiyle, gerek Amerika ve gerekse Kanada'da bütün İşçi merkezlerini gezdim. Bu gezi ve çeşitli temaslarımın kazandırdığı tecrübeleri, hiç bir şekilde küçümsiyemem.

Soru — Türkiye'de şimdiye kadar yaptığımız çalışmalarınız ile, Türk sendikacılığı hakkındaki gözlemlerinizi söyler misiniz?

Cevap — Türkiye'ye, 12 Mart 1963'te geldim. İlk olarak, İş ve İşçi Bulma Kurumu ile ortaklaşa yürüttüğümüz "Işbaşında Eğitim Projesi"nde çalıştım. Bu proje dolayısiyle Türk işçisini yakından tanımak fırsatını elde ettim. Fakat, gerçek arzum, Türk - İş'le ortaklaşa yürütülen "İşçi Eğitimi Projesi"nde görev almaktı. Zaman zaman, Türk - İş'in düzenlediği seminerlere katılarak, sendikacılarla tanışmak fırsatı elde ettim. 1963 yılının son aylarından itibaren de, bu projede çalışmağa başladım.

Ulkenizde bulunduğum şu kısa süre içinde, Türk sendika hareketinin gösterdiği muazzam gelişme takdire şayandır. Gayet kısa zamanda büyük merhaleler katedilmiştir. Türk - İş yöneticileriyle ortak çalışmamızın çok verimli olacağına inanıyorum. Türk sendikacılığına, elimden geldiği kadar faydalı olmağa çalışacağım.

Kısa süre içinde, gayet güzel Türkçe konuşmayı başaran Mr. Burgess'e yeni görevinde başarılar dileriz.

Bir Toplu Sözleşme YANKILARI

Kemal Sahir SUNAR
TÜRK-İŞ Hukuk Müşaviri

«İşçiye lâyık ve uygun gördüğümü tanımak ve lûtfetmek bana mahsus bir haktır. Mâkul haddi tayin, cezalandırma ve işten çıkarma, benim en tabii hakkımdır. (Bir İşveren)»

Geçenlerde, devlet sektörüne ait bir işveren nezdindeki toplu İş Sözleşmesi metninin «pazarlık safhasında» bizim de bulunabilmemiz fırsatı doğdu. Gördüğüm «masa başı» nın manzarası, ilk bakışta çok çekici olduğu kadar, sendikal hukukun memleketimizde yepyeni bir şekilde açtığı «çığırın», kazandığı önem oranında da ulvîydi.

Gerçekten, bu masa başı, yeri ve çevresi itibariyle öyle bir «pazar yeri» ydi ki, alışık olduğumuz mal ve emtia pazarlarından «mahiyet ve şekil» yönünden tamamen farklı. Biz, buna kısaca (hak pazarı) diyeceğiz. Ve, o suretle ki, bu hak pazarının «tarafları» da, pazar yerinde alım satım konusu olan şeylerde belirlidir. Gerçekten bu pazarın «alıcı ve isteyen» tarafını daima işçi, «verilecek olanı» esirgiyen tarafını da işveren teşkil etmektedir. Ortada, pazarlığa konu olan ise, nesafet dairesinde meşrû ve âdil olanı ve bundan doğan «talep

hakkı» nı tanıyıp tanımamak, insanca yaşamaya ve çalışmaya, gurur ve haysiyeti incitmeden, mâkul bir ifade ve veçhe verip vermemek, kısaca, tarafların ekonomik, hukukî ve sosyal hak ve yetkilerini gönül birliği ile sınırlamak konu olmaktadır.

Çünkü, işçi biliyor ve inanıyor ki, kendisinin ekonomik menfaati sadece «ekmek» tir ve işvereninki ise «mülk ve kârdır». Gene işçi biliyor ve bekliyor ki, ekonomik menfaatinin hukukî ifadesi olan «ücret» i, âdil ve tatminkâr bir seviyede tutulsun. Ve, buna mukabil, temenni ediyor ve gönülden çalışıyor ki, işverenin hukukî menfaatinin ifadesi olan «serveti» de aynı zamanda artsın.

İşte, hak pazarlığının ekonomik ve hukukî esası, ruhu ve inceliği, tarafların kadirşinas anlayışında değerini ve yerini bulacak tek konu ve yegâne amaç...

II.

Buraya kadar gördüklerimi tesbite çalıştık ve böylece, bir toplu iş sözleşmesinin müzakere safhasının «şeklî» cephesini münhasıran «dıştan» ele almış olduk. Bize göre hak pazarlığının doktrindeki objektif değerini ve mânasını belirtmekle yetindik. Şimdi sıra, bu görüşmeden edindiğimiz «izlenimlere» geldi.

III.

Bir işverenden işittiğim ve başlıkta naklettiğim sözlerden dolayı, bir an zihnimizi daha gerilere doğru yöneltmekte fayda var. 1936 yılında, «İş Kanunu» kabul edilmeden önceki devrede, memleketimizde, bir iş ve sanayî hayatı ve faaliyeti diye bir hareket ve problem yoktu ve, onun zarurî kılacağı sosyal, ekonomik ve hukuki müesseseleri de düşünülemezdi.

Şu halde, Türkiye'de iş hukuk düzeninin ilk resmî statüsü İş Kanunu'dur. Bu kanunun dilinde ve özünde gene ilk defa adım bulan «işçi», Türk Toplum hayatında, gün geçtikçe kendisini zaruri bir «istihsal faktörü» sıfat ve hüviyetinde, fakat işvereninin hizmetinde bulmuştur. Muayyen zaman fasılaları içinde bir takım ekonomik ve millî zaruretler kanun koyucuyu da meşgul eder olmuş ve, bilindiği gibi, bugün artık Türkiye'de üzerinde hassasiyetle durulması lâzım gelen bir «çalışma gücü» ve bunun hâmili İşçi ve İşveren meseleleri, varlığını inkâra imkân vermeyecek şekilde kendini hissettirmiştir.

Kemal Sahir SUNAR

Onbeş yıl gibi nisbî bir sükûnet devresinden sonra, 1947 de 5018 sayılı (şimdi yürürlükte değil) ilk işçi ve işveren sendikaları ve birliği kanunu ile yeni bir devre başladı. Bu kanun ile işçinin meslek duygusunda ve şuurunda kuvvet ve kudretini bulan «koalisyon hakkı» ile günden güne, memlekette sendikal hareket ve faaliyetler çoğaldı. Fakat, umulduğu kadar fazla bir «gelişme» istidadına sahip olamayan işçi sendikalarının «şuurlu bir disiplin» olarak çoğalmaları ve, dolayısiyle işçisini ve üyesini lâyık olduğu şekilde koruması, hiç de mümkün ve verimli olamadı. Buna, hiç şüphesiz, bir taraftan sendikal hukukun yetersizliği, diğer taraftan tan da işverenin «müeyyide yokluğu» na dayanan mutlak egoizmi sebep olmuştur.

İkinci Dünya harbinin, memleketimizi ancak dış borçlanmalarla yaşayabilen ülkelerin ekonomik ve malî badireli havası içine atması mukadder olunca, 1947 den 1963 yılına kadar süren 16 yıllık devrede. artan sun'î ve maksadlı kazançların zâhiri nimetleri altında, mülk ve servetine güvenen işverenin, işçisine ve onun sendikasına bakışı da değişmiştir. Ve hatta tutumu. XVIII inci asrın zihniyet ve görüşünü benimser olmuştur. Neticede, sendikal faaliyetler daha da körleşmiş, kısırlaşmış ve âdeta batıdaki menşeine, koruyucu karakter ve bünyesine yakışır olmaktan çıkmıştır.

Hülâsa, 1936 yılında başlayan ilk iş hayatının kodifikasyonu ile atılan adımdan bu yana, 1963 ün ilk altıncı ayma kadar geçen 27 yıllık devrenin belirli özelliği ve karakteri, bize göre, şu şekilde özetlenmelidir. İşverenin karşısında işçi, «tâbi ve mahkûm»; sendikası ise «âciz ve merdut». İşçi, işvereni ile olan karşılıklı ve ortaklaşa yaşama, gelişme yarışmasında daima kaybeden taraf işveren ise, kazanan metbu, hâkim ve tek taraflı menfaattar olmakta devam etmiştir.

IV.

1963 Yılının Ağustos ayına kadar olan tatbikat devresinde toplu iş sözleşmesinin «nimetleri», işverenin sağ duyusuna, insanlık ve âdalet insiyakına dayanan «insafına» terkedilmişti. O suretle ki, Borçlar Kanunu'nun akid serbestîsi genel prensibinde menşe, kuvvet ve kudretini bulan 316 ve 317 nci maddelerin düzenlediği «genel sözleşme» mefhumu, fiiliyatta değer ve yerini

alamamıştır (1). Niçin? Biliyoruz ki, iş ve sendikal hukuk nizamı, bu sahadaki hukukî münasebetler için emin bir zemin hazırlamak mecburiyetindedir. İşte, bunun yokluğu belli başlı ve kâfi bir sebep teşkil etmiştir.

Genel Sözleşme sistemine işverenin, yukarıdan ve biraz da istihfafla bakmış olmasını, işçinin ve sendikasının bu yoldaki dâvetlerine omuz silkmesini, hukuk nizamı önleyememiştir. Zira, işveren biliyordu ki, Genel Sözleşme akti talebine iltifat etmediği ve böyle bir anlaşma yolunu tercih ve kabul etmediği taktirde, kendisini, aksine zorlayacak hiç bir müeyyide yoktu Kanun koyucunun, İş Kanunu'nda ve 5018 sayılı kanunda açık bıraktığı bu imkânı, niçin işveren, bilmemezlikten gelsindi?...

Bu uyanıklık, işverende, işçisine karşı davranışta ve onun «hak taleplerini» karşılamada, bazı kendine göre değişmez bildiği, «âdet ve kaideleri» tesis ve devam ettirmesine de sebeb olmuştur. Bunlar o çeşit âdet ve kaidelerdi ki, işverenin nazarında işçi, ilk çağların «esir» inden çok yukarı, ortaçağın «serf» inden sahip olduğu çalışma hürriyeti ve şahsiyeti ile çok üstün fakat serf'in senyöre bağlılığında olduğu gibi, işçiyi de işverenine ve münhasıran onun şahsına bağlı tutan bir anlayış olacak, ve, benzetmedeki senyöre nisbetle işveren de kendi tensip ve temayüllerine ve hatta lûtuflarına bağlı olarak «hak ve menfaat görüşü» içerisinde hür ve müstakil bulunacak ve işçisine verdikleriyle iktifa etmesini bilen itaatkâr bir canlı, yahut ekonomi diliyle müstehlik malzeme değerinden hazla önem vermeyecek. Bu zihniyetin ve tutumun ıek bir kelime ile ifadesi ise: kapı kulluğu dur.

V.

İşveren, kendi mantığında ve şuurunda, işyerindeki işçisine tasarladığı himmeti ve lütûfları «kulluk» zaviyesinden ve menşurundan kotaradursun, beri taraftan, hayatın akışı cemiyetin umumî kaidelerinin çizdiği müterakki nizam içerisinde işçi ve sendikalarının olumlu varlığını ve, hayatiyet kazanma azmindeki dinamik çalışmaları, gün geçtikçe artmış ve nihayet, kanun koyucunun da dikkatini çekmiştir. Bu uyarmada iki zıt görüşün de büyük tesiri olmuştur. Bu görüşlerden birincisine göre, işçisinin işverenine olan tâbi ve metbuluğu devam etmelidir. İşçinin sendikası umumî meslekin menfaatını gözetecek olgunluğa ve liyakata erişinciye kadar işverenin karşısına grev müeyyidesi konulmamalıdır, bu aynı zamanda memleketin umumî menfaatine halel getirmesi muhakkak olması itibariyle mühimdir.

Kısaca özetlenen «halin ipkası» nı savunmayı gaye edinen bu teze karşıt düşen diğer bir görüş te şu olmuştur: Grev hakkının tanınmasını, sendikacılığın bir müddet gelişmesine bağlamak, yanlış bir görüştür. Çünkü, işverenle toplu görüşmede işçinin elindeki en tesirli pazarlık vasıtası olan grev hakkı mevcut olmadıktan sonra, grev hakkından (müeyyidesinde) mahrum kalan sendikalardan, işçilerin büyük menfaatler sağlıyabilmelerini düşünmek boş olacaktır.

Grev ve Lokavt kanunu ile, kanun koyucunun, bu ikinci görüşü benimsediği pek açık ve seçiktir.

Ancak, hemen ilâve etmeği zarurî gördüğümüz bir gerçek de şudur ki, kanun koyucunun maksadında ve anlayışında hâkim olan mantık, birinci derecede işçi ile sendikası arasındaki «zaruri temel ve bağın perçinleşmesi»dir. Bundan sonradır ki, ikinci derecede, işçi ile işveren münasebetinin gelişmesinden bir fayda umulabileceği unutulmamalıdır.

Artık, işveren, 1963 yılından önceki, tâbi ve metbuluk ilkesini uygulamak için karşısında o devrin işçisini bulamayacak ve işçinin «ikili temsil sisteminden» (sendika ve işyeri işçi temsilcileri) ve bunların çekişmelerinden yararlanamayacaktır. Karşısında, her hususta sadece, işçinin sendikasını bulacak, onunla bağdaşaktır.

İşçiye gelince, o da sendikasının çizdiği ve aydınlattığı yoldan yürümek suretiyle yaşamanın sırrına ve imkânlarına erişebileceğine inanacak ve bundan böyle işvereni ile ferden değil, fakat çoğunluk ha linde temas sağlamış olacaktır. Böylece, toplu iş sözleşmesi ve grev, işçinin hak ve menfaatlerinin makûl ve âdil ölçüler dairesinde ve sendikası eliyle sağlanmasında yegâne ve müessir hukukî bir temak «itibarına» mazhar olacaktır. minat, kudret ve kuvvet kaynağı ol Çünkü, beklenen «eşitlik», kanun koyucunun mantığında, grev hakkının işçi teşekküllerine tanınmasın da maksadını ve gayesini bulacak ve bu takdirde de dolayısıyle işçi ile işveren arasında «hukuk» ve «imkân» eşitliği sağlanabilecektir. (Geçici Komisyon Raporu, Tutanak Dergisi, sayfa 12.)

Berçekten, hukukî eşitlik, değer ve neticelerini is akdinde tecel li ettirir. İşvereni ile işcinin makû livet içersinde iş akdinde müstere ken ele alınıp kotaracakları mevzu ise, mevcut mali ve ekonomik imkânları, şartlar dairesinde paylaşmaktan ibarettir. Şu halde, işçi sendikalarının elinde tek (gaye vasıta) olan toplu iş sözleşmesi, her iki mânadaki eşitliği kapsayacak nitelikte bulunacaktır. Dikkat edilecek en önemli hususlardan başta geleni de şüphesiz ki, toplu iş sözleşmelerinin eşitlik âmili ve unsuru olmak niteliğini muhafaza ve idame ettirilmesindedir.

Bir başka yazımızda, toplu iş sözleşmesinin hukukî yapısı ve mahiyeti üzerinde duracağız.

---

(1) Yürürlükteki 275 sayılı kanunda da (Genel Sözleşme) ye yer verilmiş, fakat mânası ve muhtevası da değiştirilmiştir. Çünkü, bu kanun, «... hiç bir işçi sendikası veya federasyonu grev müeyyidesi ile pekleştirilmemiş olan genel sözleşmeyi B.K. nu uyarınca yapma cihetine pratikte gitmeyecek» öngörürlüğü ile akamete mahkûm bulunmaktadır. (Tutanak Dergisi, sayfa 433/TT.)

DEVRİM ve DAYANIŞMA

(OECD Observer'den)

Uluslararası sendikal faaliyetlerin, muhtelif tarihî kökler vardır diyebiliriz.

On sekizinci yüzyılın ikinci yarısında, Avrupa'da görülen sınaî ve siyasal devrimler, bugünkü sendikal faaliyetlerin temelini teşkil etmektedirler. Bu devrimleri şöylece özetleyebiliriz :

1 — Sınaî Devrim :

Her türlü teknik imkânların da yardımıyla, meslekî ve ufak işyerlerinden büyük endüstri merkezlerine eğilim şeklinde kendini göster miştir.

2 — Siyasal Devrim :

Eşitlik, özgürlük, kardeşlik iddiasını kapsıyan 1789 Fransız İhtilâli nin siyasal fikirleri, siyasal alanda yapılan devrimlerin çıkış noktası ol muştur.

Bundan sonra, çeşitli Avrupa ülkelerinde meslekî ve hatta sınaî sendikalar meydana gelmiş, bu sen dikalar, uluslararası işbirliğinin, ka çınılmaz bir zorunluluk olduğunu görmüşlerdir. Böylelikle uluslararası dayanışma fikri, kendini göstermeğe başlamıştır.

BUGÜN ULUSLARARASI DAYANIŞMA

Bugün mevcut hür dünya sendi kaları, çalışan sınıfın yararlarını koruyucu unsurlardır.

Sendikalar, çalışan sınıfın yararlarını, bazan işverene, bazen de hükûmete karşı korumaya çalışırken birçok mücadeleler yapmışlardır. Bu mücadeleler, çoğunlukla sendikaların, çalışanların haklarını koruyup, onların temsilciliklerini yapan teşekküller olduğunu kabul etmek istemiyenlerle ve sendikaların teşkilâtlanma ve pazarlık haklarını inkâra kalkışanlara karşı yapılmıştır.

Halen de devam eden bu kabil mücadelelerde, uluslararası dayanışma büyük önem taşımaktadır.

ULUSLARARASI ÇALIŞMA TEŞKİLÂTININ KONVANSİYONLARI

Uluslararası Çalışma Teşkilâtı (ILO), yayımladığı iki konvansiyon da, teşkilâtlanma ve pazarlık yapma haklarını ele almıştır. Bu konvansiyonların, ILO'ya bağlı hükûmetler tarafından onaylanması, o ülkeler dahilinde mevzuatın bu kon vansiyonlara uygun olmasını gerektirmektedir. Uluslararası Hür Dün ya İşçileri Konfederasyonu (ICFTU) ile Uluslararası İşkolu Federasyon ları (ITS), bu konvansiyonların, üye ülkeler tarafından onaylanması için, Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'nın, sahip olduğu gücü kullanması yolunda baskı yapmaktadırlar.

SENDİKAL EĞİTİM

Hakların kullanılmasının bilinmesi gerektiği, sendikacılığın ilk prensiplerinden biri olarak daima hatırda tutulmalıdır. Bu hususu belirttikten sonra, bu iş için, sendikacılık eğitiminin gerekirliğini hatırlatmak yerinde olacaktır. Ancak, bu eğitim yalnız sendika yönetici ve temsilcilerine değil, ayni zaman da bütün üyelere uygulanmalıdır. Sendikacılık fikri, bazı ülkelerde henüz çok yeni olup (örneğin Türkiye'de), işçiler, sendikaların kendi lerine daha iyi çalışma ve hayat koşulları sağlayacağını bilmezler. Şunu da belirtmek gerektir ki, hükûmetler istenilenleri hiçbir zaman kendi arzularıyla vermek, işçi haklarını kendiliklerinden tanımak istemezler. Bu bakımdan, sendikala rın, temsil ettikleri sınıfın haklarını koparmak ve bu hakları aldıktan sonra da elde tutabilmek için mücadele etmeleri gerekmektedir.

Eğitimle ilgili bir diğer işlem daha vardır ki, o da cehaletin ortadan kaldırılmasıdır. Bu, daha çok, hükûmetlerin görevidir. Ancak, geçmişte yaşanan birçok tecrübe göstermiştir ki, toplumlarda lider durumunda olanlar, o toplum kişilerinin karşılaştığı bu tehlikeyi giderici çalışmalara çeşitli sebep lerle girişmemektedirler. Cehalet, bu liderlerin tehditler savurmaları na veya istedikleri gibi at koşturmalarına zemin hazırlamaktadır. Sendikaların bu duruma müdahalesi kaçınılmaz şekilde gereklidir. Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu (ICFTU), bu bakımdan, birçok kıt'alarda, sendikacılık eğitimi için okullar açmakta ve bu nunla da kalmıyarak, cehaletin ortadan kaldırılması konusunda UNESCO'yu tahrike çalışmaktadır.

KUVVETLİ SENDİKALAR ZORUNLUDUR

Bütün dünyada güçlü sendikalar meydana getirmek, ancak, uluslararası dayanışma ile olanaklıdır. Avrupa sendikacılığı, bugün, edinmiş olduğu tecrübelerden ve yapmış olduğu hatalardan sonuç olarak şunu çıkarmıştır ki, güçlü ve istikrarlı bir sendikaya sahip olabilmek, dolayısı ile verimli pazarlık-

lara girişebilmek, ancak mâkul ve etkili bir örgüt bünyesine sahip ol makla olanaklı hale girmektedir. Bu bakmdan, Avrupa sendikacıları olarak edindiğimiz tecrübeleri, çeşit li ülkelerdeki işçi arkadaşlarımıza ileterek, onların, bizim zamanında yapmış olduğumuz hataları tekrarla mamalarını sağlamak istiyoruz.

Türkiye'yi ele alacak olursak, bu konuda diğer önemli bir konu ya değinmekten fayda sağlayacağımızı sanıyoruz. Hükûmet, ülkenin e konomisini geliştirmeğe çalışmakta, bu bakımdan, iç ve dış yatırımlar zorunlu olmaktadır. Bu yatırımların iktisadî sonucu, kârın tamamen işverene bırakılması şeklinde sonuçlanmamalıdır. Bu bakımdan, güçlü sendikaların mücadelesiyle, e mek sahiplerinin kâra katılması, üc ret artışları, çalışma koşullarının geliştirilmesi v.b. şeklinde sağlanmasıdır. Gelişen ekonominin veriminden adil ölçüde faydalanmak, ancak güçlü sendikaların bu alanda yapacağı sistemli ve bilinçli mücadele ile sağlanabilecektir. Şayet e- konomi gelişme gösterir ve hükûmet te, bu gelişme sonucu daha fazla vergi toplamağa başlarsa, hükûmetin, çeşitli sosyal konular üze rinde durmaması için hiçbir sebep

HÜR SENDİKALAR ÖZGÜRLÜĞÜNÜN GARANTİSİDİRLER

Karşılıklı anlaşma ve işbirliği, uluslararası dayanışmanın başlıca esaslarıdır. Bugünkü gereklerin, in sanları birbirine yakınlaştırması, karşılıklı anlaşma ve işbirliğini zo runlu kılmıştır. Bugün, yeryüzünde ki her birey, barış ve özgürlük i- çin kendi çapında birşeyler yapma ğa çalışmaktadır.

Özgürlük, temel haktır. Çünkü Sendikalar, hükûmetlerin oyuncağı olmadan ancak hür toplumlarda ha yatlarını devam ettirebilirler. Bu te mel hak inkâr edilecek olursa, de mokratik prensiplerin ayaklar altına alındığı ve işçinin, işi ve ücreti üzerinde hiçbir şekilde bağımsız bir karara varamıyacağı gerçeği or taya çıkar.

KIBRIS'TA

Şu anda ilk plânda akla gelen mesele, Kıbrıslı arkadaşlarımızın can ve mal güvenliğinin en sağlam şekilde sağlanmasıdır. Fakat mesele bununla bitmiyor. Unutmamak lâzım ki, Rumlar sadece silâha başvurmakla yetinmemekteler, iktisadî ve sosyal bakımdan da Yeşil Ada'yı Türkler için yaşanmaz bir vatan haline getirmeye çalışmaktadırlar. Rumlar, kaba kuvvetten çok daha tesirli şekilde, Türk halkını iktisadî baskıları altında tutmaktadırlar. Bu baskı Birleşmiş Milletler Barış Kuvvetlerinin Ada'da bulunacakları devrede de, muhtemelen artarak devam edecektir.

Bu sebeple. Ada Türklerinin bu duruma daha ne kadar mukavemet edebilecekleri üzerinde şimdiden önemli durulması gereken bir husustur. Meselenin ciddiyeti anlamak için, Kıbrıs'taki Türk toplumu içinde işçilerimizin durumuna bir göz atmak kâfidir. Tarım sektörü dışında sayıları 14 ilâ 15 bin civarında olan işçilerimizin durumu, Rum işçilerininkine kıyasla fecidir. Bilhassa Rumların son giriştikleri kanlı tedhiş hareketi, durumu daha da ağırlaştırmıştır. Mevcut işsiz sayısı hergün biraz daha yükselmektedir. İşçilerimizin artık her bakımdan yaşanmaz hale gelen vatanlarından istemiyerek göç etmek zorunda kalarak, âdeta Kıbrıs Rumlarının emellerine hizmet etmektedirler.

Bugün Kıbrıs'ta endüstri Rumların elindedir. Türk müesseseleri, Türk toplumunun bütün ihtiyaçlarını karşılayacak ölçüde gelişememiştir. Buna karşılık Rum toplumu günlük hayatın hemen hemen bütün ihtiyaçlarını karşılayacak müesseselerini kurmuş ve buralarda Rum işçileri çalıştırmak suretiyle işsizliği hemen hemen ortadan kaldırmıştır.

7 Mart tarihli The Economist durumu şu sözlerle belirtmektedir : "Ekonomik bakımdan Türkler kendi dünyalarında yaşamaktadırlar. Rumların, propaganda düşüncesiyle göstermek istedikleri kadar sonsuz bir fakirlik ve ümitsizlik içinde bulunmamakla beraber, Türklerin ekonomik geleceği karanlıktır. Halen Türkler, geniş ölçüde Türkiye'den sağlanan gıdalarla yaşamaktadırlar. İşsiz sayısı hızla artmıştır. Türklerin kendi Parlamentoları gözüyle baktıkları toplum meclisi, Ankara'dan veya toplum tarafından sağlanan gıda ve diğer ihtiyaç maddelerini tevzi ajansı haline gelmiştir."

Bu durum, işsizliği ve göçleri arttırmıştır. Çünkü Türk topluluğu ancak, 1958 yılında, Türk - Rum münasebetlerinin gerginleşmesinden ve kanlı mücadelelere yol açmasından sonra, günlük ihtiyaçlarını kendi müesseselerinde karşılamak zorunda kalmış ve küçük endüstriyi geliştirmeye başlamıştır. Fakat bu küçük endüstri, günlük ihtiyaçların çok mahdut bir kısmını giderebilmiş ve toplumlar arası karışıklıklar yüzünden işlerini kaybedenlerin pek azına iş sağlıyabilmiştir. Ayrıca küçük endüstrimizin yeni kurulmuş olması ve sermayedarların gereken teknik ve idarî bilgiye sahip bulunmaması dolayısiyle, istihsal ve verim az olmuş, bu da ücretlerin Rum kesimindekinden düşük seviyede kalmasının belli başlı sebeplerinden birini teşkil etmiştir.

EKONOMİK SAVAŞ

Halil TUNÇ

Türk kesiminde ihtiyacı karşılayacak bir istihdam yaratılamadığından ve daha uzun müddet de yaratılamıyacağına göre, Rum müesseselerinden de umutları kesilen işçilerimiz için ancak iki istihdam alanı kalmıştır. Bunlardan birisi hükûmet daireleri, diğeri ise yabancı müesseselerdir. Öteden beri Rum âmirlerin kilit mevkileri işgal ettikleri hükûmet dairelerinde Türk işçisine pek az önem verilmiş ve hükümet dairelerinde istihdamları daima güçlükle olmuştur. Bu yüzden son tedhiş hareketinden evvel, hükümet dairelerinde çalışan Türk işçileri, genel işçi toplamının ancak % 15'ini teşkil etmekte idi. Bugün ise bu miktar çok düşmüş, hükümet dairelerine hemen hemen tamamen Rum işçiler yerleştirilmiştir. Kıbrıs'taki diğer yabancı müesseselerde çalışan Türk işçilerinin sayıları da bugünlerde bir hayli azalmıştır. Kıbrıs'taki yabancı müesseselerin en önemlileri arasında bilhassa İngiliz askerî üsleri, maden şirketleri, Naafi ve Fasur Çiftliği bulunmaktadır.

1959 yılında Kıbrıs'ta tedhişçiliğin başlaması üzerine normal şekilde Kıbrıs'a yığılan askerî üslerde ve askerî işçilere gümrüksüz eşya satan Naafi müesseselerinde, İngiliz - Rum münasebetlerinin tedricen bozulmağa başladığı zamanlarda askerî kamplarda çalışan Türk işçilerinin oranı % 35, Naafi'de ise % 20 idi. Bugün bu oranlara erişmekten çok uzağız.

1958 yılında Türk işçilerinin, Rum kesimindeki işlerini terketmeleri ile meydana gelen işsizlik, 1959 ve 1960 yıllarında, çok sayıdaki yardımcı ve özel Türk polislerinin terhis edilmeleri ile artmıştır. Çoğunlukla İngiltere'ye yönelen göçler dahî, işsizliğin yüksek seviyede kalmasını önleyememiştir. Son hareketler ise işsizliği had safhaya çıkarmıştır.

Diğer taraftan, iş bulabilen Türk işçilerinin durumları fecidir. İşçilerimiz, ancak ağır ve tehlikeli işlerde çalışma imkânı bulabilmektedirler. Ücret ve çalışma şartları, biraz önce de belirttiğimiz üzere, Rum işçileri ile kıyaslanamıyacak ölçüde kötüdür. Verim düşüklüğünün yanısıra, bu durumun belli başlı sebeplerinden biri, Kıbrıs'taki işçilerimizin yakın zamana kadar teşkilâtlanamamış olmalarıdır. Buna karşılık Rum işçiler daha 1948 senesinde teşkilâtlanmaya başlamış ve durumlarını bir hayli düzeltmişlerdir. Kıbrıs'ın ilk işçi teşekkülü olan Kıbrıs İşçi Federasyonu (PEO) merkezi Prag'da Komünist Dünya İşçi Sendikaları Federasyonuna bağlı bir Rum teşekkülüdür. İşçiyi teşkilâtlandırmağa başlayan ilk teşekkül olarak, geçmiş senelerin verdiği tecrübeve komünist memleketlerinden aldığı malı yardımla PEO Kıbrıs'ta en büyük ve esaslı çalışan bir teşekkül haline gelmiştir. Ada'mn dört bir tarafında 99 maaşlı memurla faaliyet gösteren PEO ya 1959 yılında 33.770 üyeyle 34 sendika bağlı idi. 1962 yılında yapılan çeşitli açıklamalardan öğrenildiğine göre PEO'nun üye sayısı 43.000 e yükselmiştir.

Larnaka hariç -ki orada da inşa ediliyor- PEO'nun kaza merkezlerinde yeni inşa edilmiş pahalı lokalleri vardır. Lefkoşa'da inşası 1961'de biten lokalin milyonlara malolduğu iddia edilmektedir. PEO'nun ayrıca sürümü 10.000 olduğu iddia edilen haftalık "Ergatiko Vima" isimli bir de gazetesi mevcuttur.

Daha çok meslekî sendikalardan kurulu PEO, eskiden beri organize etmeği başardığı çeşitli yardım, grev ve tıbbî yardım sayesinde işçilere hakikaten azamî menfaati sağlamış ve üyelerinin büyük bir kısmına komünist ideolojisini aşılamıştır.

Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu 1959 senesinde ihya edilinceye kadar, bir miktar Türk işçisi de PEO'nun üyesi idi.

Bilhassa maaşlı memurların büyük bir kısmının Demir Perde gerisinde eğitime tâbi tutulması gerek sendikacılık, gerekse bilgi toplama ve işçiyi ikna etme kabiliyetleri bakımından, PEO'ya büyük avantaj sağlamaktadır. PEO'nun diğer bir özelliği de, Kıbrıstaki siyasî komünist teşkilâtı Akel'i desteklemesi ve üst kademesindeki sendika yöneticilerinin büyük bir kısmının Akel'in İcra Kurulunda yer almasıdır.

Açık olduğu kadar gizli faaliyetlerde de başarı sağlayan PEO, işçiyi kendi saflarına çekmek için daima "Birlik ve beraberlik" ilkesini savunmuş ve bütün faaliyetlerini "Kardeşlik" havası içinde göstermeye çalışmıştır.

Bir taraftan birlik, beraberlik ve kardeşlikten bahseden bu komünist işçi teşekkülü diğer taraftan Kıbrıs'taki Türklerin imhası için öncülük yapmıştır.

Rum işçilerinin Demir Perde gerisinden maddî ve manevî her türlü desteğe sahip güçlü bir teşekkülü varken bizim Kıbrıs'ta ancak 6.000 ilâ 7000 arasında üyesi olan ve gerek Türkiye'nin ve gerekse Hür dünyanın desteğinden yoksun bir teşekkülümüzün, bütün çabasına rağmen Kıbrıs'taki Türk işçilerinin durumlarını düzeltip, geliştirmesi beklenemez. Bu bakımdan da Kıbrıs'taki işçilerimizin durumları düşünmeğe değer.

Türk işçileri bugüne kadar, millî heyecanın verdiği azimle, işsizliğe ve açlığa göğüs germişlerdir. Fakat zamanla geçim sıkıntısının ağır basacağını bilmemiz lâzımdır.

Türk işçileri ve Türk toplumu bu ağır şartlar altında, her bakımdan teşkilâtlanmış Demir Perde gerisinden maddî ve manevî destek gören PEO'nun ajanlarının telkinlerine nekadar mukavemet edebilecektir.

Kıbrıs politikasında birinci derecede üzerinde durulması gereken nokta bu olmalı ve hükûmet Kıbrıs'taki Türk toplumunun iktisaden kalkınması için tedbir almalıdır. Yoksa Ada'da tedhiş hareketinin durması, Rumları hedeflerine ulaşmaktan alıkoymayacaktır.

Kıbrıs buhranının patlak verdiği yıllarda, yani 10 - 15 yıl önce, Ada'daki Türk toplumunun ekonomik faaliyetlerini, Ana Vatan ekonomisine tamamen bağlayacak şekilde plânlı kalkınmaya başlamalı idik. Bu değerli yılları israf ettik. Fakat nekadar geç olursa olsun, asıl savaşın ekonomik alanda verileceğini bilerek, harekete geçmeliyiz.

(Cumhuriyet Gazetesinden)

İşçileri yönetim ve denetimde söz sahibi kılan

KANUN

«İktisadî Devlet Teşekkülleri ve İştirakleri hakkındaki Kanun», Millet Meclisi'nden sonra, geçen ay içinde Cumhuriyet Senatosu tarafından da kabul edildi. Bu kanunla ilgili olarak, işçinin çalışma hayatında gerçek yerini alması yolunda bir ileri adım daha atılmış bulunuyor.

Kanunun gerçekleşmesi yolundaki çalışmalar, 27 Mayıs 1960 Devrimi'nden bu yana ilerlemiş, bu arada Türk-İş Yürütme Kurulu da, kanunla yakından ilgilenerek, işçilerin de emek vererek en önemli faktörü meydana getirdikleri üretimde, doğrudan doğruya söz sahibi olmalarını sağlama yolunda ciddî mücadeleler yapılmıştı. Bugün bu çalışmalar meyvesini vermiş bulunuyor. İşçiler de, artık İktisadî Devlet teşekküllerinin yönetim ve denetiminde söz sahibi olacaklar, İş veriminin artması ve işyerindeki çalışma düzeniyle ilgili idarî çalışmalarda yerlerini alacaklardır.

Kanunun kabulünden sonra, Türk-İş Yürütme Kurulu tarafından kaleme alınan bu konudaki bildiride, aynen şöyle denilmektedir:

Teşkilâta :

Bundan bir süre önce, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulduğunu bildirdiğimiz «İktisadî Devlet Teşekkülleri ve İştirakleri hakkındaki Kanun Tasarısı»nın Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki müzakereleri biterek, tasarı kanunlaşmış ve Resmî Gazete'nin 21 Mart 1964 Cumartesi gün ve 11662 sayılı nüshasında neşredilmiştir.

Bu tasarıya göre, bütün iktisadî devlet teşekküllerinde ve sermayesinin yarısından çoğu devlete ait işletmelerde, işçinin, işletmenin yönetim ve denetimine katılması sağlanmıştır. Böylelikle, toplu İş Sözleşmesi ve Grev Hakkı ile girdiğimiz yeni düzende, işçilerimiz, iktisadî devlet teşekküllerinin yönetim kurullarında ve o teşekküllere bağlı müessseselerin yönetim komitelerinde kendi seçecekleri işçiler ile temsil edilecek ve işyerinin yönetiminde ve dolayısı ile hesapları, kârı ve zararı üzerinde söz sahibi olacaklardır.

Bu sebeple, ilişikte gönderdiğimiz, çok önemli olan kanunun tetkiki ve bütün sendika yöneticilerinin haberdar edilmesi ve gerekli hazırlıkların şimdiden yapılmasını önemle rica eder, bu kanunun da, işçilerimizle birlikte, bütün ulusumuza hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ederiz.

Saygılarımızla,

Seyfi DEMİRSOY — **Başkan**

Halil TUNÇ — **Genel Sekreter**

Bildirinin metninden kolayca anlaşılacağı gibi, bu bildiriye ek olarak, kanunun kabul edilip yürürlüğe girdikten sonraki hali de teşkilâta yollanmış ve bu konuda hazırlıklı olmaları istenmiştir.

«İktisadî Devlet Teşekkülleri ve İştirakleri Hakkındaki Kanun»un, işçilerle ilgili maddelerinde şöyle denilmektedir:

Madde 8: Yönetim Kurulu :

Yönetim Kurulu, teşekküllerin karar organı olup, teşekkülün, en yüksek seviyede yönetme ve karar alma yetki ve sorumluluğunu taşır.

Teşekkül bünyesinden Yönetim Kurulu'na katlacak görevliler, her teşekkülün kuruluş kanununda gösterilir ve sayıları, Genel Müdür dahil üçten fazla olamaz.

Yönetim Kurullarına, ilgili bakanlığın inhası ile Bakanlar Kurulu'nca tayin edilen bir üye ve Maliye Bakanlığı'nın inhası ile, Bakanlar Kurulu'nca tayin edilecek bir üye katılır.

Yönetim Kurullarına, Bakanlar Kurulu'nca atanacak üyelerin, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcılarında aranan niteliklerde olmaları şarttır.

Sanayî, tarım ve ulaştırma alanlarında çalışan teşekküllerden geniş ölçüde işçi çalıştıranların yönetim kurullarında bir işçi üye bulunur. Yönetim Kurulu'nda işçi üye bulunacak teşekkül, teşekkülün özel kanununda belirtilir. İşçi üye, bu görevi devam ettiği sürece, ücretsiz izinli sayılır. İşçi üyenin seçim şekli tüzükte gösterilir.

Üyelik için, b ukanunda aranan nitelikleri yitirenler, atamaları ve seçilmelerindeki usule göre, süre dolmadan da değiştirilebilirler.

Bakanlar Kurulu'nca atanacak üyeler, Bakanlıklar teşkilâtından, veya dışarıdan seçilebilirler.

Genel, katma ve özel bütçeli idarelerin ve kamu iktisadî teşebbüslerinin barem içi ve barem dışı kadrolarından yönetim kurullarına getirilenlerin, görevleri gerekli katılma paylarını ödemeleri kaydıyla, emeklilik ve diğer sosyal hakları devam eder.

T.C. Ziraat Bankası Yönetim Kurulu'na, Tarım Kredi Kooperatifleri'nce seçilecek bir üye, bu maddedeki şartlarla katılır.

Özel sermaye, teşekküllerdeki hissesi yüzde 15'i aştığı takdirde, yönetim kurullarında bir üye bulundurabilir.

Özel sermaye hissesi sahipleri tarafından seçilenler dışında kalan yönetim kurulu üyeleri, birden fazla teşekkül veya diğer kamu iktisadî teşebbüsünün yönetim kurulunda çalışamazlar, çalışmalarını devamlı olarak teşekküle hasrederler, başka hiçbir işle meşgul olamazlar.

Özel sermaye hissesi temsilcisi hariç, rakip kuruluşlarda menfaat bağları olanlar, yönetim kurulu üyesi olamazlar.

Madde 12: Müesseseler, teşekkül yönetim kurulunca atanacak bir müdür ve yönetim komitesince idare

Müdür, yönetim komitesinin başkanı olup, müesseseyi temsil eder.

Yönetim Komitesi, müessesenin en yüksek seviyedeki idarecileri arasından seçilen üç görevli ile kuruluş maksat ve gayesine göre geniş ölçüde işçi çalıştırdığı Bakanlar Kurulu'nca belli edilen müesseselerde bir işçi üyeden kuruludur. İşçi üyenin seçim şekli, tüzükle gösterilir.

Yönetim Komitesi kararları, karar gününü kovalıyan günden itibaren, on gün içinde teşekküle gönderilir.

Madde 25: Atama ve İşe alma

Teşekküllerin personeli, yönetim kurulları tarafından atanır. Yönetim kurullarının bu yetkilerini, alt kademelere kısmen vermeleri mümkündür.

Yönetim kurulu üyesi olan teşekkül personelinin atanması, ilgili bakanın inhası ile, Bakanlar Kurulu'nca yapılır.

Her teşekkül için, kadro sınıflandırılması, idarî ve teknik personelde aranacak nitelikler, işe alma, nakil, terfih, işe son verme ve disiplin cezaları gibi konuları düzenlemek üzere, bir yönetmelik hazırlanır. Yönetmelik, ilgili bakanlığın tas vibi ile yürürlüğe girer.

Madde 30: İkramiyeler:

Teşekküllerin yönetim kurulu başkan ve üyeleri dahil olmak üzere her çeşit personeline (işçiler dahil), geniş ölçüde işçi çalıştıran teşekküllerden Bakanlar Kurulu'nca belli edilenlerde kârın yüzde 10'unu, bunlar dışında kalanlarda kârın yüzde 5' ini geçmemek ve bir aylık ücret tutarını aşmamak üzere, yönetim kurulunun teklifi ve ilgili bakanın onayı ile ikramiye verilebilir.

Kârlarından, yukarıdaki fıkra gereğince, ikramiye olarak ayrılacak meblâğlar, bi raylık maaş veya ücret tutarında ikramiye verilmesine yetmiyen teşekküllerle, fiatları Bakanlar Kurulu'nca belli edilen mal ve hizmetlerin üretimi veya satışı ile uğraşan teşekküllerin her çeşit personeline ne suretle ikramiye verileceği hususu, tüzükte gösterilir. Bu teşekküllerin her çeşit personeline verilecek ikramiye, bir aylık maaş veya ücret tutarını aşamaz.

Görevlerinde olağanüstü gayret göstermek suretiyle kârlılık veya verimliliği artıranlara veya işletme faaliyetlerine yararlı buluş getirenlere, yönetim kurulunun teklifi ve ilgili bakanlığın onayı ile üç aylık ücret tutarına kadar ikramiye verilebilir. Bu sınırın üstünde ikramiyeye lâyık görülenler, Bakanlar Kurulu kararı ile, altı aylık ücret tutarını aşmamak üzere, 7244 Sayılı Kanuna tâbi olmaksızın ikramiye ve Bakanlar Kurulu takdirnamesi ile taltif olunabilirler. Bu ikramiye ve takdirnamenin verilmesine ait esaslar, tüzükte belirtilir.

TEŞKİLÂTA

Bir seneden fazla bir süredir çalışmalarına devam eden Türk-İş Basın ve Halkla Münasebetler Merkezi, yayınlamakta olduğu aylık Türk-İş Dergisi ile belirli zamanlarda çıkan Haber Bülteni ve Basın Bültenlerinde bundan böyle Milli Sendika Federasyon ve Lokal Sendika haberlerine daha çok yer ayırmak isteğindedir.

Yurt içindeki bütün teşkilatlara basın yolu ile de yararlı olmayı gaye edinen Türk-İş, bu amaçla, sendikaların haber bültenlerinden, gazetelerinden ve diğer yayınlarından birer adedini özel olarak Türk-İş Basın ve Halkla Münasebetler Merkezine göndermelerini sendika yöneticilerinden önemle rica eder.

Türkiye'de sendikal tanışma ve dayanışmanın bir yolu olan bu isteğimize sendika yöneticilerince gereği kadar kıymet verileceği kanısındayız. 6. Nisan 1964

Saygılarımızla,

Adres :
Türk-İş Basın ve Halkla Münasebetler
Merkezi. Selânik Caddesi No: 6
Yenişehir — Ankara

İŞÇİ BAKAN TOPLANTISI

Türk-İş Yürütme Kurulu üyeleri ve sendika yöneticileriyle bakanlar arasında yaplan ortak toplantılar, 30 Nisan tarihinde başlıyacak toplantıyla devam edilecektir.

Üç ayda bir yapılan bu ortak toplantılardan sonuncusunda, ilgili bakanların ve Türk-İş Yürütme Kurulu üyelerinin yanıbaşında, aşağıdaki sendika yöneticilerinin de toplantıya katılacakları öğrenilmiştir:

Şerafettin Akova, Ethem Ezgü, Ziya Hepbir, Babir Ersoy, Halit Mısırlıoğlu, İbrahim Denizciler, Mustafa Şahin, İsmail Aras, Kemal Özer, Mehmet Alpdündar, Abdullah Baştürk, Osman Soğukpınar.

Toplantı gündemindek maddeleri ve açıklamalarını veriyoruz:

1. TARIM İŞÇİLERİNİN DURUMU :

Bakanlarla yapılan toplantı gündemlerinin hepsinde yer alan bu konuda bu günü kadar müsbet bir ilerleme kaydedilememiştir. Bugüne kadar temennilerimiz arasında yer alan tarım sektöründeki asgarî ücretlerin ıslahı ve hiç olmaza Devlet Üretme Çiftliklerinde çalışanların durumlarının toplu iş sözleşmesi Genel Müdürlüğünün toplu iş sözleşmesi müzakerelerinde tutumları menfi olmuştur. Her halükârda tarım sektöründe çalışanların durumlarının ıslahı yolunda belirli prensip kararlarının alınmasında fayda vardır.

2. KIBRIS MEVZUU :

Kıbrıs mevzuu ile alâkalı hükümetimizin bilhassa son günlerdeki politikası işçi çevrelerinde samimiyetle desteklenmekle beraber bu politika ile alâkalı bilgimiz gazete haberlerinden ileri gidememektedir. Bilhassa Türk-İş'in uluslararası teşkilâtlarla yapacağı temaslarda esas olacak politikanın bilinmesinde fayda vardır. Bu bakımdan Kıbrıs politikasının sakınca görülmeyen kısımlarının işçilere açıklanmasında zaruret görmekteyiz.

3. PLÂNLAMA KONSEYİ :

15 yıllık kalkınma plânının tatbikattaki gelişimini yakinen izlemek amacıyla kurulmasını talep ettiğimiz plânlama konseyi çalışmaları hakkında esaslı bir bilgiye sahip değiliz. Bu hususta Sayın Ecevit'in Türk - İş V. Kurul'unda yaptığı açıklama dışında ne gibi çalışmalar yapıldığını ve bu çalışmaların hangi safhada olduğunun bilinmesinde zaruret görüyoruz.

4. YURT DIŞINDAKİ İŞÇİLERİN DURUMU :

Bugüne kadar yurt dışındaki işçilerimizin durumları ile ilgili gösterdiğimiz çaba maalesef müsbet bir netice vermemiştir. Temennimiz hükümetin yurt dışındaki işçilerin durumlarını öncelikle düzeltme yolunda çaba göstermesi ve bu husustaki çalışmaların son safhasının açıklanmasıdır.

5. TOPLU SÖZLEŞME VE GREV DÜZENİNDE İDARE ÂMİRLERİNİN TUTUM VE DAVRANIŞLARI :

Toplu sözleşme ve görev düzeninde İdare Âmirlerinin sendika yöneticilerine karşı tutum ve davranışları elem vericidir. Bilhassa son olarak Konfederasyon Başkanı Seyfi Demirsoy'un kanunî bir grev hareketini mahallinde izlemek arzusuna karşı polisin davranışı bu elem verici hali bir kat daha arttırmıştır. Bakanlarla ypatığımız her toplantıda ifade ettiğimiz gibi Hükümet - Sendikalar münasebetinin olumlu bir şekilde yürütüldüğü gibi alt kademelerdeki idarecilerinin de bu politikaya uygun hareket etmeleri yolunda alâkalı Bakanların teşkilâtlarına talimat vermeleri talep edilmişti. Bu talebimize bugüne kadar önem vermeyen birkaç Bakanlığın bulunması bu gibi üzücü olayların zuhuruna imkân vermektedir. Bu sebeple bütün Bakanlıkların tekraren teşkilâtlarına sendikalarla münasebetlerde takip edilecek politikanın ana hatlarını belirten bir genelge çıkarmaları uygun olacaktır.

6. İŞÇİ KONUTLARI :

Devamlı ikaz ve taleplerimize rağmen gerek hükümetin ve gerekse İşçi Sigortaları Kurumunun işçi konut politikası müsbet bir istikamette gelişememektedir. Bu hususta sık sık prensipler değişmekte ve realiteden çok uzak tatbik kabiliyeti olmayan yeni prensipler donmaktadır. Bunun tipik bir misalini işçi konutlarının metre kare olarak tahdidinde görmek mümkündür. İşçi konut politikasında da Türk-İş'in görüşü alındıktan sonra muayyen prensiplere varılması ve uzun vadeli bir politika takip edilmesi yerindedir.

7. TURİZM KONUSU :

Bugüne kadar Bakanlarla yapılan toplantıların hepsinde gündemimizde bulunan turizm konusu alâkalı Bakanın bu toplantılarda devamlı olarak bulunmayışı bu konunun enine boyuna müzakeresinin yapılarak muayyen neticelere varmasını imkânsızlaştırmıştır. Bu toplantıda konunun enine boyuna müzakeresi ve bazı neticelere varılması en büyük temennimizdir.

8. EMEKLİ SANDIĞINA TÂBİ OLAN İŞÇİLERİN DURUMU :

Toplu sözleşme düzenine girdiğimiz günden bu yana teşkilâtlarımızın belli başlı problemlerinden biri olan Emekli Sandığına tâbi olan işçilerin 274 ve 275 sayılı kanunlar muvacehesindeki durumları ile ilgili çalışmalar henüz bir neticeye ulaşamadığından mevcut olan problem hergün biraz daha gelişmekte ve bu durumda olan işçilerimizin durumlarını ağırlaştırmaktadır. Artık bu probleme kesin bir çare bulunmalı ve ilgililere bu yolda kat'i talimat verilmelidir.

9. TOPLU SÖZLEŞME DÜZENİNDE GENELGELER :

Çalışma hayatımızda tarafların eşit şartlar altında her türlü konuyu müzakere edip bir neticeye bağlamalarını sağlayan toplu iş sözleşmesi düzeninde taraflar dışında başı kaynaklardan bu düzeni zedeleyici müdahaleler görmenin üzüntüsü içindeyiz. Misal olarak işçi lojmanları hususu birçok toplu iş sözleşmelerinde bir esasa bağlanmışken bunun dışında genelgeler çıkarılmak suretiyle tarafların anlaştıkları bu gibi konularda yapılmak istenen müdahalenin önlenmesi bu düzenin selâmetle işlemesi bakımından elzemdir. Bu konuda alâkalı Bakanların teşkilâtlarını ikaz etmeleri ve yapılan genelgenin tashihi yoluna gidilmesi zaruridir.

10. İKTİSADÎ DEVLET TEŞEKKÜLLERİ VE İŞTİRAKLERİ HAKKINDAKİ KANUNUN TATBİKATI İLE İLGİLİ HAZIRLIKLAR :

440 sayılı kanun yürürlüğe girmiştir. Bu kanuna göre teşekküllerin Yönetim Kurulları ile bu teşekküllere bağlı müesseselerin İşletme Komitelerinde işçilerin temsili öngörülmüştür. Ancak, bu temsilin ne şekilde olacağı tüzüğe bırakılmış olduğundan hükümetin tüzüğün hazırlanması ile ilgili çalışmalarının hangi istikamette ve hangi prensiplerin dikkate alınarak çalışmalar yaptığının bilinmesinde fayda

11. TASARRUF BONOLARI :

Tasarruf bonoları konusunda artık kesin tedbirler alınmasının zamanı geldiğine inanmaktayız. İşçilerimiz içinde bulundukları iktisadî sıkıntılar karşısında ellerindeki mevcut tasarruf bonoları yarı değerine satmaktadırlar. Bu duruma daha fazla müsamaha edici bir politikanın devamına son verilmesi.

12. MUVAKKAT İŞÇİLER MEVZUU :

Bakanlar - sendikalar toplantılarında görüşülen konulardan en muvaffak olanı muvakkat işçilerle ilgili konu olmasına rağmen problem tamamen giderilememiştir. Başta Geker Şirketi olmak üzere devlet sektörünün birçoklarında muvakkat işçiler problemi devam edegelmektedir. Artık bu probleme de kesinlikle son verecek bir karar alınması yerinde olacaktır.

13. İŞ MAHKEMELERİ :

Türkiye çapında faaliyet gösteren 16 İş Mahkemesi mevcuttur. Bu mahkemeler bugün için iş kanunundan doğan ihtilâfların hallini dahi kısa zamanda neticelendirmeğe kâfi gelmemektedir. Bugün bazı İş Mahkemelerinin elinde binlerce dosya mevcuttur. Bilhassa bu mahkemelerin yeni çıkan kanunlarla yükü bir misli artmıştır. Bu sebeple işçi topluluklarının kesif olduğu mıntıkalarda sayılarının arttırılması yerinde olacaktır.

14. İŞTEN ÇIKARILAN SENDİKACILAR :

Bugün dahi sendikal faaliyetlerinden dolayı bazı sendika yöneticileri işlerinden çıkarılmaktadırlar. Bu durum hemen devletin her kesiminde görülmektedir. Sendika yöneticilerinin işledikleri diğer suçlar hariç sendikal faaliyetlerinden ötürü işten çıkarılmamaları için gerekli tedbir alınmalı ve bu yolda Bakanlıklar teşkilâtlarını uyarmalıdırlar.

15. ORDU PAZARLARINA MUADİL İŞÇİ PAZARLARININ KURULMASI :

Ordu Pazarlarının kurulması sosyal gelişmemizde ileri bir merhale olarak kabul edilmekte ve bu pazar kapsamına girenler iktisaden biraz daha rahata kavuşmuş olmaktadırlar. Bu pazarlara muvazi olarak İşçi Pazarları kurulması yolunda da hükümetin gerekli kanunî formaliteleri hazırlaması temennilerimiz arasındadır.

16. HARCIRAH KANUNUNUN TATBİKATI :

Harcırah Kanunu işçilerimizi kapsamadığı halde bazı çevreler bu kanunu işçilerimize de uygulamakta ve tatbikatı işçiler aleyhine gelişmektedir. Toplu pazarlık düzeninde işçilerin harcırahlarının tesbiti toplu iş sözleşmeleriyle yapılmalıdır. Bu bakımdan değişik şekilde uygulanan harcırah kanununun ya ıslahı veyahut ta işçiler için uygulanacak bir

şistemin teşkilâta empoze edilmesi yerinde olacaktır.

17. İŞ KANUNUNUN 22 ci MADDESİ GEREĞİNCE KESİLEN PARALAR :

İş Kanununun 22 ci maddesi gereğince işçilerden kesilen paraların faizlerinin işçilerin eğitiminde kullanılmak üzere sendikalara devredilmesi yolunda bir formül bulunması uygun olacaktır.

18. İŞÇİ ÇIKARMALARI :

Toplu sözleşme düzenine girdiğimiz günlerde devlet sektöründe bazı işverenler toplu sözleşme müzakerelerinde toptan işçi çıkarma tehdidini bir baskı olarak kullanmak istemektedirler. Hükümetin eskiden beri politikası olan devlet kesiminde toptan işçi çıkarmama prensibinin bir kere daha açıklanmasında psikolojik olarak zrauret vardır.

19. HAFTA TATİLLERİ İLGİLİ KAZANILAN DÂVALAR :

Ödenmeyen kanunî hafta tatili ücretlerinin ödenmesi yolunda işçilerimizin mahkelere açtıkları dâvalar işçilerin lehine neticelenmektedir. Ancak, tatbikatta kazanılan bu dâvaların uygulanmak istenmediği görülmekte işçilerin mahkeme tarafından kabul edilmiş hakları verilmediği gibi bu hakka hak kazanmış işçiler her halükârda mahkelere gönderilmekte ve böylelikle bir taraftan işçi diğer taraftan da hükümet büyük zararlara uğramaktadır. Bu duruma da kesinlikle bir son verilmesi işçilerimizin hakkı olan Pazar yevmiyelerinin verilmesi temennimizdir.

20. RADYO SAATİ :

Türkiye Radyoları son zamanlarda önemli merhaleler katederek programlarını geniş halk topluluklarının ihtiyaçlarına uygun şekilde hazırlamaktadırlar. Bilhassa bu olumlu gelişme TRT Kanununun yürürlüğe girmesiyle biraz daha hızlanacaktır. Ancak, bu müsbet gelişmeye rağmen radyolarımız işçilerle ilgili konulara yeteri kadar yer vermemektedirler Bilhassa işçi eğitimi yeni kanunların işçiye tanıtılması gibi konularda Türkiye Radyolarının programlarına ilâveler yapması ve bununla alâkalı Türk - İş'le münasebet kurması verimli olacaktır.

21. KAMU SEKTÖRÜNDE TOPLU SÖZLEŞME MÜZKERELERİNE KATILAN İŞVERENLERİN YETİŞTİRİLMES :

Kamu sektöründe toplu iş sözleşmesi müzakereleri normal müddetinden daha uzun sürmektedir. Bunun sebeplerini araştırdğımımızda işveren müzakerecilerin basit bir mesele yüzünden günlerce müzakereleri uzattıkları veya uzlaştırma safhasına intikal ettirdikleri görülmektedir. Bunun belli başlı sebepleri müzakerecilerin kanunların maksat ve ruhuna vakıf olmamaları ve bu yolda daha önceden bir çalışma yapmamalarıdır. Toplu iş sözleşmesi müzakerelerinin olumlu bir şekilde ve imkân nisbetinde az ihtilâfa düşmek suretiyle neticelenmesi işveren müzakerecilerin yetiştirilmelerine bağlıdır. Bu bakımdan devlet teşekküleri bu konuda müşterek belirli bir politika takip etmelidirler.

KIBRISLI İŞÇİLERE

Ankara
22 Nisan 1964

Sayın Necati Taşkın
Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu
Genel Sekreteri
Lefkoşe
Kıbrıs

Bütün Kıbrıslı aziz soydaşlarımızla birlikte sizin ve temsilcisi bulunduğunuz değerli Kıbrıslı Türk işçilerinin Kurban Bayramınızı kutlarım. Hepinize mutluluk ve esenlikler, şerefle yürütmekte olduğunuz ve bütün Türk ulusunun yürekten desteklediği hürriyet mücadelesinde başarılar dilerim.

Sevgi ve saygılarımı sunarım.

Bülent ECEVİT
Çalışma Bakanı

22. İŞÇİ ÜCRETLERİNİN ZAMANINDA ÖDENMESİ :

Bütün temenni ve ısrarlarımıza rağmen işçi ücretleri zamanında ödenememektedir. Bu durum yeni girdiğimiz düzende arzu edilmeyen bazı neticeler doğurabilir. Teşkilâtlarımız bundan böyle bir hadise karşısında mevzuatın ihlâl edildiği gerekçesiyle grev yoluna gideceklerini kesinlikle belirtmektedirler. Arzu edilmeyen bu kabil hadiselerin önlenmesi işçi ücretlerinin zamanında ödenmesiyle mümkündür.

23. 274 ve 275 SAYILI KANUNLARIN TATBİKATIYLA ALÂKALI ÇALIŞMA BAKANLIĞININ TUTUM VE DAVRANIŞI :

Adı geçen kanunların tatbikatında Çalışma Bakanlığının belirli bir politikasının olmadığını üzüntü ile görmekteyiz. Kanunların yeni tatbik edilmeyen başlandığı bugünlerde Çalışma Bakanlığının değişik görüşü tatbikatta bu kanunları işlemez hale getirebilir. Bu bakımdan Çalışma Bakanlığı kanunlarla alâkalı tatbikatını yeni baştan gözden geçirip muayyen prensip kararlarına varmalıdır.

24. İS KANUNUNUN ŞUMUL SAHASININ GENİŞLETİLMESİ :

Yeni İş Kanununun çıkması epeyce zaman alacaktır. Bu bakımdan kanun kapsamı dışında olan işçilerin teşmil kararlarıyla kanun kapsamı içine alınması bu durumda olan işçilerimizi mağduriyetten kurtaracaktır.

HABERLER

BİLDİRİ

Yaptıkları iş itibariyle işçi niteliğine sahip oldukları halde, Emekli Sandığı'na bağlandırılarak, bu gerekçeyle, işçilerin yararlandığı haklardan mahrum edilenlerin durumları, Çalışma Bakanlığı tarafından incelenmiştir.

Geçen yıl, bakanlarla işçi yöneticileri arasında yapılan ortak toplantıda bu durum ele alınmış, kabine üyeleri, durumun düzeltilmesi yolunda çalışmalar yapacaklarına dair söz vermişlerdi.

Çalışma Bakanı tarafından, Başbakanlığa yollanan ve ilgili devlet dairelerine iletilmesi istenilen bildiride, aynen şöyle denilmektedir:

«Başbakanlığa,

Yüksek mâlûmları bulunduğu üzere, resmî sektöre bağlı bazı işyerlerinde T.C. Emekli Sandığı'na ilişkin kadrolar ihdas ve bu kadrolar işçi vasfındaki personele tahsis edilmek üzere, esasında işyerlerinde işçi sıfatıyla ve iş akdi ile çalışması gereken personelin, bir zaruret olmadığı halde, daimî kadrolara alındığı ve T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirildikleri görülmektedir. Tatbikatta bu gibiler, diğer devlet memur ve hizmetlilerine çeşitli kanunlarla tanınan hak ve teminata sahip olmadıkları gibi. T.C. Emekli Sandığı ile Sandığı ile de ilgilendirilmi bulunmaları sebebiyle, ve ayni kanunun 12/E fıkrası gereğince, iş hayatı ile ilgili kanunların da himayesi dşında kalmakta ve bu bakımdan mağdui olmaktadırlar.

Bu durumda olanlar hakkında gerekli tedbirler, 16.10.1963 tarihinde, Türk-İş temsilcileriyle yapılan toplantıda karşılıklı olarak incelenmiş ve bu işçilerin gerçekten İş Kanunu ile Sendikalar ve Toplu Sözleşme Kanunlarını da himayesi dışında kaldıkları sonucuna varılmıştır.

Bu itibarla, yüksek makamınızca, kendilerine bağlı işyerleri olan bakanlıklara:

1. 5434 Sayılı Kanuna 6311 Sayılı Kanunla eklenen geçici 90'ıncı madde gereğince, İş Kanunu'na tâbî işyerlerinde işçi vasfı ile çalıştırılıp, T.C. Emekli Sandığı ile 1950 yılından sonra ilgilendirilmiş olanların, bu sandıkla ilgilerini kesilerek, İşçi Sigortaları'na devri,

2. 16.10.1963 Tarihinde Türk-İş temsilcileriyle, Bakanlar arasında yapılan ortak toplantıda varılan karar ve Devlet Personel Dairesi'nde yapılan 23.10.1963 tarihli toplantıda, bakanların bu konudaki ilgili temsilcileriyle varılan mutabaka ttarihli toplantıda, bakanların bu konudaki ılgili temsilcileriyle varılan mutabaka gereğince, bundan böyle, işyerlerinde işçi vasfı ile çalışanların veya çalışması gerekenlerin, hiçbir şekilde kadroya alınmaması ve T.C. Emekli Sandığı ile ilgili herhangi bir kadronun yeniden ihdas edilmesi. Hususlarında gereken talimatın verilmesini, müsaade ve emirlerinize arzederim.

Çalışma Bakanı

Bülent ECEVİT»

ARAŞTIRMA ÇALIŞMALARI

Türk-İş Araştırma Merkezi, personelinin büyük kısmını örgüte dagıtarak, yurtölçüsünde bir araştırma girişmiştir. Bu personel, iki ay sürecek gezileri boyunca, çeşitli bölgeler hakkında sendikal bilgi toplayacaktır. Toplanacak olan sendikal bilgiler şu ana noktalarda toplanmaktadır:

Ücretler, işe alma, işten çıkarma, iş süreleri, işin düzenlenmesi, meslekî eğitim çalışma koşulları, izinler, ihbar süreleri, kıdem tazminatları, tatiller ve tatillerde ödenen ücretler, fazla mesaîler, primler, iş emniyeti, iş disiplini, cezalar, disiplin kurulları, sendika hakları, sendika temsilcileri ...

Toplu sözleşme çalışmaları ile örgütlenme hareketlerinden Türk İş'i zamanında haberdar etmiyen üye kuruluşların durumları, böylelikle belirlenmiş olacaktır.

TEKSTİL ÜCRETLERİ

Gaziantep Bölge Çalışma Müdürü Yardımcısı'nın olumsuz tutumu, Gaziantep'li tekstil işçilerinin aleyhine sonuçlanmış, asgarî ücret komisyonunda yer alan bu memur, işveren görüşünü benimsiyerek, asgarî ücretlerin çok düşük olarak belirlenmesi sağlamıştır.

Asgari ücret komisyonunda yer alan sendika temsilcisi, işçi temsilcisi ve hükûmet doktorunun oya katılmasına rağmen, Bölge Çalışma Müdür Yardımcısı'nın işveren lehinde oy kullanması sonucu, ücretler, düşünülen en düşük şekilde, 625 - 900 kuruş olarak belirlenmiştir. Bölge Müdürlüğü'nün bu yoldaki tutumu, işçi çevrelerinde üzüntü ile karşılanmıştır.

Teksif Gaziantep Şubesi, bu asgarî ücretlere, Çalışma Bakanlığı nezdinde itiraz edecektir. İtirazın, Çalışma Bakanlığı çevrelerinde olumlu karşılanacağı sanılmaktadır.

GELİŞME

Kâğt-İş Sendikası'nın işverenle yaptığı toplu sözleşme, 1 Ocak 1964 tarihinde itibaren yürürlüğe girmiştir.

Bu toplu sözleşme ile elde edilen haklardan, sadece Kâğıt-İş Sendikası üyeleri yararlanabilmektedirler. Bu durum, sendikalı olmıyan işçilerin 750'sini daha Kâğıt-İş'e üye olmalarına sebebiyet vermiştir Bunlardan 6 yüz'ü Şubat, 150'si de Mart ayında sendikaya kaydolmuşlardır.

Bu son kayıtlarla, Kağıt-İŞ'in üye sayısı, 5 bin'e yaklaşmıştır.

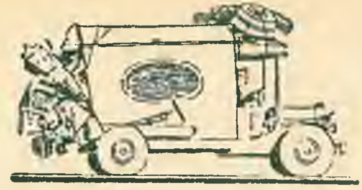

ŞEKER - İŞ'TE EĞİTİM

Şeker-İş Sendikası, Türk-İş Eğitim Programı'na paralel olarak düzenlendiği eğitim programını açıklamıştır. Bu program gereğince düzenlenen mahallî seminerlerin uygulamasına başlanmış bulunmaktadır. 7 Mart tarihinde başlıyan mahallî seminerlere 10 Ağustos'a kadar devam edilecektir. Bu seminlerde başarı gösteren Şeker-İş kurs görenleri, Ankara'da düzenlenecek olan millî seminere katılma hakkını elde edeceklerdir. Eğitim Programının, Türk-İş eğitim Programına paralel olarak uygulanmasına dikkat sarfedilmektedir.

Bu arada, fevkâlâde kongrelerinin yapılmasına karar verilen 5 şubenin kongresi bitmiş bulunmaktadır.

Bu sendikamızın toplu sözleşme çalışmaları da devam etmektedir. Toplu sözleşme safhalarıyla ilgili olarak hazırlanan bir film de, Turizm Bakanlığı tarafından çekilmiş ve hazır hale getirilmiştir. Yapılan toplu sözleşmeler, şubelerde izah edilecektir.

ÖRGÜTLENME

Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası'nın girişmiş olduğu yurt çapındaki örgütlenme çalışmalarna hızla devam edilmektedir.

Türk-İş örgütlenme plânla paralel olarak Türkiye tipi Millî sendika kimliğini alan bu sendikamızın, tüzüğü de, 23 Şubat'ta yapılan genel kurul toplantısında değiştirilmiş ve sendika tipinin değişikliği ile ilgili redaksiyondan sonra, Sendikalar Kanunu'nun ruhuna uygun hale getirilmiştir.

Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası Yöneticileri, arada, derhal faaliyete geçmişler ve ilk temaslarını, İzmir Ege Bölgesi Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası ile kurmuşlardır. Ege'li sendikacılarla yapılan temaslarda oluml usonuçlar elde edilmiştir. Ege Bölgesi Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası Başkanı Burhanettin Asutay, merkeze yolladığı bu konudaki mesajında, sendikasının, birleşme konusunda karar aldığını ve ve Nisan ayı içinde yapılacak genel kongrede, bu yoldaki yönetim kurulu kararının onaylanacağını bildirmiştir.

Teşkilâtlanma çalışmalarına, Bursa Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası ile yapılan temaslarla devam edilmiştir. Bu sendikanın başkanı Necati Yıldırım'la yapılan bu görüşmeler de olumlu sonuç vermiştir

Öte yandan, İzmir ESHOT İşçileri Sendikası ve Ankara Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası ile temasa geçilmiştir. Trakya Bölgesi motorlu taşıt işçilerini'de organize ederek, genç millî sendikanın kapsamına almak yolunda da çalışmalar yapılmaktadır.

YAPI İŞ MARMARA ŞUBESİ KURULDU

Yapı-İş Sendikası Marmara şubesi kurulmuştur. Şubenin kuruluşunu kamuoyuna bir bildiri ile duyuran Yapı-İş üyesi sendikacılar, yapı işçilerinin, Türkiye'nin işkolu itibariyle en fazla ihmale uğrıyan işçiler olduğunu ifade etmekte ve sendikasız işçileri, sendikaya üye olmağa çağırmaktadırlar.

Söz konusu bildiride, özetle şöyle denilmektedir:

«Gayemiz, hep beraber, daima istismar edilmekte olan meslektaşlarımızla el-ele, kafa-kafaya verip, davalarımızı kanun yoluyla halletmektir ve bunu en kısa zamanda başaracağız.

Muhterem kardeşlerimiz,

İşkolumuz içinde çalışan arkadaşlamızdan onbinlercesinin 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev Lokavt Kanunu'ndan faydalanamadığı bir yana, daha hâlâ işyerlerinde:

İşçi Sigortaları'ndan ve Maliye'den kaçak çalıştırılanlar,

Hafta tatilleri (pazar yevmiyeleri) verilmiyenler,

Günde sekiz saatten fazla (9-10 saat) çalıştırılıp, fazla mesaîleri verilmiyenler,

Aylık istihkakı, parası verilmeyip, süründürülenler,

Sabah güneş doğmadan çalışmağa başlıyan ve akşam karanlığında, işverenin insafı geldiği zaman paydos ettirilenler,

Esir gibi çalıştırılan (taş yontucuları) kardeşlerimiz var... Bu «var»lar, saymakla bitmez.»

Bildiride, daha sonra, sendika üyeliğinin kanun teminatı altında olduğu hatırlatılmakta ve sendikaya üye olmanın içbir sakıncası olmadığı bildirildikten sonra, faydaları anlatılmaktadır.

MADEN İŞÇİLERİNİN KOOPERATİFİ

Zonguldak Maden İşçileri Sendikası'nın yönetim ve denetim kurulları ile onur kurulu üyelerinin Mar ayı sonunda yaptıkları ortak toplantıda, bir tüketim kooperatifi kurulması yolunda karara varılmıştır. Üyeler tarafından oybirliğiyle alınan bu yoldaki karar uyarınca kurulacak kooperatif, sendika üyelerine ucuz giyim besi maddeleri sağlıyacak, ayrıca, bu maddelerin ödenmesinde de kolaylıklar sağlıyacaktır.

Söz konusu kooperatifin, sendika şubesi bulunan bölgelerde de kurulması ve «Migros» usulü ile satışta bulunması da karar altına alınmıştır.

LOKOMOTİFLERE HACİZ Mİ KOYALIM

En geç; bir Nisan'a kadar ücretlerine almaları icabeden 40 bin demiryol işçisinin ücretlerini hâlâ alamamaları üzerine. Türkiye Demiryolları İşçi Sendikaları Federasyonu 10 Nisan'da bir basın bülteni çıkararak, gerek Ulaştırma bakanlığının gerekse Maliye Bakanlığının en kısa zamanda ücretlerin ödemesini temin etmesini istemiştir. Federasyon Başkan Şerafettin Akova Basın bülteninde bu konuda şunları duyurmaktadır:

«Demiryolları İşçi Sendikaları Federasyonu olarak, hiçbir şeyden çekinmeden ilân ediyoruz,

ve diyoruz ki;

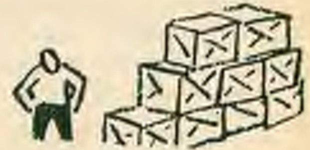
Bu şartlar ve vasat içersinde Demiryollarının gerçek durumunu, kurtuluş imkan ve kaynaklarını mesul şahıslarla her zaman ve istenildiği yerde münazaraya hazırız,

Bu cesareti kendilerinde göremiyenler varsa (ki olduğuna inanıyoruz) yerlerinde durmamalıdırlar.

Çalışan insanlar olarak günlük nafakamızı geciktiren zihniyetin daima karşısındayız.

Bu güne kadar ödenmeyen Demiryol İşçi ücretlerinin derhal ödenmesi için gerekli meblağın bulunması ve 40 bin demiryol işçilerinin daha fazla ısdıraba düçar bırakılmamasını ilgililere hatırlatıyoruz.

Yoksa konuların vermiş olduğu yetkiye dayanarak mevcut lokomotoiflere haciz koydurmak yoluna mı gidilmelidir?»

TOTSİS KURULDU

Ankara'da, Opera ve Tiyatro sanatkarları da bir araya gelerek yeni bir sandika kurmuşlardır. «Türkiye Opera, Tiyatro sanatkarları ve Yardımcı İşçileri Sendikası» kısaca TOTSİS'in başkanlığına Müjdat Kutucoğlu, ikinci başkanlıklara Ali Koç Gürkoç ve Necat Çıdamlı, Genel Sekreterliğe Oğuz Bora ve Mali Sekreterliğe Ferdi Talay seçilmişlerdir.

GREV AÇIKLAMASI

Türkiye Liman ve Kara Tahmil-Tahliye İşçileri Sendikası (LİKAT-İŞ) ile İstanbulda faaliyette bulunan Antalya Nakliyat Şirketi arasında çıkan ve sendikaca grev kararı verilmesine sebep olan olaylar hakkında sendika genel başkanı Mehmet Ali Sarı 9 Nisan günü bir basın toplantısı yaparak açıklamalarda bulunmuştur.

M. Ali Sarı'nın açıklamasındaki greve karar verilmesine sebep olan olaylardan bazıları şunlardır:

1 — İşyerindeki puantörlere ücret ve faela mesaileri, toplu sözleşmenin 27 ve 28'nci maddelerine aykırı olarak ödenmitir,

2 — Belediye hudutları haricine gönderilen vazifelilere toplu sözleşmenin 29. maddesine göre harcirah verilmemiştir,

3 — Toplu sözleşmenin 38 ve iş sağlığı ile iş emniyeti nizamnamesinin hükümleri ihlal edilmiştir

4 — Her ayın 5 inde işlenmiş işçi ücretlerinin tediyesi toplu sözleşmenin 49. maddesine göre icap ederken işveren buna da riayet etmemiştir,

5 — Sandık parası adı altında işçiden kanuna aykırı şekilde para kesilmiş ve bu paraları en geç Şubat 1964 sonuna kadar geri ödemeği yazılı olarak taahüt eden bugüne kadar sözünü yerine getirmemiştir,

6 — 274 sayılı Sendikal Kanununun 23. ve toplu sözleşmenin 48. maddesi gereğince ücret tediyesi sırasında işçiden kesilen ve sendikamıza derhal devredilmesi gereken sandika aidatlari, işçiden kesildiği halde 5 aylık olan bu paralar bugüne kadar sendikamıza verilmemiştir.

7 — İşçiden kesilen 9 aylık tasarruf bonolarının parası maliyeye yatırılmamış ve işçinin tasarruf bonoları kendilerine verilmemiştir.

VAZİFE ŞEHİDİ

Gaziantep'teki Yetkin-Şekerciler İplik Fabrikası işçilerinden Sadık Keş, 30 Mart tarihinde vefat etmiştir.

Teksif'in Gaziantep Şubesi üyelerinden olan Sadık Keş, vazife başında, tezgâh başında ölmüştür.

Vazife şehidi işçinin ölümü, işçi çevrelerinde büyük üzüntüyle karşılanmıştır. Teksif Gaziantep Şubesi Haber Bülteni'nde verilen haberler arasında yer alan bu konudaki bilgide, Sadık Keş'in ailesine başsağlığı dilemektedir. Biz de, vazife şehidi arkadaşımızın kederli ailesine başsağlığı dileriz.

GENEL-İŞ'TE TOPLU SÖZLEŞMELER

Türkiye Genel Hizmetler Sendikası tarafından yapılmakta olan toplu sözleşmelere hızla devam edilmektedir.

Belediyelerin özel bütçeleri olması sebebiyle, toplu sözleşmelere şubeleri itibariyle ayrı ayrı yapmağa mecbur kalan Genel Hizmetler Sendikası'nın şimdiye dek yaptığı toplu sözleşme yaptığı, şubeleri şunlardır:

Aydın, Nazilli, Manisa, Ödemiş, Karacasu Söke, Germencik, Eskişehir, Batman, Uşak, İskenderun, Diyarbakır, Adana, Mersin, Osmaniye, İzmit, Ceyhan, Tire, Kuşadası, Turgutlu Akhisar, Ankara Ulus İşhanı, İzmir, Gaziantep, Siirt...

Halen görüşmelerine devam edilip, kısa süre içinde biteceği sanılanlar ise, Ankara, İstanbul, Denizli, Bursa, Çorum ve Gaziantep Bayındırlık İşçileridir.

Antalya Belediyesi ile uyuşmazlığa düşen sendikanın, bu belediye ile giriştiği pazarlık işe, hale hakem kurulundadır

Genel-İş Yünetim Kurulu'nun 1 Nisan 1964'te Samsun'da yapmağa karar verdiği grev ise, 31 Mart akşamı tarafından anlaşması üzerine durdurulmuştur. Belediye yetkililerinin, greve birkaç saat kala anlayış gösterilmeleri, grevden vazgeçilmesine sebep teşkil etmiştir.

Şimdiye kadar yaplan toplu sözleşmelerle elde edilen haklar ise, Genel-İş tarafından yayımlanan haber bülteninde şöyle özenlenmektedir:

«Şimdiye kadar yapılan toplu sözleşmelerde, sendikamızın talepleri, yüzde 80 oranında kabul ettirilmitir. Sözleşmelerde özellikle,

Sendikanın tanınması, sözleşmenin yürütümü, Emekli Sandığı'na tabî işçilerin Sosyal Sigortalardan ve İş Kanunu'ndan yararlanmaları, işçi alımında sendika, işten çıkarmalarda —ilk giren son çıkar— genel kuralının uygulanması, çalışma saatleri, fazla mesaîler, hafta ve genel tatil ücretleri, yıllık ücretli izinlerin artırılması, ihbar ve kıdem tazminatlarının artırılması, ölen işçinin ailesine kıdem tazminatı verilmesi, askerlik ve hastalığın kıdeme sayılması, işçinin işyerlerinde garantisi, iki işçi ve iki işverenden kurulacak şikâyet, işyeri, iş güvenliği ve genel komitelerin kurulması, sendika yöneticisi ve sendika temsilcilerinin garantisi, işyerlerine girme hakkı, işçilere verilecek mazaret izinleri, sendika temsilcilerinin adedi, işyerlerinde ilân tahtasının bulundurulması, sosyal yardımlar, çocuk zammı, yemek bedeli, işyeri

mâmullerinden ücretsiz yararlanma, kanunî harcırah bedeli, 6772 sayılı kanunun bütün işçilere uygulanması, işçilere süt yoğurt verilmesi, asgarî ücretlerin belirlenmesi, melbusatların verilmesi, kalitesi, dayanıklılık derecesi hakkında sendikanın söz hakkı ücretlere seyyanen veya bir zam yapılması, işçilerin tatillerini geçirecek kamp kurulması yolunda hükümler konulmaktadır.»

ECEVİT TEKSİF'TE KONUŞTU

Türkiye Tekstil Örme ve Giyim İşçileri Sendikası (TEKSİF) Kayseri Şubesi ile Kayserideki Birlik ve Ort anadolu mensucat fabrikaları arasında toplu sözleşmeler imza edilmitir. Bu münasebetle yapılan törende Çalışma Bakanı Bülent Ecevit, Teksif Sendikası Genel Başkanı Bahir Ersoy, sendika yöneticileri, fabrikaların işverenleri ve müdürleri hazır bulunmuşlardır. Törende bir konuşma yapan Çalışma Bakanı Bülent Ecevit özetle şunları söylemiştir:

— Toplu sözleşme hakkının uygulanmasında Türk işçisi ve işvereni büyük başarı göstermiştir. Bu hakların memleketimizde olumlu bir şekilde kullanılacağından şüphe edenlerin bu şüphelerinde haklı olmadıkları daha şimdiden görülmüştür.

Kanunun uygulanmağa başlamasından bugüne kadar, yedi buçuk aylık bir süre içinde 200 kadar toplu sözleme imzalaşmıştır.

Şimdiden işçilerimizin yaklaşık olarak onda biri toplu sözleşmelerden yararlar hale getirilmiştir.

Kayseri Türkiye'nin iş hayatında önemli bir yer tutar. Kayseri halknın öteden beri iş hayatında gösterdiği uyanıklığı şimdi işçisi ile işvereni ile bu yeni haklar düzeninde de gösterdiklerini öğünerek izliyoruz. Toplu sözleşme düzeninde işçiler işyerlerini karlı hale getirmek için büyük gayretle işverenleri ne yardımcı olmaktadırlar.

Bugün Kayseri Birlik ve Orta Anadolu Tekstil Febrikalarında imzalanan toplu sözleşmelerin de memleket ve işçinin yararına olduğu kadar, işveren müesseselerinin de yararına olduğuna güveniyorum.

YAYIN

Balıkesir ilinde, dört sendika tarafından kasa ve kafa birliğiyle çkarılan «Çalışanların Sesi» adlı gazetenin birinci sayısı, yayınlanmıştır.

Belediye-İş, Harp-İş, Teksif ve Yapı-İmar İş sendikalarının birleşerek çıkardıkları gazete, şimdilik onbeş günde bir yayımlanacaktır.

Anayasa dışı hareket, faaliyet ve nizamın, baskı rejimlerinin, yabancı idelojilerin, sosyal adaletsizliğin, emperyalist emellerin, ırk renk, cins, dil, din ayrımının, kişi vicdan hak ve hürriyetlerinin kısıtlayıcı durumundaki her davranışın karşısında olduğunu bildiren «Çalışanların Sesi»ne, yayın hayatında süreli ve büyük başarı dileriz.

YÜKSEK HAKEM KURULU KARARI

Ankara Elektrik Havagazı İşçileri Sendikası ile Ankara Elektrik-Havagazı İşletmesi Müessesesi Genel Müdürlüğü arasındaki uyuşmazlık, Yüksek Hakem Kurulu'nun verdiği kararla, işçiler lehinde sonuçlanmıştır.

Bundan bir süre önce, taraflar arasında başlıyan toplu sözleşme görüşmeleri, bazı konularda anlaşmaya varılmaması yüzünden İl Hakem Kurulu'na havale edilmiş ve İl Hakem Kurulu da, uyuşmazlığı, işveren lehine karara bağlamıştı. Ancak, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu'nun 35'inci maddesinin 2'nci bendinin son fıkrasına göre, İl Hakem Kurulu'nun aldığı bu yoldaki karara itiraz eden sendika, uyuşmazlığın Yüksek Hakem Kurulu'na havelesini sağlamış ve burada incelenen uyuşmazlıkta, sendika haklı görülmüştür.

İşçilerin bu büyük başarısı, memnunluk uyandırmıştır. Yüksek Hakem Kurulu'nun, işçilerin isteğine uyarak gerçekleştirdiği ve İl Hakem Kurulu'nun kararını değiştirerek belirlediği karar, aynen şöyledir:

1066 — 2 —
964/2

Ankara Elektrik — Havagazı İşletmesi Müessesesi Genel Müdürlüğü ile Ankara Elektrik Havagazı İşçileri Sendikası arasında, 275 sayılı Kanun hükümlerine göre Toplu İş Sözleşmesi görüşmeleri yapılmakta iken tarafların uyuşamaması sonucu, durum anılan kanun'un 19 uncu maddesinin 3 ncü bendi gereğince Ankara İl Hakem Kuruluna götürülmüştür.

Ankara İl Hakem Kurulu'nun uyuşmazlık konuları hakkında vermiş olduğu 16/16/1963 gün ve 3 sayılı karara karşı, sendika, ayni kanun'un 35 nci maddesinin 2 nci bendinin son fıkrasında yazılı süre içinde itiraz ettiğinden ayni kanun'un 36 nci maddesinin 2 nci bendi hüküme göre uyuşmazlık dosyası İl Hakem Kurulunca 4/2/1964 gün ve 1425 sayılı yazıya ekli olarak Kurulumuza gönderilmiştir.

275 sayılı Kanun'un 36 ncı maddesi hükmüne göre teşekkül eden Kurulumuz 31/3/1964 günü Yargıtay 9. uncu Hukuk Dairesi Başkanı

Muhittin Taylan'ın Başkanlığında Çalışma Bakanlığında toplandı.

Uyuşmazlık konularının;

1 — Bütün işçilere:

A) Gündeliği 12 liraya kadar olanlara % 50,

B) Gündeliği 15 liraya kadar olanlara % 40,

C) Gündeliği 18 liraya kadar olanlara % 30,

D) Gündeliği 18 den yukarı olanlara % 20 oranında zam yapılması;

2 — Yarım gün çalışanlara da yemek veya bunun parasının verilmesi,

3 — Daimi işçilere verilmekte olan.

A) Prim

B) Yükselme haklarının tanınması

C) Eşinin ölümü halinde 1 aylık tutarında yardım yapılması,

4 — Bazı işçilere 1962 yılı sonuna kadar verilip te bilâhare kesilmiş olan elbise, ayakkabı gibi giyim malzemesinin tekrar verilmesi,

Dışarıda çalışan bütün işçilere eldiven, meşin ceket verilmesi,

Ayakkabının yılda 2 çift olarak verilmesi,

5 — Sigortalı yıllık ücretle çalışanlara da prim verilmesi. Bu işçilerin gündeliğe aktarılması,

6 — İşçilere akşam — sabah servis arabası verilmesi,

7 — İşyeri inzibat kuruluna sendikadan da iki temsilcinin alınmasıdır.

Bu konular hakkında Ankara İl Hakem Kurulu'nun 16/1/1964 gün ve 3 sayılı kararında aynen:

1 — Verilmekte olan yemek bedelinin 150 kuruştan 300 kuruşa yükseltilmesi ve yemek yiyip işçilerden alınmakta olan 10 - 25 kuruşun alınmaması ve yarım gün çalışanlara da yemek veya bedelinin verilmesi.

Bu konuda yapılan görüşme neticesinde: (Yemek bedelinin 150 kuruştan 175 kuruşa yükseltilmesine ve işçilerden alınmakta olan 10-25 kuruşun alınmamasına yarım gün çalışanlara da yemek veya bedelinin verilmesi, tam gün çalışanlara karşı bir adaletsizlik tevlit edeceğinden bu hususun reddine) Oy birliğiyle;

2 — Sigortalı aylıklı, ücretli işçilerin gündeliğe. aktarılması...

Bu konuya gelince: (İşverenin tâbi bulunduğu 4325 sayılı kanun'un 7 ve 9 uncu maddelerine göre aylıklı personelin işgal ettikleri kadroların Belediye Meclisince tasdik edilmesi ve bu hususun gündeliğe çevirmesi kanun konusu bulunduğundan reddine) oy çokluğuyla;

3 — Ana, baba, karı, koca, kardeşler ve çocuklarının ölümü ve işçinin evlenmesi halinde iki gün ücretli izin verilmesi maddesine gelince:

(İşçinin bu gibi hallerde içinde bulunduğu psikolojik durum gözönüne alınarak kendilerine 7467 sayılı) kanunla tanınmış haklardan gayri iki gün ücretli izin verilmesine) oy birliğiyle;

,4 — Daimi işçilere verilmekte olan prim, yükselme hakları, eşinin ölümü halinde bir aylık ücret tutarında yardım ve yardımlaşma cemiyetinden faydalanma haklarının verilmesi hususundaki maddeye gelince:

A) Prim. Bakanlar Kurulu kararı ile ancak daimi işçilere verilmekte olduğu,

B) Bu işçilerin geçici bulunmasıitibariyle de bir terfi sistemine bağlanamıyacakları ve bu gibi geçici işçilere geçim şartları gözönüne alınarak ücret miktarlarının asgarı ücret tesbit komisyonunca tesbit edildiği, cihetle bu iki isteğin reddine. Oy çokluğuyla.

C) Sendika, yardımlaşma cemiyetinden faydalanma hakkından vazgeçtiği ve esasen bu derneğin işverenle hukukî bir münasebeti bulunmadğı cihetle bu istediğinde reddine. Oy birliğiyle. ,

5 — Sigortalı aylık işçilere de prim verilmesi konusuna ilişkin maddeye gelince: 7244 sayılı Kanunun 5 nci maddesindeki sarahata nazaran bu gibi personele prim verilemiyeceği anlaşıldığından isteğin reddine. Oy çokluğu ile.

6 — Bazı işçilere 1962 yılına kadar verilip te bilahare kesilen ayakkabı ve giyim eşyasının bu işçilere yeniden verilmesi, kışın açık havada çalışan bütün işçilere meşin ceket ve eldiven verilmesi ve ayakkabının yılda iki çift verilmesi isteğine gelince:

Toplu İş Sözleşmesinin 14 ncü maddesinde giyim eşyası ve tahaffuz malzemesinin ne şekilde verileceği tesbit ve kabul edilmiş olduğundan isteğin reddine. Oy çokluğu ile.

7 — İşçilere sabah akşam servis arabası tahsis edilmesi konusuna gelince:

237 sayılı Taşıt Kanununa ve bu kanuna dayanılarak çıkarılan tüzük hükümlerince bu isteğin de reddine. Oy çokluğu ile. (Bu madde konuşulurken işçiler adına hakem olarak bulunan Selahattin Kaçaran kurulu terk etmiş ve bu husus ayrıca bir tutanakla tesbit edilmiştir.)

8 — Toplu İş Sözleşmesinin kapsamına giren bilcümle işçilere,

a) Gündeliği 12 liraya kadar (12 lira dahil) olanlara % 50,

b) Gündeliği 15 liraya kadar (15 lira dahil) olanlara % 40,

c) Gündeliği 18 liraya kadar (18 lira dahil) olanlara % 40,

d) Gündeliği 18 liradan yukarı olanlara % 20,

oranında zam yapılması istek konusuna gelince:

İşyerinde gündelikle çalıştırılan bütün işçilere münhasır olmak üzere ve yapılmakta olan toplu iş sözleşmeleri ve asgarî ücretler gözönünde tutularak,

a) Gündeliği 15 liraya kadar (15 lira dahil olanrala) % 10,

b) Gündeliği 15 liradan yukarı olanlara da % 5 oranında zam yapılmasına fazla isteğin reddine mevcudun oybirliği ile,

9 — İşyeri iş inzibatı ve disiplin kuruluna sendikalardan da iki temsilcinin girmesi yolundaki isteğin :

İşverenin tâbi bulunduğu 4325 sayılı Kanun'un 1 nci maddesi hükmüne göre Disiplin Kurulu ancak memur ve hizmetliler hakkında işlem yapmaya yetkili olup, işçiler hakkında karar vermeye yetkili bulunmadığından isteğin reddine, mevcudun oy birliğiyle karar verildiği belirtilmiştir.

Taraf sendikanın 21/1/1964 gün ve 181 sayılı itiraz dilekçesinde özet olarak:

1 — Kademeli zam yapılması,

2 — Daimi işçilere verilmekte olan prim ve terfi hakkının sağlanması ve eşinin ölümü halinde bir aylık tutarında yardım yapılması

3 — Giyim eşyası verilmesi,

4 — Sigortaya tâbi aylık ücretle çalışmakta olan işçilere de prim verilmesi,

5 — İşçilere servis arabası verilmesi,

6 — İşyerinde disiplin kurulu kurulması,

7 — Yarım gün çalışanlara da yemek verilmesi, konularındaki

İl Hakem Kurulu Kararının hüküm fıkralarının kaldırılarak istekleri gibi verilmesi,

1 — Yemek bedelinin arttırılması,

2 — Mazeret izni verilmesi,

Konularındaki İl Hakem Kurulu Kararının hüküm fıkralarının onanması,

İstenmektedir.

Gereği konuşulup düşünüldü:

«1. Haftada 48 saat çalışma esas olmak üzere, Cumartesi günleri yarım gün çalışan işçilere, örnek işyerlerinde yemek veya bedeli verilmekte ve Cumartesi günü çalışılmıyan yarım gün tutarı iş saatlerinin haftanın diğer günlerine dağıtılmış olduğu anlaşıldığından, işyerinde yarım gün çalışanlara yemek bedeli verilmemesi konusundaki İl Hakem Kurulu kararının kaldırılmasına ve yarım gün çalışan işçilere de yemek veya parasının verilmesine,

2. Sigortalı, aylık ücretli işçilerin gündeliğe aktarılmasında kanunî bir engel bulunmadığından. İl Hakem Kurulu kararının bu konuya ilişkin gerekçesinde isabet yoktur. Ancak, aylıklı sigortalı işçilerin gündeliğe geçirilmesi, diğer gün delikli işçilerle bunların arasında gündelik miktarı bakımından eşitsizlik meydana getireceğinden, sendikanın bu konudaki itirazının reddi ile, sonucu bakımından doğru olan İl Hakem Kurulu kararının bu konuya ilişkin kararının onanmasına,

3. Daimî içilere verilmekte olan prim, hakkı eşinin ölümü halinde bir aylık ücret tutarında yardım yapılması konusunda, geçici işçilerin hizmet süreleri ve gördükleri işlerin niteliği göz önünde bulundurulduğu takdirde, gördükleri işlerin daimîlik arzettiği anlaşıldığından, İl Hakem Kurulu kararının bu husustaki hüküm fıkrasının kaldırılmasına ve daimî işçilere tanınan menfaatlerin geçici adı verilen bu işçilere de tanınmasına,

4 — Sigortalı aylık işçilere de prim verilmesi konusunda ikinci bendde karar verilmiş olduğundan bu konuda ayrıca bir karar verilmesine yer olmadığına,

5 — Bazı işçilere 1962 yılına kadar verilip te bilâhere kesilen ayakkabı ve giyim eşyasının bu işçilere verilmesi konusundaki istek, Toplu İş Sözleşmesinin 14 ncü maddesinde söz konusu edilen «ve iş emniyeti ve işçi sağlığını koruma tüzüklerinin öngördüğü malzeme ve giyim eşyası dışında gösterilmiş bulunduğu anlaşıldığından İl Hakem Kurulu Kararının bu konuya ilişkin kararının kaldırılmasna ve ayakkabı vesair giyim eşyası verilmeyen işçilere de istek gibi ayni eşyanın verilmesine,

6 — İşçilere taşıt tahsisinde prensip bakımından kanunî bir sakınca bulunmadığından ve gündüzleri taşıt sağlanması mümkün olduğu halde, geceleri taşıt temini mümkün olamıyacağından bu isteğe ilişkin İl Hakem Kurulu Kararının kaldırılmasına ve saat 23 den 6 ya kadar belirli terifeli taşıtların işlemediği semtlere münhasır olmak üzere işçilere taşıt tahsisine,

7 — Görülen işlerin niteliği, hayat ve geçim şartları ve benzeri işyerlerinde uygulanan ücretler gözönünde bulundurularak İl Hakem Kurulu Kararının kaldırılmasına ve sendikanın fazla ilişkin itirazının reddi ile aylık ücretle çalışan işçiler hariç olmak üzere, devamlı geçici - farkı gözetilmeksizin yevmiyeli işçilerin ücretlerine:

a — 15 liraya kadar (15 lira dahil) üç lira,

b — 15 liradan yukarı iki lira, zam yapılmasına,

c — 15 liranın üstünde olan ücretlere yapılan zam neticesinde ücreti 18 liranın altında kalan ücretlerin 18 liraya iblağına, ve bu zamların 1/4/1964 tarihinden itibaren uygulanmasına,

8 — Tarafların prensip bakımından işyerinde disiplin cezaları hakkında karar vermek yetkisini haiz bir disiplin kurulu kurulmasında birleşmiş oldukları, Kurulumuzca gözününde tutularak bir başkan ve dört üyeden teşkil edilmek, başkan ve iki üyesi işverence, iki üyesi de işçi sendikasınca seçilmek, tam savı ile toplanmak, yalnız bir üyenın katılmaması kurulun toplanmasına engel bulunmamak ve kurula katılanların salt çoğunluğu ile karar vermek ve oylarda eşitlik halinde başkanın katılacağı taraf çoğunluğu üzere işyerinde işçilere uygulanacak cezalar hakkında karar vermek yetkisini haiz bir disiplin kurulu kurulmasına,

31/3/1964 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan : Yargıtay 9. Hukuk Dairesi Başkanı Muhittin Taylan

Üye : Danıştay 8. Hukuk Dairesi Başkanı Hikmet Kümbetlioğlu

Üye : Ankara Hukuk Fakültesi Profösörlerinden Turhan Esener

Üye : Çalışma Bakanlığı 1. Hukuk Müşaviri Kemal Başkal

Üye : Çalışma Bakanlığı Çalışma Genel Müdürü Ekmel Onbulak

Üye : İşveren Sendikaları Konfederasyonundan Tarık Binat (Katılmadı)

Üye : Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç

Üye : Ankara Oleyis Başkanı Nusret Aydın

EĞİTİM

Son üç aylık eğitim çalışmalarını, geçen sayılarımızda yer olmadığı için yayımlayamamıştık. Bu sayımızdan, aylık eğitim çalışmalarının tümü, aynen iletiyoruz:

MERSİN SEMİNERLERİ

1964 Yılının ilk seminerleri, Mersin'de verilmiştir. Biri işkolu ve biri de bölge semineri olan bu seminerler 6 - 10 Ocak tarihleri arasında yapılmıştır.

İlk Mersin semineri, 6 - 8 Ocak tarihleri arasında verilmiştir. Burada, Türk-İş eğitim görevlisi Önder Aker, Muzaffer Sıranç AID'den Mr. Roger Burgess ve eğitim teknisyeni Hulûsi Şendoğdu tarafından dersler verilmiştir. Sendikalar Kanunu ve sendika üyeliği, Sendika Temsilcisinin Görevleri ve Toplu Pazarlık ve Grev konulu dersler bölgedeki sendika yöneticisi arkadaşlarımız tarafından ile izlenmiştir.

Mersin seminerlerinin ikincisi ise, 7 - 10 Ocak tarihleri arasında, Devlet Üretme Çiftlikleri İşçileri Sendikası kurs görenlerine verilmiştir. Bu seminerde Türk-İş Eğitim Müdür Yardımcısı Kutay Aksel, eğitim görevlisi Önder Aker, Muzaffer Sıranç, Dördüncü Bölge Eğitim Müdür Hüseyin Elbek ve AID'den Roger Burgess ile yabancı uyruklu bir diğer öğretici, Mr. Pop (GGT - FO) ve Eğitim teknisyeni Hulûsi Şendoğdu şu konularda dersler vermişlerdir:

İş mevzuatı, Sendikalar Kanunu, Toplu pazarlık ve sendikaların toplu pazarlığa hazırlanması, toplu pazarlık ve bu alanda tarım işkolunun özellikleri, Toplu pazarlık, müzakre ve grev stratejisi, toplu iş sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, sendika temsilcisi, şikâyetlerin halledilmesi.

ANKARA SEMİNERİ

Ankara semineri, 14-17 Ocak tarihleri arasında, Kızılay Genel Merkezi Salonu'nda yapılmıştır. Otuz kursgörenin katıldığı bu seminerde, Türk-İş Eğitim Müdür Yardımcısı Kutay Aksel, Araştırma Bürosun Müdür Yardımcısı Doğan Avcıoğlu, Muzaffer Sıranç, AID'den Dr. Thomas E. Posey, Fransız Besi, Otel ve Ticarî İşçiler Federasyonu Genel SekreterYardımcısı Mr. M.C. Jacquet ve eğitim teknisyeni Aydın Öztepe tarafından, şu konulu dersler verilmiştir:

Sendikalar Kanunu, toplu pazarlık müzakereleri stateji ve taktiği, toplu sözleşmelerde ekonomi, Toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt sendika işveren münasebetleri, sendika temsilcisinin görevleri.

BURSA SEMİNLERİ

Bursa Semineri, 20-23 Ocak tarihleri arasında yapılmıştır. Oleyis işkolun daya pılan seminere Türk-İş Hukuk Müşaviri Kemal Sahir Sunar, Toleyis Federasyonu Başkanı İsmail Aras AID'den Roger E. Burgess, Mr. J. A. Wagener, Türt-İş Eğitim görevlisi Şanar Taysi eğitim teknisyeni Aydın Öztepe katılmışlardır.

28 Kurs görenin katıldığı ve başarı kazandığı seminerde, aşağıdaki konularda dersler verilmiştir:

İş mevzuatı, Sendikalar Kanunu, Oleyis işkolunun toplu pazarlık özellikleri, Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, Toplu pazarlık, grev stratejisi ve müzakere, toplu pazarlık hazırlığa konusunda panel müzakere, sendika temsilcisi.

İZMİR SEMİNERİ

Şubat ayının ilk semineri ise, 4-7 Şubat tarihleri arasında, Tütün, Müskirat, Gıda işkolunda yapılmıştır. Bu seminere, Türk-İş Üçüncü Bölge Temsilcisi Burhanettin Asutay, İngiliz Gıda ve Müşkirat Sendikası'ndan John Phillips, Türk-İş Eğitim Müdür Yardımcısı Kutay Aksel, OECD Danımanı Ken Eaton ve eğitim teknisyeni Aydın Öztepe, öğretmen olarak katılmışlardır.

Seminerde, şu konulu derseler verilmiştir:

Sendikalara Kanunu, Toplu Sözleşmesi, Grev Lokavt Kanunu, sendikaların toplu pazarlığa hazırlanması, toplu pazarlıkta işkolunun özelllikleri, sendika temsilcisi görevleri, şikâyetlerin halledilmesi.

İSTANBUL SEMİNERLERİ

İstanbul'da ise, Şubat ayı içinde, biri petrol işkolunda, diğer de deniz taşıtmacılığmda olmak üzere iki seminer verilmiştir. 18-21 Şubat tarihleri arasında verilen seminlerden petrol işkolundakine, öğretmen olarak, Türk-İş Eğitim Müdürü Ferit Azkara, Araştırma Bürosu Müdürü Doğan Avcıoğlu. Profesör Orhan Tuna, Profesör Ekmal Zedil, AID'den Mr. Roger Burgess ve eğitim teknisyeni Hulûsi Şendoğdu katılmışlardır.

41 Kursgörenin katıldığı seminerde, aşağıdaki konularda dersler verilmiştir:

Toulu pazarlık, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu, Sendika temsilcisi, toplu sözleşmelerin starateji ve taktiği.

Deniz işkolunda yapılan seminere ise 30 kurs gören katılmış ve Türk-İş Hukuk Danışmanı Kemal Sahir, Lawrence White, AID'den Mr. Roger Burgesse, eğitim görevlisi Şanar Tayşi ve eğitim teknisyeni Hulûsî Şendoğdu tarafından dersler verilmiştir.

Ders konuları ise, şunlar olmuştur:

Sendika temsilcisi, iş mevzuatı, işkolunu toplu pazarlık özellikleri, sendikanın toplu pazarlığa hazırlanması, toplu pazarlık stratejisi ve grav, Toplu İş Sözleşmesi, Grev ce Lokavt Kanunu.

KAYSERİ SEMİNERİ

Şubat ayının son semineri ise, 25-28 Şubat tarihleri arasında yapıl

mıştır. Bu seminere, Uluslararası Taşıtma İşçileri Federasyonu Genel Sekreteri Mr. Haur Imhof AID'den Mr. Roger Burgess, Türk-İş Eğitim Müdür Yardımcısı Kutay Aksel, Yol-İş Federasyonu Başkanı Halit Mısırlıoğlu, Muzaffer Sıranç, eğitim görevlisi Önder Aker ve eğitim teknisyeni Aydın Öztepe katılmıştır.

Kara yolları işkolunda verilen seminerde, şu konulu dersler verilmiştir: Sendikalar Kanunu, Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, toplu pazarlık ve grev, toplu pazarlıkta işkolunun özellikleri, sendikaların toplu, pazarlığa hazırlanması, sendika temsilcisinin görevleri, şikâyetlerin halledilmesi.

Tayşi, Demiryolları İşçileri Federasyonu Başkanı Şerefattin Akoval ve eğitim teknisyeni Aydın Öztepe katılmışlardır. Bu seminerde, aşağıdaki yöneticiler tarafından şu konularda dersler verilmiştir:

Sendika Kanunu — Muzaffer Sıranç,

Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu —Şerafettin Akovan,

Sendika Temsilcisi — Şanar Tayşi,

Şikâyetler ve şikâyetlerin halledilmesi — Şanar Tayşi,

Demiryolları işkolunun özel problemleri — Mr. Hans Imhof.

Toplu pazarlık genel müzakeresi — Şanar Tayşi, Muzaffer Sıranç, Şerafettin Akova...

Lastik - İş kolunda İstanbul'da yapılan seminere katılanlar yöneticilerle bir arada

MALATYA SEMİNERLERİ

Demiryolları işkolunda verilen bu seminere de, yönetici ve öğretmen olarak Muzaffer Sıranç, Ulus lararası Ulaştırma Federasyonu Genel Sekreter Yardımcısı Mr. Hans Imhof, Fransız İşçi Sendikaları Konfederasyonu'ndan Mr. Laurent, Türk-İş Eğitim görevlisi Şanar

3 Mart tarihinde başlıyan bu seminere katılan kurs gören arkadaşlarımızın tümü, seminer ibaşarı ile tamamlamışlar ve 6 mart günü diplomalarını almışlardır.

Malatya seminerlerinin ikincisi ise, 6-8 mart tarihleri arasında Şeker - İşkolunda yapılmıştır. Sendika temsilcileri için üç günlük kısa bir eğitim programından ibaret olan bu seminere, Türk-İş Eğitim görevlisi Şanar Tayşi, Muzaffer Sıranç, Demiryolları İşçi Sendikaları Federasyonu Başkanı Şerafettin Akova ve eğitim teknisyeni Aydın Öztepe takılmışlardır.

Seminerde, sendika temsilcisinin görevleri, şikâyetler, şikâyetlerin halledilmesi, iş mevzuatı konulu dersler verilmiştir.

İSTANBUL SEMİNERLERİ

İstanbul Seminerleri, Harp-İş ve Lâstik-İş kollarında verilmiştir. 10-13 Mart tarihleri arasında verilen lâstik işkolu seminerine öğretmen olarak Türk-İş Hukuk Müşaviri Kemal Sahir Sunar, Türk-İş Birinci Bölge Eğitim Müdürü İbrahim Ulus, Uluslararası Sınaî Kuruluşlar ve Genel Hizmetler Federasyonu Genel Sekreteri Mr. Tay Lovestone, Türk-İş Birinci Bölge Eğitim Müdür Yardımcısı Vahdet Aşar Türk-İş Eğitim görevlisi Önder ker ve eğitim teknisyeni Hulûsi Şendoğdu tarafından verilmiştir.

Seminerde, aşağıdaki konularda dersler verilmiştir:

Sendikalar Kanunu — Kemal Sahir Sunar,

Toplu Sözleşme, Grev Lokavt Kanunu, sendika temsilcisi — İbrahim Uluç,

Şikâyetler ve şikâyetlerin halledilmesi — Önder Aker,

Lâstik Sanayiî işkolunun özellikleri — Mr. Charles Levinson,

Toplu Pazarlık Hazırlıkları — Mr. Charles Levinson,

İstanbul seminerlerinin diğeri ise, 9-12 mart tarihleri arasında, harp işkolunda verilmiştir. Bu seminere, Türk-İş Hukuk Kemal Sahir Sunar, Türk-İş Birinci Bölge Temsilcisi İsmail Toprak, Türk-İş Eğitim Bürosu Başkan Yardımcısı Kutay Aksel, İngiltere Hizmetler Sendikası yöneticilerinden Mr. J.P. Bishop, Türk-İş Birinci Bölge Eğitim Müdürü Uluç ve yardımcısı

Vahdet Aşar ile eğitim teknisyeni Hulûsi Şendoğdu katılmışlardır.

Bu seminerde, aşağıdaki konularda, şu öğretmenler tarafından dersler verilmiştir:

Sendikalar Kanunu — Kemal Sahir Sunar,

Toplu sözleşme, grev, lokavt — İsmail Topkar,

Sendika temsilcisi, şikâyetler, şikâyetlerin halledilmesi — Kutav Aksel,

Harp Sanayiî işkolunun özel problemleri — Mr. J. P. Bishop,

Toplu Pazarlık hazırlıkları — J. P. Bishop.

İSTANBUL TAHMİL — TAHLİYE İŞKOLU SEMİNERİ

Tahmil - tahliye, antrepo işçilerinin işkolu semineri ise, 23-26 mart tarihleri arasında, gene İstanbul'da yapılmıştır. Bu seminerde, Türk-İş Birinci Bölge Temsilcisi İsmail Topkar, Türk-İş Eğitim Bürosu Başkan Yardımcısı Kutay Aksel, Birinci Bölge Başkanı İbrahim Uluç, AID'den Mr. Roger Burgess, Mr. Van Lean ve eğitim teknisyeni Hulûsi Şendoğdu katılmışlardır.

Seminerde, aşağıdaki konularda dersler verilmiştir:

Sendikalar Kanunu — İsmail Topkar.

İşkolunun toplu pazarl:k özellikleri — Mr. Van Lean,

Toplu pazarlık staratejisi toplu sözleşmeler ve grev — Mr. Rog•r E. Burgess,

Sendika temsilcisinin görevleri — İbrahim Uluç,

Şikâyetlerin halledilmesi ve uygulama — İbrahim Uluç Kutay Aksel. ,

İZMİT SEMİNERLERİ

İzmit seminerleri, sellüloz sanayiî ve cam - seramik işkollarında verilmiştir. Bunlardan birincisi, sellüloz sanayii işkolunda 16-19 mart tarihleri arasında yapılmıştır.

Bu seminere, öğretmen olarak, Muzaffer Sıranç, Türk-İş eğitim görevlisi Şanar Tayşi, AID'den Mr. Roger Burgess, Mr. E. B. White ve eğitim teknisyeni Aydın Öztepe katılmışlardır.

Seminerde aşağıdaki konularda dersler verilmiştir:

Sendikalar Kanunu — Muzaffer Sıranç,

Sendika temsilcisi, şikâyetler ve şikâyetlerin halledilmesi — Şanar Tayşi,

Toplu pazarlık sanatı ve grev — Mr. Roger E. Burgess ,

Sellüloz işkolunun özel problemleri, toplu pazarlık hazırlıkları Mr. E. B. White...

İkinci İzmit Semineri ise, cam ve seramik işkolunda ve 24-27 mart tarihleri arasında verilmiştir. Bu seminere, Birinci Bölge Temsilcisi İsmail Topkar, Türk-İş Eğitim Başkan Yardımcısı Kutay Aksel, AID' den Roger E. Burgess, R. Lackuer ve eğitim teknisyeni Aydın Öztepe katılmışlar ve aşağıdaki konularda dersler vermişlerdir:

ANKARA SEMİNERİ

Ankara semineri de, 25-27 mar arasında yapılmıştır. Bu seminer, Türk-İş ve Şeker-İş tarafından birlikte düzenlenmiştir. Etimesğut Şeker Fabrikası salonunda Şeker-İş Ankara mensupları için verilen seminerde, Türk-İş Eğitim Başkanı Ferit Azkara, Türk-İş Hukuk Müşaviri Kemal Sahir Sunar, Uluslararası Kalkınma Tekilâtı'ndan Mr. Theodore Covey, Türk-İş eğitim görevlileri Önder Aker ve Sanar Tayşi ile eğitim görevlisi Hulûsi Şendoğdu tarafından verilmiştir.

Verilen dersler şu konulardadır:

Toplu iş sözleşmelerinin amaç, yöntem ve kapsamı — Ferit Azkara,

İyi işçi-işveren ilişkileri ve bunun yararları — Covey ve Ferit Azkara,

Şeker - İş Etimesğut seminerinde, sendikacı talebeler konuşmayı dinliyorlar.

Sendikalar Kanunu, Toplu Sözleşme, Grev Lokavt Kaunu — İsmail Topkar,

İşkolunun toplu pazarlık özellikleri, toplu pazarlığa hazırlık — R. Laucker,

Toplu sözleme strateji ve taktiği — Mr. Roger E. Burgess,

Toplu pazarlık ve grev — Mr. Roger E. Burgess,

Sendika temsilcisinin görevleri — Kutay Aksel,

Sendika temsilcisi — Şanar Tayşi,

Film: «Sendika temsilcisi» — Aydın Öztepe,

Şikâyetler ve şikâyetlerin halledilmesi — Önder Aker,

Film: «Şikâyetlerin halledilmesi» — Aydın Öztepe,

Şikâyetlerin halledilmesi uygulaması — Önder Aker, Şanar Tayşi,

Haberleri

İSPANYA

Üç sendika önderi daha özgürlüğünü yitirdi

İstanya'da, sendika özgürlüğü ve demokrasi uğrunda savaşan ülkücü sendika önderlerinden üçü daha Barcelona,da tutuklanmıştır.

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Ömer Becu ile Uluslararası Hristiyan İşçi Sendikaları Federasyonu Genel Sekreteri Auguste Vaistendael, birlikte kaleme aldıkları bir bildiriyi, İspanya Adalet Bakanı' na yollamışlardır. Gönderilenlerin ilki olmıyan bu bildiride, İspanya' da sendika özgürlüğü ve demokrasi aleyhine işlenen bu son suç, protesto edilmekte ve bu üç sendika önderinin serbest bırakılması istenmektedir.

Gene diğer bir ortak bildiri ile, Cenevre'deki Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Başkanı David A. Morse'tan, sendika özgürlüğünü baltalıyan bu hareketlere engel olması istenmiştir.

İspanya'da, özgür işçi sendikacılığına inanan işçiler, Franco diktatörlüğü aleyhinde gösteriler düzenlemektedirler.

JAPONYA

Japon İşçi Federasyonu, ICFTU'ya üye oldu

ICFTU (Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu) Genel Sekreteri Ömer Becu, 2 - 4 Mart tarihleri arasında Brüksel'de toplanan ICFTU yönetim kurulunun aldığı karar uyarınca, Japon İşçi Federasyonu'nu ziyaret edecektir. 23-28 Mart tarihleri arasında yapılacak bu ziyaretin sebebi, Japon Federasyonu'nun ICFTU'ya üye olmasıdır. Bu arada, ICFTU'ya özel anlaşmalarla tek tek üye olan bazı Japon sendikalarının durumunun meydana getirdiği güçlüklere çözüm yolları aranacaktır. Japon İşçi Federasyonu, uzak doğuda 900 bin üyesi ile ICFTU'ya bağlı olan en güçlü bir kuruluştur.

KIBRIS

ICFTU Kıbrıs davasının halli yolunda Makarios ve Fazıl Küçük'ten anlaşma talep etti.

ICFTU Yönetim Kurulunun 2-5 Mart tarihlerinde yaptığı toplantıda Kıbrıs konusu ele alınmış ve Kıbrıs'ta cereyan eden son kanlı olayların yanında Dünya barışını tehlikeye sokar hadiselerin halledilmesi yolunda Başkan Makarios ve Başkan Yardımcısı Küçük'e birer mektup yazılmıştır..

Sendikacılık hareketlerini de baltalayan bu trajedik duruma bir son vermek amacıyla, Necati Taşkın (Kıbrıs Türk Sendikaları Federasyonu Genel Sekreteri) ve N. Zivanas'a (Kıbrıs Yunan Sendikaları Federasyonu Genel Sekreteri) yolladığı mesajda, ICFTU, adada barışın ve sendikacılık hareketlerinin devamının sağlamak amacı ile ayrı varadılıştak ikitopluluğun, tekrar eski hayatlarına dönmeleri yolunda çada göstermelerini kendilerinden rica etmiştir.

Daha sonra Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu Yönütim Kurulu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U'thant'a gönderilen başka bir mektupla, geç olmakla beraber adaya tekrar barışı getirebilme yolunda göstermiş olduğu çaba ve cesaretten dolayı teşekkür edilerek, Barış Ordusunun duruma hakim olmasının dünya için tek çare olduğun da işaret edilmiştir.

AMERİKA

Buğday Nakliyatı İle İlgili Anlaşmazlığı Amerikan Deniz İşçileri Kazandı

Birleşik Amerika Başkanı L. Johnson, 2J şubatta varılan bir anlaşmaya göre, bundan böyle ihraç edilen tahılların en aşağı yarısının Amerikan gemileri ile taşınmasını kabul etmiştir. Üç sendikanın başarısı ile sonuçlanan bu anlaşmazlık, 17 şubatta verilen sözün yerine getirilmemesi ile başlamış ve sendikalar; sonuç olarak yabancı bandıralı gemilerin yüklenmesini reddetmişlerdir. AFL - CIO (Amerikan İşçi Federasyonu) Bakanı George Meany, 23 şubat yaptığı bir televizyon konuşmasıyla, boykot eden üç sendikayı bütün sendikaların ve Federasyonun destekleyeceğini söylemiş ve «onlar sadece vatandaşları için ekmek - sovan kazanmağa çalışıyorlar» demiştir.

Anlaşmazlık, Başkan Johnson ile Meany arasında karşılıklı çekilen telgraflarla, işçiler lehine sonuçlanmıştır.

AMERİKA

Bir buçuk milyon otomobil işçisinin kongresi yapıldı

„ Amerika Birleşik Otomobil İşçileri Sendikası'nın 19 uncu yıllık kongresi, 20 Mart 1964 yapılmıştır. 1 Milyon 230 bin otomobil işçisini temsil eden 2 bin 300 delegenin katıldığı genel kurulda, emekliye ayrılma yaşı olan 65'in indirilmesi, emekli aylıklarının arttırılması, ücretli izinlerin çoğaltılması ve çalışma saatlerinin azaltılması konusunda çalışmalar yapılması yolunda kararlar alınmıştır.

Atlantic City'de yapılan kongreye Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Ömer Becu tarafından gönderilen mesajda, «...ICFTU, Amerikan otomobil işçilerinin dünyada demokratik sendikaların kurulması, az gelişmiş ülkelerde sendika özgürlünün gelişimi ve ICFTU'ya yaptığı yardım dolayısı ile teşekkür eder...» demiştir.

Otomobil İşçileri Sendikası Başkanı ve Amerikan işçi Federasyonu Başkan Yardımcısı Walther Reuther, ayni zamanda ICFTU Yönetim Kurulu üyesidir.

PERU

Çabuk devletleştirme, demagojik bir serüvendir...

Geçen hafta, Peru'da yayımlanan gazetelerin başlıkları, 20 bin Peru işçisinin yaptığı büyük mitingi aksettirmiştir. Talara kentinde yapılan mitinge katılan petrol işçileri, komünist eğilimli çevrelerin isteğine uyularak devletleştirilmek istenen şirketlerinin, eski kimliğinin muhafazasını istemişlerdir.

«...Hızlı devletleştirme, demagojik bir serüvendir...» diye bağıran petrol işçileri, komünist baltalayıcılar tarafından dağıtılmak istenmişse de, gözyaşartıcı bomba kullanan Talara polisi, baltalayıcıları dağıtarak, mitingin devamını sağlamıştır.

Peru Petrol İşçileri Sendikası Genel Sekreteri Arevalo Silva, Cumhurbakanı, senatörler ve milletvekillerinin, işçi yöneticileri ile görüşmeler yapması ve devletleştirme gibi bir durum söz konusu ise, taraflar arasında mutlaka anlaşma sağlanması gerektiğini ifade etmiştir.

KENYA

50.000 işsiz iş sahibi olacak

Kenya İşçi Federasyonu ile Hükümet temsilcileri arasında 11 Şubat 1964 tarihinde varılan anlaşmaya göre 40 ile 50 bin işsize en kısa zamanda iş sağlanacaktır.

Bu anlaşmanın gerekçesi olarak ülkedeki 70 - 100 bin işsizin durumunun «Milli bir tehlike» olduğu ileri sürülmüş «Had safhaya erişen işsizliğin halli ile ülke politikasının istikrarlı bir hale getirilmesine» karar verilmiştir.

FRANSA

Sendikaların, Fransız Nükleer Denemelerini Protestosu

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfaderasyonu (ICFTU), üyesi olan Fransız İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na gönderdiği bir yazıda, nükleer denemeleri yasaklıyan anlaşmalara rağmen, Fransa tarafından denemelere devam edilmesini ICFTU'nun onaylamadığının, Fransız Hükûmeti'ne bildirilmesini istemiştir.

Bu yoldaki ICFTU kararı, mart başında Brüksel,de yapılan yönetim kurulu toplantısında alınmıştır. ICFTU, ayni zamanda, Avustralya İşçi Sendikaları Konseyi ve Yeni Zelanda İşçi Federasyonu'nun bu konudaki protestolarının da dikkate alınmasını istemiştir.

AVUSTURYA

Parlamento üyeleri ve bilim adamları toplantısı

Avrupa İktisadî İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından düzenlenen Parlamento Üyeleri ve Bilim Adamları İkinci Konferansı' nın, toplanması sebebiyle önemli sayıda parlamento üyesi ve bilim adamının bir araya gelmesi beklenmektedir.

Konferans, 23 - 27 Mayıs tarihleri arasında, Viyana' da yapılacaktır.

Daha 1958 Yılında Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyeleri, Avrupa'lı 17 üye devlet parlamentolerinin bilimsel alanlarla daha fazla ilgilenmeleri hakkındaki isteklerini ifade etmişler ve bu sebepledir ki, Avrupa İktisadî İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtı ile Avrupa Konseyi bu toplantıları gerçekleştirmek üzere, ortaklaşa harekete geçmişlerdir.

İlk toplantı, Londra'da, 1961 yılında 16 üye bilim ve parlamento adamlarının katılmasıyla yapılmıştı. Bu toplantı, bazı üye ülkelerde zaten kabul edilmiş esaslar içinde bilim - parlamento bağlantı gruplarının kurulmasına önderlik etmiştir. Sonuç olarak, bilimin ihtiyaçları, olanakları gibi konularda parlamento adamları arasında daha fazla bir anlayış havası meydana gelmiş ve bu cümleden olmak üzere, yalnız devlet elinde bulunan bilimsel kaynaklardan bilim çevrelerinin daha fazla yararlanabilmesi de sağlanmıştır.

İngiliz Bilim Bakanı Mr. Austin Hogg ve bilimsel sorunlardan sorumlu Fransız Devlet Bakanı Mr. G. Palevski'nin Viyana görüşmelerinde ulusal ve uluslararası bilim siyaseti ve bilim ile siyasetin kaynaştırılması gibi sorunların ele alınması beklenmektedir. Parlamento adamlarının görüşleri, Avusturya Parlamentosu'nun sosyalist bir üyesi olan Mr. Karl Czernetz tarafından aksettirilecektir.

GÜNEY AFRİKA

Uluslararası Örgüt (ILO) Dan Güney Afrika İşçi Kuruluşları, Çıkarıldı...

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Başkanı David A. Morse, Güney Afrika Hükûmeti'nden. ILO'dan ayrılmak istediğini bildirir bir mesaj almıştır. Bu durumda, Güney Afrika, Haziran ayında Cenevre'de yapılacak toplantıya, Hükûmet, işçi veya işveren delegelerini yollayamayacaktır.

ILO Yönetim Kurulu, geçen yılki toplantısında, Güney Afrika de-

legelerinin, hiçbir toplantıya alınmaması yolunda bir karara varmıştı. Güneyafrika delegeleri, 1963 yılı genel kuruluna ancak Birleşmiş Milletler'e üye olması gerekçesiyle kabul edile bilmiştir.

ILO, Güney Afrika Hükûmeti'nin buyoldaki kararını sürpüriz olarak karşılamamıştır. Çünkü, sendikalara insanlık dışı davranışlarda bulunan, ırk ayrımı güden bu hükûmet, ILO toplantılarına kendi seçtiği sarı işçileri veya doğrudan doğruya emrindeki adamlarını yolluyordu.

KENYA

ICFTU'nun Dördüncü Afrika Bölgesel Konferansı Nairobi'de Toplanacak.

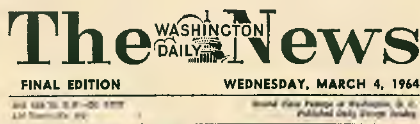
Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu dördüncü Afrika bölgesel Konferansı 8 - 11 Nisan 1964 tarihlerinde Nairobi'de toplanacak ve Afrika Çalışma Enstitülerinin gelecek birkaç yıllık çalışmaları hakkında etüdler yapacaktır. Bugün Afrika'nın Politik ve Sosyal kalkınmasında söz sahibi olan işçi kuvvetlerinin bu toplantısı politikasının kilit noktası olması dolayısıyla önemle izlenmektedir. ICFTU üyesi 24 Arfika ülkesi işçi liderlerinden başka,daha birçok delege ve gözlemcinin katılması beklenmektedir.

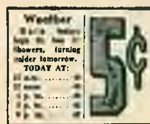
Konferansta ele alınacak konular arasında en önemlileri şunlardır:

Sendikalar ve Afrika Birliği, Afrika'da sendika bağımsızlığı,

Sendikal eğitim, Afrika sendikalarının hakları ve görevleri, Sömürgecilik ve ırk ayrımına karşı savaş.

HOFFA GUILTY IN JURY TAMPERING

Hoffa'nın suçlandığını bildiren gazete manşetlerinden biri

AMERİKA

James Hoffa mahhûm edildi.

Amerika Şoförler Sendikası başkanı James Hoffa, nihayet mahkûm edilmiştir. Yıllardanberi defalarca yargılandığı halde, delil yetersizliği yüzünden ve ünlü avukatlar sayesinde beraet etmeyi başaran Hoffa, Tennessee eyaletinin Chattanooga kentinde mahkûm edilmiştir. Hoffa'nın mahkûmiyet sebebi, bundan önce Nashville'de yapılan duruşmasında jüriye rüşvet teklif etmiş olmasıdır.

8 Yıl ağır hapse ve 10 bin dolar para cezasına çarptırılan Hoffa, Nashville'de bundan önce yapılan duruşmasında verdiği rüşvet sayesinde mahkûm olmaktan kurtulmuştu.

Tutuklandıktan sonra nakdî kefaletle tahliye olması yolunda avukatları tarafından yapılan müracaatlar reddedilmiştir. Müteveffa Başkan Kennedy'in kardeşi, Adalet Bakan Robert Kennedy'nin Hoffa'va karşı açtığı savaş, böylelikle kazanılmış bulunmaktadır.

FRANSA

Ortak Pazar Devletleri, Hür Sendikaların Bütünlüğü Konusunda Topladı...

Ortak Pazar ve Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu (ICFTU) üyesi altı devletin temsilcileri. 11 - 13 Mart 1964 tarihleri arasında Paris'te toplanmışlardır. Toplam olarak 11 milyon işçiyi temsil eden delegeler, Avrupa'daki hür sendikacılık hareketlerindeki anlayış birliğinin, Avrupa Ortak Pazar'ına uygulanması yolunda alınacak tedbirleri görüşmüşlerdir. Bu yoldaki amacın gerçekleşmesi amacıyla bir Avrupa Parlamentosu kurulması hakkındaki önerge oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Hür sendikaların politik, ekonomik ve sosyal bütünlüklerinin sağlanması için demokratik yönetilen tüm devletler, Roma Anlaşması'nın niteliklerine uygun şekilde, Avrupa Parlamentosu'nu mâlî, yönden destekliveceklerdir. Bu yoldaki önergeye ek olarak, İspanya ve Portekiz gibi totaliter rejimin uygulnadığı ülkelerin söz konusu program dışında bırakılması da uygun görülmüştür.

Toplantıda alınan kararlar arasında, fikir ve kol işçilerinin, kadın erkek ayrımı yapılmaksızın haftada beş gün (40 saat) çalıştırılmaları, yıllık izinlerin genişletilmesi de yer almıştır. Ayrıca, Ortak Pazar'a üye devletlerin işçileri arasında çalışma koşulları yönünden herhangi bir ayrım yapılmaması da, alınan kararlar arasında yer almıştır.

ULUSLARASI GENÇLİK SEMİNERİ

Dünyanın hür sendika kuruluşlarının tümünden gelecek 40 kadar genç sendikacı ile Uluslararası İşkolu Federasyonları'nın temsilcilerinin katılacakları Uluslararası Üçüncü Gençlik Semineri, 31 Mayıs 13 Haziran 1964'te Almanya'da, Frankfurt yakınında Oberursel Taunus'ta ICFTU tarafından organize edilecektir.

Seminerin ilk haftası, Frankfurt civarındaki çeşitli atölye, fabrika ve meslek okullarının ziyaretine ayrılmıştır. Bunların yanıbaşında, seminer boyunca üzerinde çalışılacak ana konunun, genç sendikacıların meslekî eğitimi olduğu açıklanmıştır.

OECD

Franco İspanya'sına karşı karar...

OECD Genel Sekreteri W. Schevenels, OECD'nin Sendika Danışma Komitesi üyesi olan ülkelere, bu arada Türkiye'ye yolladığı bir memorandumda, Franco İspanya'sının, OECD ile ilgii toplantılarda çıkarttığı güçlükleri belirtmiş ve İspanyol sendikacılarının, bundan böyle hiçbir uluslararası sendikal toplantıya alınmamaları yolundaki kararı duyurmuştur.

Son olarak, İtalya'da Castelfusano'da yapılan bir toplantıya katılan İspanyol delegesinin, Franco Hükûmeti tarafından yollanan bir memur olduğu, sendikacılıkla uzak-yakın ilgisi bulunmadığı belişlenmiş ve bu delegenin, toplantıya alınmaması kararlaştırılmıştır.

Söz konusu memorandumda aynen şöyle denilmektedir:

«OECD Nezdindeki Sendika İstişare komitesi İspanya'nın, seminerlere (sendika seminerleri müşterek seminerler, işçi-işveren seminerleri) ve diğer OECD toplantılarına katılması dolayısı ile ulusal merkezlere yollanan memorandum:

GEÇMİŞTEKİ KAYITLAR

1 — Avrupa ve Kuzey Amerika sendika teşkilâtlarnn hepsinin muhalefetine rağmen, bütün haklarla OECD üye devletleri arasında yer alan İspanya, OECD faaliyetlerine katılabilme hakkını elde etmiş bulunmaktadır.

2. Sonuç olarak, OECD nezdindeki sendika istişare komitesi, hangi tipte olursa olsun, OECD tarafından düzenlenen ve sendika istişare komitesi üyelerinin davet edildiği seminerlere, yakıştırma sıfatıyla İspanyol işçi delegelerinin katılmamaları konusunda OECD görevlilerini ikaz etmiştir. Birkaç yıldır. OECD tarafından sendikalar için düzenlenen seminerlere, yakıştırma sıfatıyla İspanyol işçi gelegesinin katılması, gayrı resmî müdahalelerle önlenebilmiştir.

CASTELFUSANO (İTALYA) SEMİNERİNDEKİ OLAY

3 Castelfusano'da, 19-22 Kasım 19636 tarihleri arasında, OECD tarafından işçi işveren temsilcilerinin katıldığı ortak bir OECD seminerin açılışına, İspanya'nın da bir temcilci gönderdiği görülmüştür. Sendikal temsilcileri derhal bir araya gelerek, seminere katılıp katılmama hususunda bir karara varmak istemişler ve bu arada seminerin heder edilmemesi konusu üzerinde de durulmuştur.

OECD Görevlilerinin müdahelesine müteşekkiriz. İspanya temsilcisi, müzakerelere katılmama ve sendikacı olduğunu iddia etmeme konusunda söz vermiştir. (Falange Syndicate, İspanya'da, işçi ve işverenlerin üye olmağa mecbur tutuldukları bir teşekküldür.) Seminerde resmî olarak yapılan ve İspanya temsilcisinin, İspanyol işçilerinin sözcüsü mevkiinde olduğunun kabul edilmediğini, ancak bir hükûmet delegesi olarak kabul edildiğini belirten bir teklif, sendika temsilcilerinden kurulu bir gurup tarafından oybirliğiyle kabul ve onaylanmıştır.

SENDİKA KARARI

4. Bu yeni durum karşısında, olay prensip kararına varılabilmesi için Sendika İstişare Komitesi'nin bütün üyelerininkatıldıkları 19 Aralık 1963 tarihli Paris toplantısında görüşülmüştür.

Görüşmeler sonunda, oybirliğiyle aşağıdaki karar alınmıştır:

İspanya, Franco diktatörlüğünün idaresi altında bulunduğu ve bu ülkede işçinin temel hakları ve sendika özgürlüğü yerleşmediği sürece, özgür işçi örgütleri üyesi ve OECD nezdindeki Sendika İstişare Komitesi'ne üye hiçbir delege, -yakıştırma sıfatlarıyla- İspanyol sendika delegelerinin de yer alacağı OECD toplantılarına katılmıyacaktır.

Caselfusano seminerinde olduğu gibi, durumlarını hükûmet delegesi şeklinde kamufle edebilme imkânı da olmıyacaktır.

5. Bu karar, OECD tarafından düzenlenen ve özgür işçi örgütlerinin katılacakları (IFCTU - CGC gibi) bütün faaliyetlerde, toplantılar da uygulanacaktır. Buna, sendika seminerleri, işçi-işveren ortak seminerleri, teknik ve sınaî komiteler v.b de dahildir. Ayrıca Sendika İstişare Komitesi'nin delege gönderdiği Konsey Bağıntı Grubu ve hatta Genel Sekreterlik te, bu karara dahil olarak mütaleâ edilmiştir.

6. Sendika İstişare Komitesi, Genel Sekreter Prof. Thorkil Kristensen'e yolladığı 23 Aralık 1963 tarihli mektubuyla OECD'ye kararı resmen duyurmuştur.

7. Bu memorandum, Sendika İstişare Komitesi'ne bağlı bütün Millî Merkezlere, derhal uygulanması dileğiyle yollanılmış bulunmaktadr.»

ICFTU VE AFRİKA

Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu (ICFTU), «Hür Afrika'da Hür Çalışma» adlı bir broşür yayımlamıştır. Broşürde, müstemlekeciliğe karşı savaş devrinden sonra doğan, gerçek özgürlüğe küçümseyici yeni engeller, sendikaların, Afrika'nın kalkınmasındaki rolü ve Afrika bireyciliğindeki payı gibi konular üzerinde durulmuştur.

Ayrıca, Afrika'daki genç uluslararası, ekonomik gelişiminin gerçekletirilmesinde, sendikaların elinde bulunan olanaklar da, broşürde yer alan konular arasındadır.

iktisadî ve sosyal planlâmada

sendikaların rolü

Bu yazının hazırlanmasından maksat iktisadi plânlama ile Sendika faaliyetlerinin arasında meydana gelebilcek uygunluğu veya yakınlık derecesini göstermektir. Bugünkü halde bile bu yakınlığın mevcudiyetine misaller vermek mümkün iken uygunluk mevzuundaki istihfam tam olarak giderilmiş olamaz.

Mevzuyu egnişlettikçe iktisadi plânlama ve Sendika faaliyetlerinden ne anlamamız gerektiğini organik bir tarifte ifade etmekten uzak kalırken ele alacağımız hususlar daha derin incelemelere tabi tutulması lâzım gelen mevzulara ait olacaktır. Yazarın fikriyle bu mevzuların seçimindeki gaye bugünkü Senkida faaliyetlerinin yürütülmesinde plânlamaya has iktisadi ve sosyal uyuşmazlıklara ait lüzumlu bilgiyi havi olmalarıdır. Ayni zamanda zikri geçecek hususlar özel teşebbüs sahipleriyle, hükümet otoriteleri ve ilmi camianın müştereken müzakeresini yaptıkları mevzuların dahilindedirler.

Burada zikredilen fikirler tamamen yazarın fikirleri olup kendisinin bağlı bulunduğu sendikanın görüşleriyle gayet yakın rabıtası bulunmasına rağmen hiç bir şekilde sonradan ortaya atılmış fikirlerle alakalı değildir.

KISIM I

PLANLAMA ÜZERİNDE UMUMİ MÜLAHAZALAR

2. Plânlamanın en büyük agyesi olan istihdam kapasitesinin arttırılması iktisadi hayatta girişilen faaliyetlerin de gayesi olarak tezahür eder. Bununla beraber plânlamanın çok daha fazla kanuni bilgi ve iktisadi metoda ihtiyacı olduğu meydandadır. Bu manada plânlama iktisadi faaliyetin hakiki cephesini beyan edici bir unsur olarak kabul edilmelidir.

Bu husus tecrübenin konvansiyonel teoride temin ettiği temel prensiple ispatlanabilir. Adı geçen teoriye göre genişleyen ekonomik imkânlar mevcut kaynaklardan en yüksek menfaati sağlamak ve işsizliğide o nisbette ortadan kaldırmalıdır. Ancak tecrübe şunu göstermiştir ki arz ve talep makenizmasının yatırıma tesir eden iktisadi idare cephesinin yokluğu veya kifayetsizliği iktisadi ilerlemeye verieln istikamette ve kıymetlerin müvazi bir hale getirilmesi faaliyetlerinde değişik ve istikametsiz tesirler yapmaktadır. Diğer bir ifade ile konvansiyonel vasıtalar mevcut kaynaklarda istihdamı optimum dereceye çıkarmağa elverişli değildir.

Bunun bir çok sebepleri mevcutken bu sebepler içinde üzerinde duracağımız olanı konvansiyonel vasıtaların istikbaldeki fiat rejimi değişikliklerini evvelinden bizlere iletebilecek durumda olmayıp hususi yatırım kararlarına ait bilgileride yoksunluğundan atılan her yeni adımın tamamen karanlığa ve bilinmeyen istikatlere doğru olduğudur. Diğer taraftan konvansiyonel usul ücret seviyelerinin dondurulmasının fiatlara olan tesiri ve gelir siyasetiyle alakalı olarak ücret seviyelerini rasyonel bir şekilde tesbit edecek metodları havi değildir. Diğer bir deyişle, bu usul iktisadi ve sosyal kalkınmaya tesir edici ücret siyasetinin lüzumu üzerinde her hangi kaydalı bir noktaya işaret edecek kabiliyette değildir.

Bundan da istihsalik daha rasyonel bir şekil olması zarureti ortaya çıkmıştır. Böylece plânlama derece ve seviyesi ne olursa olsun her türlü iktisadi sistemi alakadar eden ideolojik yollarla ilgilenmiyen tarafsız bir teknik olmaktadır.

3. Nihayet ortaya "Plânlamanın" tam olarak tarifini yapma meselesi çıkmaktadır. Bu da yeni metodun eskiden beri

alışılagelen usullerden hangilerinde değişikliğe ihtiyaç duyduğu sorusunu yaratır. Bu yönde bazı ön değişikliklerin vücut bulmasına ihtiyaç vardır.

İktisadi faaliyetleri rasyonel bir şekle dökme ihtiyacı bazı tanzim ve koordine edici müdahalelerin faaliyet göstermesini gerektirmiştir ki bu müdahaleler bazen iktisadi sektör plânlamalar bazen milli plânlamalar ve bazen de mali bünyedeki plânlamalar şeklinde kendilerini göstermişlerdir.

Ancak bu faaliyetler plânlamaya bir ön çalışma olarak tefsir edilmeli dolayısıyla doğrudan doğruya plânlama olarak adlandırılmamalıdırlar.

Her iktisadi sektör veya olay nasıl benzerleriyle alakalıysa hususi projeler veya sektör plânlamaları da sıkı münasebette olup birbirlerini tamamlarlar. Diğer taraftan tek bir projenin, şayet bu proje umum bir plânlamanın parçası değilse, hedefi sınırlandırılmış olup çoğunlukla tesirsizdir.

Umumi bir plânlamanın faydalı bir şekil alabilmesi için alınan bir kararın veya varılmak istenen bir hedefin mevcut imkânlar dahilinde en uygunu olduğunu gösterecek teknik vasıtalara sahip olmak gerekir. Bu sebeple umumi plânlama en iyi şekilde, bütün faktörleri nazarı itibare alan kombine bir teknikle ulaşabilir.

Ancak bu yalnız işin teknik yönü olup her plânlama hedefi ve hedefe hangi yollarla ulaşacağı yönünden tamamlanır.

Plânlamanın gayesi iktisadi ve sosyal cepheyle cemiyetin kıymet değişimine karşı olan tutumuna bağlıdır. Bu mevzuda teknik kimselerin politikacılardan daha fazla söz sahibi olduğu aşikardır. Bununla beraber umumi bir deyişle plânlamanın gayeleri şöyle sıralanabilir.

d) Kalkınma hızında en yüksek dereceye ulaşmak yani en az kıymetten en fazla geliri sağlamak sosyal, ameli ve şahsi gelirlerin eşit dağılımını temin etmek,

e) Mevcut mali imkanlar ve gelir muvazenesi dahilinde iktisaden mümkü olduğu kadar genişlemek.

Yalnız bu gayeler belkide bir teori olarak zikredilmekle kalmaktadır. Çünkü iktisadi cepheden fertlerin değişik tutumları, siyasi bünyenin de tesirleriyle bazen plânlamaların hedeflerinin değişmesine sebep olur. Ayrıca plânlamalar esnasında bir takım gelişmezliklerin de kendini göstermesi mümkündür. Meselâ gelir artışının maksimum seviyeye ulaşması talebi ile gelirin eşit dağılımı arzusu veya istihlakin bugün mü yarın mı arttırılması lâzım geldiği fikirleri arasında görülen gelişmezlikler gibi. Mevcut imkanlardan birini seçmek başlı başına ve siyasi ve ne de teknik bir mevzu olup arzu edilen ortamı yaratmak için teknik bünyenik mümkün olanı, siyasi bünyenin ise arzu edileni işaretlemeleri gerektir.

Diğef taraftan nihai gayelerin belirtilmesi ve seçilmesi işi siyasi bünyenin faaliyetlerde plânlamanın manası saklı bulunmalıdır. Ancak ödemi merkeziyet usulüyle yürütülen cemiyetlerde gayelerin seçimi ve tatbiki mesuliyet sahibi kimselerin reriyle mümkün olabilir. Bu gibi hallerde plânlamanın demokratik bir şekilde yürütüldüğüne işaret etmek lâzımdır. Yalnız demokrasinin bu yönden hakiki anlamına ulaşabilmesi için mesuliyet sahibi organlar yanı sıra (parlemento, hükümet, vilâyetler) hususi teşebbüslerin de (Sendikalar, istihsal organları) fikirlerinin alınarak varılacak neticede onların da reylerinin bulunmasını temin etmek gerekir.

Gayelerin nihai seçkin ilgili grupların kuvetlerinin muvazene derecesini gösterirken siyasi bünyenik umumi arzuyamı yoksa tek bir parti isteğine mi daha fazla kıymet vererek neticeye gittiğini ortaya koyar. Bununla beraber, siyasi ve teknik bünyelerin tesirleri her zaman aşikarane olamaz. Meselâ siyasi ve teknik bünyelerin müzakereleri esnasında teknik bünyenin karışık bir metodla gayeye ulaşmak istediğini düşünürsek burada gaye seçkinin ne kadar zor olacağını görürüz. Kalkınmaya devam edebilmek için kapitallik artırılması ve gelirin eşit dağılığı hususlarında da hal böyledir. İlerde mevzuya temas üzere burada sadece teknolojistların politikacıların ve bu iki grup arasında çıkan çekişmezliklere de son verecek bir hal yolunun mevcut bulunmadığını söylemekle yetineceğim.

5. Plânlama vasıtaların seçilmesini başlatan bir işlemdir. Yalnız plânlamalar esnasında bazı problemlerin ortaya çıktığı görülür. Bu sebeble bazen mevzuları daha fazla derinleştirmek icabeder. Adı geçen problemler bir yandan cemiyet bünyesi ve plânlamanın tatbikatı ile alakalıyken diğer taraftan iktisadi sistem ve plânlama tatbikatı ile de ilgilidir. Bazı problemlerin birbirleriyle olan yakın rabıtalarına rağmen aralarında görülen ayrılıkların teorik olduğunu belirtmek şartıyla bu mevzuları incelemek faydalıdır.

Birinci halde, yönü plânlama tatbikatı ile cemiyet bünyesinin birbirleriyle olan alakalarından merkezi mecburi plânlama, umumi plânlama ve devlet işbirliğiyle yürütülen plânlama esasları arasındaki farklardan bazı temel sorular ortaya çıkmaktadır. Hakiktte merkezi mecburi plânlama şeklinin toplum ekonomi tatbikatı yürürlükte olan memleketlerde uygulanıp uyuglanmıyacağı şüpheliyken karışık ekonomi tatbikatıyla yürütülebilen umumi ve devlet işbirliğiyle yürüyen plânlamalar Batı memleketlerinde tatbik edilebilirler. Şayet merkezi mecburi plânlamanın tarifi üzerinde duracak olursak, (işliyen organlarının hepsinin mecburiyet sistemine bağlı olan memleketlerde iktisadi kalkınmayı kontrol edici plânlamadır) diyebiliriz bundan anlaşılacağı gibi bu plânlama şekli istihsalde iktisadi gayelere en büyük yeri veren kararların alınmasını zaruri hale sokmaktadır. Bu kararların alınmasını zaruri hale sokmaktadır. Bu kararların zamanında alınabilmesi için merkezi kuvvetin memleketteki her türlü iktisadi ve endüstriyel organlara tesir edecek hareket vasıtalarını temin etmesi gerektir.

Bu şekil plânlamanın Batı memeleketlerinde tatbik edilemiyeceği bir hakikattır. Buna iki sebep verebiliriz.

1.Batıda nihai kararların alınabilmesi için alakalı makamların müzakerelere iştiraki zaruridir. 2. takip edilen yolla varılan netice arasında grupların da tasvip edeceği bir alaka bulunmalıdır. Bununla beraber batı memleketlerinde de gayeleri daha tesirli bir hale koyacak, cemiyetin umumi arzusunu nazarı itibare alacak ve gayelerin tefsirini yapacak bir merkezi kuvvete mutlak surette ihtiyaç vardır ki bu da çoğunlukla teşkilâtlandırılmış bir siyasi gruptur. Öyleyse bu tatbikatların vasfı ve gayesi nedirı

Bu soruyu cevaplandırmadan önce plânlamanın tabiki ile ekonomik sistem arasındaki rabıtayla alakalı bir hususu aydınlatmak lâzımdır. Bu yönden tatbikat, merkezi veya gayri merkezi idareler elinde hedefinin ekonomik hakikatler ve tarafsız kanunlar tarafından sınırlandırılması hususuyla karşılaşır. İşte bu manada sadece analiz teknikleri, tahminler ve muvazeneyi temin edici vasıtalar değil, muhtelif müdahalelerin de aynı yönde olması icabeder. Meselâ şayet mevcut bir yatırım diğer bir yatırıma tercih edilirse netice gelirin azalması şeklinde tecelli ederse umumi kalkınma hızında tesbit edilecek duraklama her iki ekonomiyede tesir edecektir. Aksi olarak, şayet gaye genel kalkınma hızını nazarı itibare almadan belli bir bölgedeki kalkınma hızını arttırmaksa adı geçen ekonomiler aynı miktarda kıymetten fedakârlık yapmağa mecbur kalacaklardır. Böylece sebit olmaktadır ki bu şekildeki tesirler toplu sistemde veya demokratik sitemde otoritelerin ilgigis kalmalarına imkân bırakmamaktadır. Toplu sistem tatbiki geri kalmış veya sınlrlandırılmış ekonomi yüzünden olsa dahi karakter bakımından tamamen idareci bir vasıf taşır. Şu da bir hakikattır ki demokratik sistemlerin de tatbikinde bilhassa iktisadi faaliyetlerde bir takım yardımcı kuvvetlerin mevcut olması lâzımdır. Bu hususta İtalyada alınan son bir kararla elektrik endüstrisini millileştirme idari bir hareket olarak vasıflandırılabilirken Sovyet Rusyanın da Batıyla olan ticari mübadelesini kuvvetlendirmek için istihkak maddelerinin istihsalini desteklemesi ekonomik bir hadisedir. Gayri merkezi idare sistemerinde ilgili makamların görüş ayrılıklarından ötürü tatbikatlar umumiyetle aksarken merkezi idare sisteminde de arzu edilen güne değişebilmesi, tatbikatı zor durumlara düşürür. Bu sebeple her iki haldede

plânlama umumi bir şekil olarak ele alınmalı ve en yüksek gayesine erişmesini temin yolundan yürünmelidir.

İşte umumi plânlamalarla devlet işbirliğiyle yürüyen plânlamaların arasındaki ayrılımı bu sebepten kabul etmiyoruz. Buna sebep bu plânlamalar dahilinde mümkün olabilecekle nihai olacağın arasında makul bir noktaya erişilememekten olup yoksa söylemek istediğimiz bu plânlamalar arasında bir takım farklar zuhur edemez değildir. Yalnız mali tatbikatlar kullanan bir kalkınma stratejisi de neticede kifayetsiz bir plânlamanın elde edilmesine sebep olur. Şurası bir hakikattir ki Batı aleminde plânlama tatbikotı aynı zamanda ekonomik alandaki kuvvetlerin muvazenesini ve gene bu kuvvetlerle umumu efkar arasındaki muvazeneyi ifade eder. Yalnız şunu da söyliyebiliriz ki Batıda plânlamanın tatbikatı siyasi cephenin plânlamanın hedefine ulaşması için giriştikleri faaliyet ve diğer çevrelerinde aynı gayeye ulaşmak için siyasi cepheye yaptıkları yardımlardır. Şurası muhakkaktır ki plânlama tatbikatının pürüzsüz devam edebilmesi, hükümetin gayeye giden yoldaki manialarıı evvelinden tahmin etmesi ile mümkün olabilir.

Bu hale göre batı alemde plânlama tatbikatları arasındaki ayrılımı görmek zor olmayacaktır, direk ve indirek tatbikatlar. Birincisinin büyük bir kısmı siyasi tatbikatlar loup umumiyetle hükümeeler ve plânlama bünyeleri tarafından kontrol edilirler. (mali polikita eğitim plânları, şehir plânları, milli bünye plânları gibi.) ikinci şekil tatbikatta ise nihai gayeye ulaşmak için hususi teşebbüsleri teşvik halleri görülür. Her iki tip tatbikattan birisinin veya ikisinin de kullanılması hali tarafsız bir şekilde olmalıdır. Stabilizasyon plânlamaları umumiyetle indirek tatbikatlar yaparken direk plânlamalar ekonomik muvazeneyi temin - meselâ haksız gelir dağılımını ortanan kaldırmak - için direk ve indirek kaynaklara başvururlar.

KISIM II

İŞVEREN VE SENDİKANIN İŞTİRAKİ

6. Plânlamadan bu kadar bahsedildikten sonra bu faaliyetin memleket ekonomisinde ne kadar büyük söz sahibi olduğu ortaya çıkar. Plânlamanın tahakkuk edebilmesi için bir çok faktörlerrasyonel bir şekilde çalışması icabeder. Bu faktörlerin başında geleni ve en fazla mesuliyet taşıyanı şüphesiz ki hükümettir. Daha sonra plânlamaların hususi dallarıyla alakadar olan sosyal bünyeler gelir. Bu bünyelerin plânlamadaki fonksiyonları ne olacaktır?

Şunu söyleyebiliriz ki sosyal bünyelerin -Sendikalar ve işverenler- plânlamaya karşı ilk reaksiyonları itirazları yoksa, şaşkınlıktır. Muhtelif ekonomik bünyeler kendi politikalarını münferit bir şekilde tanzim etmeyi adet edinmişlerdir. İşte bu münferit siyasetler sebebiyledir ki piyasada kifaâyetsiz bir rekabetten tam bir rekabete yükselme imkânı azalır. Netice olarak istihsal faaliyetlerini daha rasyonal bir şekle sokmak için girişilen faaliyetlerde işveren ve sendikalar iş piyasa etkenleri serbestilerine ve hususiyetlerine direk bir tecavüz olarak kabul edilmektedirler.

Bu şekil faydalı olmaktadır veya zuhur eden problemleri ortadan kaldırabilir denemez. Bununla beraber bugüne kadar bu şekil tatbik edilmiş ve bazen de iyi neticeler elde edilmiştir.

7. Söyleyebilmek için daha ince araştırma yapmak lâzımsa da plânlama arzusu veya ihtiyacı teknik veya ilim dünyasında doğmuştur diyebiliriz. Aynı zamanda adı geçen bu iki grup plânlamanın tamamlanması ve organize edilmesi için gayet geniş çalışmalar yaparak bir takım teknikler meydana getirmişlerdir. Netice olarak rasyonalizasyon ihtiyacı siyasi bünyeler tarafından kabul edildikten sonradır ki tatbikatın pratik bir şekle dökülmesi hususunda teknik bünyeye olan zaruret ortaya çıkmaktadır. Bunun hiç te kötü bir hal olmaması lâzım gelirken ihtiyaç duyulan teknolojistlerin bazı problemleri tamamen kendi ideallerine ve şahsi fikirlerine dayanarak gidermeğe çalışmaları ortaya istenmiyen bazı neticeler çıkarmaktadır. İşte bu teknik yön son zamanlarda siyasi bünyeler ve işverenlerle sendikaların karşılaştıkları zorluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Başlangıçtaki bu zorluklara nihai plânlama gayelerinin tesbitinde ilgili grupların kudred ve tesir kabiliyetlerinden doğan diğer bir takım problemler de eklenir.

Pliânlamada halledilmesi lâzım gelen diğer mühim bir problem de istihlakin halihazırda mı yoksa ilerde mi fazlalaştırılması, yani gelirin daha eşit dağılışı mı yoksa anamaldan mümkün olan en fazla geliri sağlama mı fikirleri arasındaki gelişmezliktir. Tabiatıyla bu noktada hükümetle işverenlerin ve sendikaların da söyliyecekleri bazı ıeşler olacaktır. Yalnız şuna işaret etmek isteriz ki bu mevzuda işverenlerin fikirleri sendikalarınkine hiç uymayacaktır. Bu güne kadar hep böyle olmuştur.

Bu gün bu gelişmezlikleri için alan bir teori ortaya çıkmıştır ki bu teoride hususi teşebbüslerin ve işçilerin adı geçen gelişmezlikteki rolleri ifade edilir. Aynı zamanda bu teori istihlak seviyesindeki değişmelerin umumi gelir derecesine dayandığını belirtirken yatırımlardaki değişikliklerin gelir değişikliklerine olan tesirlerini beyan eder. Aynı zamanda gelir seviyesini tesbit eden unsurun yatırım derecesi olup istihlak olmadığını ifade eder.

Geliri mamaksumunn dereceyi çıkarmak için sarfedilen çaba stabilizasyon yaratılması için sarfedilenden daha fazla olduğu taktirde yukarda bahsi geçen durum plânlamaya faydalıdır denemez. Şüphesizki bu hal hususi teşebbüsleri destekler bir manzara arzederken sendikaları da verimsiz bir münakaşaya sevketmektedir. Sendikaların tesirleriyle ücretlerin arttırıldığını teori inkar etmemektedir. Ancak istihsal için talep artmadığı takdirde istihdam azalır. Denmektedir. Yalnız bu görüş umumi olmayıp tek cepheli bir görüştür. Hatta işlerin sahibi bile ücretlerin masraf sıfatı yanısıra gelir kaynağı sıfatına da haiz olduklarını kabul eder.

Bununla beraber hakikat şudur ki iktisadi kalkınma fert başına gayri kafi hasılanın arttırılmasıyla mümkün olacak ve dolayısıyla sendikaların da bu yönde tesirleri bulunacaktır. Tecrübe göstermiştir. ki plânlama yapılan memleketlerde plânlamayı yapan merkezi kuvvet ekseriya bir kere de hususi teşebbüslerin muvafakatini alma zorunluğuyla karşılaşmıştır. Teşebbüs sahipleme durum iyice açıklandığı taktirde bu kimseler iktisadi düzen demek olan plânlamanın kendi ticari yolitikaları için ne kadar faydalı olabileceğini idrak edeceklerdir.

Ancak ortaya çıkan problemler serisi bu teşhis içinde mütalaa edilmemektedir. Hakikatte hususi teşebbüble plânlama arasındaki bir araya geliş ancak bazı hallerde umumi ve otomatik bir hal alır. Belli bir bölgede kalkınmayı umumi kalkınmaya tercih edip bütün kuvvetli o belli bölgeye hasretme fikrini ele alalım. Bu fikir içlerinde umumi kalkınmayı decteklcyen fikirlerin de bulunduğu bir çok düşüncelerle rabıtalı olup göstermektedir ki varılmak istenen gaye için her türlü kuvveti bir bölge içinde sarfetmek ve yatırım mercilerinide bu yolda ikna için tek çıkar yoldur. Bu şekil olduğunu ifade etmektir. Görülmektedir ki plânlama muhtelif imkânları seçme şansını verir. Esas olan teşebbüsler ve sendikalar arasında bir anlaşmanın temin edilmesidir.

9. Plânlamanın hususi teşebbüslerle olan gelişmezliği telafi edilemiyecek bir şekil arzetmez. Ancak Sendikalar için durum böyle olmayıp, meselâ bazı büyük sendikalar (İngilte-

re ve Fransada) plânlama üzerinde bazı anlaşmalar yapmanın veya herhangi bir hususu kabul etmenin kendilerini ne zor durumlara sürüklediğini belirtmişlerdir. Belkide daha başka mevzuya geçmeden sendikaların plânlamaya karşı olan bu tutumlarının sebeplerini aramanız ilgi çekici olacaktır.

Bazı dış tesirleride göz önünde tutarak gelişmezliğin sendikalar dahilinde görülen muciplerini sıralıyoruz. Bu yönde üç ayrı tip engeli ifade edeceğiz.

a) Sendika liderlerinin olgunluk ve kültür seviyeleri ki bunların eksikliği neticesinde yeni işlere girişme kabiliyeti ortadan kalkmaktadır.

b) Sendikaların teşkilâtları ki bu da bazen sendika faaliyetleriyle plânlama hükümlerinin koordinesini imkânsız kılmaktadır.

c) Takip edilen ücret politikaları ki bu da bazen iktisadi gelişme tutumuna aykırı olarak kendini göstermektedir.

i) Birinci engellle alakalı olarak görülmektedir ki plânlamaların bazı yeni ve muhtelif cepheli tatbikatları sendika liderleri tarafından anlaşılamamakta ve dolayısıyla bir türlü benimsenememektedir. Ayni şekil hususi teşekküller için de varit olabilir. demiştir. yalnız hususi teşebbüslerin uyuşmak istemedikleri hallerde mazeretleri bazı hususlara olan itirazlarının teknik cepheden olmayıp siyasi cepheden olduğudur. Bunun aksi olarak sendika liderleri alışagelen bazı eski usulleri daima tercih eder görünmekte ve biraz da mesuliyet hisbiylehareket ederek bilhassa etraflıca anlayamadıkları bu yeni usullere usullere güvenemedikleri içindirki yenileşme ruhu taşıyan plânlamalara karşı bir tutuma sahip olmaktadırlar.

Bununla beraber teknik cepheden de plânlamalara itirazlar olmakta ve meselâ Fransada IV e plânıyla ilgili olarak sendikalar tarafından çıarılan Ocak 1961 tarihli bir dokümanda sendikaların bazı komite ve komisyonlardaki temaslarıyla plânlamalar zayıflatılmağa çalışılmakta ve sendikaların iştirakleri olmadan plânlamaların bürogratik hareket olacağı ifade edilmektedir.

Bu tehlikenin Batı Aleminde yapılan plânlamalarda nasıl kendini gösterdiğini ifade etmiştik. Şunu da söylemek lâzımdırki Sendika liderleri teknik mevzularla karşılaştıkları zaman çok zor durumlara düşmektedirler. bilindiği gibi teknik vasıtalar süratli bir manzara arzederken sendikaların protestoları bunlarla yakından teisr eder.

ii) İkinci noktamız olan sendikaların teşkilâtları konusuna gelince, sendikalarda görülen mesuliyetlerin tevzi hali bu teşkilâtların plânlama hükümlerine dahil edilmelerine hakiki bir engel teşkil etmektedirler. Adıgeçen desentrilizasyonmesuliyetlerin tevzi aşağıdaki haller neticesinde ortaya çıkmaştadır.

a) Mevcut sendikalar yekunu,

b) Koordinatör organların zayıflığı veya yoluğu (Konfederasyonlar).

İlk olarak ayrı gaye ve maksatlara ulaşma emeli sendikaların birleşmesine engel olan bir husustur. Sendikaların birleşmesine engel olan bir husustur. Sendikalar birleşse dahi desentrilizasyon ikinci bir engel olarak kendini gösterecektir. Hakikatte desentrilizasyon bir engel olarak kendini gösterecektir. Hakikatte desentrilizasyon bir engel teşkil etmeyip asıl engel sendikalar arası tam ve tesirli bir işbirliğinin yoksunluğudur.

iii) Ücretler meselesi olan üçüncü noktaya eglince, bu yönde sendikaların karşılaştıkları zorluk tecrübelerinin kendilerine gösterdiklerinden ve halihazırdaki politikalarından doğar. Plânlamayı sendika faaliyetlerinde tatbik edebilen bazı memleketler hariç, umumîyetle piyasa etkenlerinde ikna edici tesirler mevcut olduğu anda ücretler politikası hiç bir plânlamayla bağdaşamaz.

Sendikaların bu yöndeki faaliyetlerinin gayesi üyelerine daha yüksek bir ücret seviyesi bağlamak olmuş ve olmaktadır. Bu husus hangi seviyede olursa olsun bütün toplu pazarlık müzakerelerinde yer almıştır. Umumiyetle sendikalar bu arzularının işverene neye mal olacağını ve bazı hallerde mmeleketteki bazı plânlı faaliyetlere ne gibi tesirler yapacağını düşünmek istemezler. Bu yönde bütün faaliyetler sağdan soldan doküman toplayarak işverenin karşısına makul sebeplerle çıkıp ücret seviyelerini arttırmak için sarfedilir.

10. Bu hallerde mevcudiyeti (sendika liderlerinin tutan sendika teşkilâtları, ücret politikaları) muhtelif ve zamanlarda sendikaları terit edici birer faktör olabilirler. Yalnız olaylar göstermiştir ki bu hallerin mukavemetlerine rağmen sendikaların plânlamalara olan muhalefetleri hiç bir zaman devamlı ve sarih olmamıştır. İlk olarak şunu söyliyebilirizki plânlamalar ve onların nihai gayeleri sendikaların üzerine düşen vazifeleri ve muvazene ve sosyal bir düzen temin edecek tarihi bir olay sayılan plânlamanın dışında kalmak sendikalara cezipgörünmemektedir. Bu bakımdan diyebilirizki sendikalar belkide bazı dış tesirler altında kalmaktadırlar. Yalnız sendikalar şunu unutmamalıdırlar ki plânlamayı tasvib etmeleri için plânlama dahilinde menfaatlerine uygun hükümler aramamalı, kendi politikalarını plânlama hükümlerine uygun bir şekilde tanzim etmelidirler. Bu husus yalnız sendikalar için değil aynı zamanda hususi teşebbüsler için de varittir. İşverenler sendikadan daha fazla birbirlerine yaklaştırmayı mümkün kılacak teknikler nelerdir? Umumiyetle sendikalar ve işverenlerin herhangi bir faaliyetin yönünü tayin eden gruplarda temsil edilmeleri alışılmış bir husustа. Bu doğru fakat fazla bir mana taşımayan bir hareket tarzıdır. Bu hareketin manasına ulaşabilmesi için her cephesiyle ve taşımayan bir hareket tarzıdır. Bu hareketin manasına ulaşabilmesi için her cephesiyle ve devamlı olarak tatbik edilmesi icabeder. İşte bu işlem dahilinde sendikalar ve işverenler tercih ettikleri mevzuları formüle ederek müzakerelere sunmasını bilmelidirler.

Alınması lâzımgelen kararlar fazlalaştıkça bu şekle yapılacak dış tesirler ortadan kalkmış olur. Aynı zamanda, alınan kararlarla birlikte bilinmiyen sayısı da azalır. Bu sebeple bu şekil işlemler yatırım politikasına tesir eden büyük iktisadı teşekküllerin ve gelir siyasetine tesir edici kaynakların yardımlarına ihtiyaç duyar. Bununla beraber bilhassa hususi teşebbüsler tarafından yardım maksadıyle verilen malumatların ne kadar desteksiz olduğunu biliyoruz. Diğer taraftan unutmamak lâzımdır ki bir kalkınma plânındaki projeler birbirleriyle ve umumi plânlamayla mukayese edilmeden hizmetleri takdir edilemez. İşte bu sebepledirki plânlamayı yapan mercilerle yatırımı kontrol eden organlar arasında sıkı münasebet bulunmalıdır. Bunların içinde ammeye fayda sağlayacak konularda adıgeçen grupların en kısa zamanda bir araya gelerek gerekli kararları almaları temenni edilecek bir hareket tarzıdır.

İlerde bahsedeceğimiz halde şu kadarını söyliyelimki daha büyük dahili zorluklar yaratabileceği halde aynı şekil sendikalar tarafından tatbiki de uygundur. Çünkü ilk olarak sendikaların bilhassa ücret politikaları piyasanın tutumuna göre ayarlanır. İkincisi ilerde teşebbüs edilmiyeceği garanti edilemezse de ücret politikaları bugüne kadar bir plâna tabi tutulmamış ve hatta iktisadi kalkınmanın kısa devreli bir tahminine dahi teşebbüs edilmemiştir.

Diğer taraftan ancak plânlama sayesinde sendikalar istikbaldeki yönlerinden ve halihazırdaki istikametlerinden haberdar olup piyasa etkenlerini daha faydalı ve tesirli bir şekilde kullanabileceklerdir. Ve gene ancak bu sayede kendi söz ve hareket serbestilerine daha manada ulaşabileceklerdir. Böylece sendikalar ve işverenler plânlama esnasında alınan nihai kararlarda söz sahibi olarak ve bu kararlar her hangi bir şahsiyet veya teşebbüs menfaatine aykırı dahi olsa memleket menfaati için tatbik edileceklerdir.

(Devamı gelecek sayıda)

Türk - İş Yayınları

1. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu. Tüzüğü
2. ICFTU Nedir, nasıl çalışır, ne yapar?
3. Türk-İş IV'üncü Genel Kurulu İcra ve İdare Heyetleri idarî ve Mâlî Raporları
6. İşçi sendikaları ve üst kurulları listesi
7. Sendikaların mâlî ve muhasebe işleri
8. İcra heyetinin mümessiler meclisine sunulan raporu (15/1/1962)
9. Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu tasarısı
10. Sendikalar Kanunu tasarısı
11. İş Kanunu tasarısı
12. İşçi Sigortaları Kurumu Teşkilât Kanunu tasarısı
13. Sendika maliyesi
14. Demokrat cemiyetlerde sendikacılık
15. Toplu pazarlık
16. Siz ve sendikalar
17. GREV Niçin, nasıl, ne zaman?
18 Kollektif müzakereler
19. İşyerinde İşverenlerle işçiler arasında danışma ve işbirliği
20. Toplu pazarlık (Ders notu halinde)

20/A. Toplu Pazarlık (Cep kitabı halinde)

21. Sendika temsilcisi ve görevleri
22. Beşinci Genel Kurula Sunulan Raporlar
23. Türk-İş nedir, ne yapar?

23/A. Türk-İş nedir,ne yapar? (İngilizce)

24. Türkiye'nin ekonomik ve sosyal durumu
25. Sendikacılık eğitimi
26. Sendika temsilcisi
27. Amerikan İşçi Hareketinin Tetkiki

SENDİKA